

|| 220

ANUARUL ZIARULUI
RĂSARITUL IASI
1899

Dubleta la R. 2190

220

ANUARUL

Ziarului „Răsăritul”

27/25

2432

Z. I. 867

14619
220

ANUARUL ZIARULUI „RĂSĂRITUL”

PE ANUL

5660 (1899-1900)

ANUL I

I A Ş I

STABILIMENTUL GRAFIC „MIRON COSTIN”

Frații Șaraga și I. I. Leibovici

1899

SION

(după Iehuda Halevi)

*N'aazi tu oare, Sion, salutu 'ndurerat
 Al robilor ze 'n lanțuri credință și au păstrat?
 Din zori, din mează-noapte apus și mează-zis,
 De-aproape, de departe se 'nalță 'n lacrimi—și
 Cuvîntul lor insamnă speranță... Robi sărmani!
 Din ochi cind curge plânsul pe obraji diafană—
 Cum roua 'n zori pe Hebron—, lor li s'o fi părind
 Că se aşeză, Sion, pe munții tăi plingind.*

*De-ți cint eu ast-feliu tie, imi par o cucuvea!
 Dar mă alintă 'n suflet un vis: par' c'ași vedea
 Re'ntors din pribegie pe robu 'ncătușat.*

Si suſletu-mă tresare, s'azevărle 'nſtăcărat,
Cum tremură pe liră un cint învăpăiat.
Tu-mă ieſti deparțe, însă, în juru-ți plinsul meu
Răsună, cum odată în sinu-ți Dumnezeu
Se 'ncunjură de îngeră, de sfînți și de martiri
Care-l slăveau în cinturi de fală și măriță

Locaș al lui Iehova, la ceriuri ajungea
Intrarea-ți triumfală și măreția ta.
Divina strălucire îți dete strălucire,
De'ntunecă printr'insa a soarelui privire
Și-a stelelor și-a lune... Ază, cit aș vrea s'alini
Intunecatu-mă suſlet cu sfintele-ți ruini,
Unde-atrăgeați odată cu teamă și cu dor
Intreg norodul lumii e'un gind înăfător.
Și toată astă fală, —mărirea strămoșască—
Păginii îndrăzni-vor acun s'o stăpînească?

O, de-aș putea ajunge, biet pelerin trudit,
In sfint locașul unde Iehova a vorbit
Profetilor! Si dacă cu pași de uriaș
Ar fi să mă apropiu de tine, scump oraș
Cu inema rînătă, cu suſlet singerind
Cu față îngropată, așa aș sta, plingind
Pe trista și curata și sfânta ta fărină.
Si fie-care piatră î-aș săruta, stăpină;

Ti-aș săruta fierbințe ori-care fir de praf,
Aș săruta ori-unde ne'chise-al moriș jaf
Cadavrele străbune în gropi adincă, pe veci.
Yaă, Hebron! Simt în trupu-mă vibrind fiorii reci.
Unde mai e podoaba mormintelor? Era
Cum nu-ți mai prețioasă pe lume unde-va.
Abarim, munte splendid unde periră cele
Mai clare și mai mindre a minții două stele,
Luceferii gindirii...

Ce balsam bun de viață

Ai în răzduh! Un miros de fragedă verdeață
Și floră imi redeșteaptă vederea firei tale.
In ori-ce strop ce duce un riu al tău în cale.
Eu sorb miresme scumpe. Rinit pînă la singe
Și gol m'aș duce astă-ză pîn' la ruini spre-a plinge
Unde-ăi avut odată palate strălucite
De bogăție pline și scump împodobite
Și leagănul unirii—acuma risipit;
Pe unde cherubimii cu foc i-a ocrotit
Acel a tot puternic. Așă revărsa un nor
De lauri și de seule zvîrlindu-le din zbor
In praful tău; pe urmă cu fulgerul minieř
S'abat că o ruină clădirea tiraniei.

Nu creaă nici de mincare, nici de băut, cind eu
Văd ciniț cei nemernici bătindu-și joc de leu:

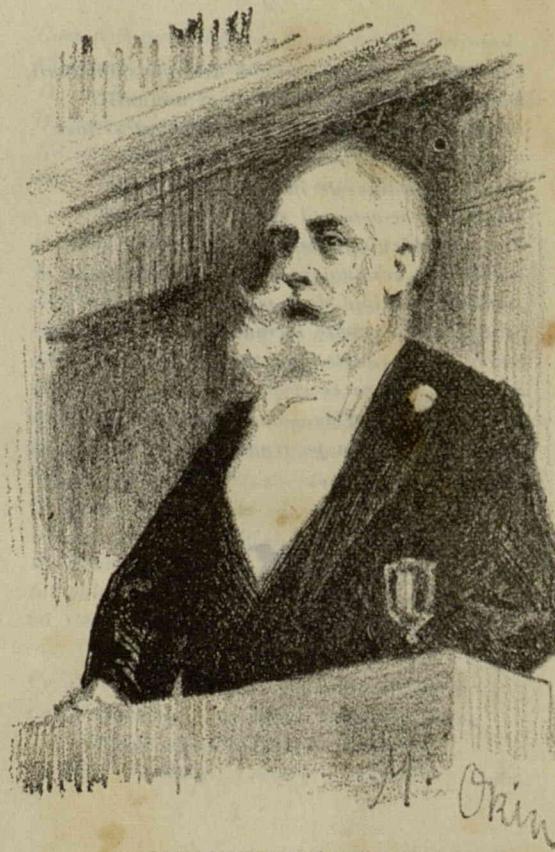
*Cum poți gusta lumina și să o admiră scăpind
Cind vezi în aer corbi pe vultur sfîșind?
O, cupă grea de lacrimi, nu mai încap! Măcar
O clipă de odihnă mai lasă-mă în amar
Nu mai e loc în mine pentru astăzi chin,
Căci viața mea e goală și sufletul mi-e plin.*

*Coroană sfintă, Sion! Fecioară ce păstrează
În inimă pururi vie a dragostelor rază.
Aici care iubiră mărirea tu și-aici
Ce-au plins a ta ruină cu lacrimi calde: ei
Să aș gîndesc la tine cu tristă nostalgia,
Căci și-a jurat iubire și-a lor ieșii pe vecie.
Cind umiliș își pleacă genunchii către cer
În gînd te aș pe tine și îndurare'n cer,
Imprăștează ca praful, de vînt, în munți, în văi
Pe tine'n totdeauna te văd copiii tăi.
Inlănțuiș cu tine într'un același dor,
De apururi te sărută, de-apurarea te vor,
Iar gîndul lor rîsează, setos de mingăieră,
Să stea 'n răcoarea dulce, sub falnică palmieri.*

*Ce alt oraș în lume se-aseamăna cu tine?
Ce fală-i de-opotriva cu a scumpelor ruine
Ce-alcătuiau odată cetatea cu profeti;
Cu-aleșii ai zeității, Leviș și cintărești?*

*Cind zborul vremei schimbă domnia slăbiciunii,
Domnia ta rămine ca simbol al minunii
Iar ce-au rostit profetii rămine drept și tare,
Cum tu rămîni orașul învăluit de soare.
Slăvit cine-odihnește în zidurile tale,
Slăvit acel ce-așteaptă și pe a rîetei cale
Spre tine năzuiește de dor însuflețit;
Slăvit cine ră'odată în suflet a simțit
Aprinsa trebuință de a maș reredea
Străvechea ta mărire lucind cu steaua ta:
Slăvit, cine privește spre soarele-râsare
Și soarbe aurora ce roșie apare
Și ride dinspre Sion,—a lumilor crăiasă—
Cum ride fericirea pe fruntea de mireasă.*

MAX NORDAU (la tribună)

DIN DURERILE TRECUTULUI

Prietenilor mei Moses și Rebeca Zoller.

De atunci mai bine de opt-spre-zece veacuri de
înălțime au trecut deasupra bietului Israel. Provini-
ile căzuse de mult în mîinile Romanilor și totuși că
mai nădăjduiau, că în cele din urmă tot au să invingă,
să strînsereă la Ierusalim.

Partidele revoluționare, patrioți tineri, entuziaști și
îspătitorii de moarte, devenise stăpinii situației; răz-
boiul civil isbuțnise în toată puterea cuvântului în
estate, și legiunile romane așteptați momentul oportun
de atacă.

Stiau doar că cu greu se poate ataca leul în vi-
unia sa, mai ales că zelotii, în entuziasmul și furia
or patriotică, ar fi fost de neînvins.

Dar aveau un ajutor puternic în dezbinarea dintre

partide și au așteptat o iarnă întreagă la porțile Ierusalimului, pentru a lăsa timp acestui factor distrugător să-și săvârșască opera.

Faptele care s-au petrecut în acest timp la Roma l-au silit pe Vespasian să părăsiască Judea și să treacă în locul său comandant al trupelor pe fiul său Titus.

De patru ani legiunile romane luptau în Judea nu reușise încă să o supună. Ierusalimul rezista cu tărie uimitoare și nicăi că îndrăznia să se apropie de zidurile sale.

Titus hotărî să puietă cu orii ce preț capătă acest războiu, care amenință să nu se mai îsprăviască. În joc onoarea legiunilor romane și chiar și interesele sale de viitor Cesar.

Toată iarna trupele făcură pregătirile pentru luptă decizivă și la începutul primăverei, prin Martie 70, hotărîră să atace cetatea. Toate trupele vr'o 80.000, fură concentrate în jurul Ierusalimului și instrumente de atac, cit n'au întrebuințat în nicu'i în războiu au fost aduse pe cimpul de luptă. Nu s'a crutat nicăi un mijloc. Trădătorii au fost primiți cu brațele deschise și trei, mai cu seamă, regele Agripa, Tiberius Alexandru și scriitorul Iosephus li-au fost de mult folos.

În fața dușmanului amenințător partidele din ce-

tate se impăcară și începură în comun lupta de impotrivire.

Titus simția deja că războiul nu se va îsprăvi așa de curind pe căi își închipuise și ceru asediaților să se supuie.

„Am jurat să ne dăm cu toții viața pentru cetate și pentru patrie și să respuns, și nu ne supunem. Nu trăim noi fără libertate. Mai bine murim“.

Si atacul începu. Bombardarea legiunilor lui Titus nu mai contenea, dar era mereu zădănicită de năvălirile neîntrerupte ale apărătorilor din lăuntrul cetăței. Istoria nu are destule cuvinte să arăte în toată măretia lor faptele de vitejie săvârșite în aceste timpuri de glorie națională și disprețul suveran de moarte pe care-l arătau și femeile în luptă alături de băbați. Două luni au trebuit să lupte fără preget legiunile romane, pînă să ocupe abia suburbia Ierusalimului, și atunci cînd se credeau deja stăpinî pe aceasta fură din noi alungate dintr'insa pe cîteva zile de Iudei.

Dar foamea, teribila ucigătoare a minței, s'a făcut curind o puternică aliată a dușmanului. Cu toate măsurile energice luate de zelotii și de oamenii lui Bar Giora și ai lui Iohanes Gischala dezertorii în lagărul dușman au început să se tot înmulțiască.

Sese luni de rezistență fără seamă și de lupte e-

roice slabise cu totul pe apărătorii cetăței. Românii căutau să se apropie cu oră ce preț de templu și timp de opt zile incercără fel de fel de atacuri și bombardări, fără să reușască să se facă stăpini pe dinsul și pe quartierele sale.

In ziua de 9 *Ab* (luna a XI-a în calendarul ebraic) Iudei făcăru o nouă sforțare, o nouă năvălire puternică în tabăra dușmană, și după mari perderi fură siliți să se retragă. Ora fatală sunase pentru cetatea domnului. In 10 *Ab* (August) asediul făcăru o ultimă eroică eșire și de astă dată fură respinși și urmăriți în cetate de Români.

Templul fu dat prada flăcărilor și cruzimele cele mai grozave începură.

Cu asta războiul însă nu se isprăvise. Eroi în frunte cu Simon Bar Giora și Iohanes Gischala s-au retras spre partea superioară a cetăței, spre Sion. Aci înca o lună de eroice sforțări. Simon și Iohanes, credincioși jurământului făcut, de a muri mai bine decit să depui armele, voiau să predeie această parte a cetăței cu condiția de a-li se ingădui o retragere liberă; Titus ceru o supunere neconditionată. Si lupta mai dură aprigă și inversunată în fața zidurilor Sionului, pînă ce la 7 *Elul* (Septembrie) Românii ocupă și aceste ziduri, pe cari la 8 *Elul* le prefăcăru în ruine.

Trei turnuri numai, *Hippicos*, *Marianne* și *Phasael* au fost cruceate pentru a arăta posteritatei neasamînuită cucerire a lui Titus.

Si *Sionul* plingea iar pe ruinele sale moartea a mai bine de un milion din copiii săi cei mai eroici, căzuți în luptă pentru patrie.

Era în ajunul căderei templului. În casa lui Ișmuie Cohen (preot) care trecuse de partea revoluționarilor răsunau plinsete sfîșietoare. Doi copii aveau nenorocitii bătrîni, Matias și Rabeca, și amindoi, copii eroici ai epociei lor, s-au dus să iea parte la lupta sfintă pentru Sionul amenințat. „Murim mai bine pe zidurile templului, i-a spus Rebeca fratelui său, decit să cădem sclavi în minele acestor dușmani de o sălbatică cruzime.“ Dar soarta nemiloasă li rezerva o moarte mai eroică decit acea de pe baricade. În luptă inversunată de pe zidurile templului Rebeca a căzut în minele dușmanului. Mai bine să moară, și-a zis Matias, decit să cază în minele acestor brute, și aruncă după dinșa o piatră, dar din nefericire n'a atins-o.

Si a luptat nenorocitul mai departe ca un leu în turbare. Gindul la cele ce indură deja nenorocita lui însoră îi dedea noii forțe, îi umplea tot mai mult indurerata sa inimă de o ură nebună.

Apărătorii templului făcăru ultimele sforțări ză-

dănicite de numărul cel mare al trupelor dușman. Zidurile lui erau acum prada flăcărilor. Simon și Iohann cu călătorii lor se retraseră spre Sion. Matias, chinuit de gândul nebun că iubita lui Rebeka îndură acum torturile sclaviei, lupta între dinșii. Sosi și ziua de 8 Elie și Romani se făcură stăpinii și pe Sion. Nouă sute mii de Iudei căzură prizonieri. Titus turbat de eroi mulții care își sărbătoresc opus în cele șese luni de luptă înaintea Ierusalimului, nu mai știa cum să-și resbunea cruditatea contra celor căzuți. Nouă sute de mii de eroi căzuți prizonieri în diferitele lupte, legați în lanțuri fură lăsați sub privigherea unuia sclav liberat. Copiii liberi și Sionul său, cari jurase să moară mai bine decât să fie sclavi, încăpussă pe mina unuia sclav. Ce ironie a soartei!

Cruzimile Romanilor nu mai cunoșteau nici o imagine. Multe mii au fost pe loc crucificați, că nu mai aveau unde să așeze atitdea cruci. Multe zeci de mii au fost trimisă să lucreze în minele Egiptului. Că mulți au fost vinduți pentru o nimică, ca sclavi în diferitele provincii ale imperiului. Actele de crucezime ale invingătorilor și scenele sfârșitoare la despărțirea celor căzuți, cari pleau în diferite părți în sclavie, pana cea maiabilă este prea palidă pentru a le descrie.

Matias și Rebeka, ultimele odrasle ale unei nobile familii au fost și ei vinduți ca sclavi.

Soarta îi despărțise pentru a-i uni apoii în moarte.

Era o noapte fără stele; un intuneric trist învăluia unul din orașele mari însemnate dintr-o provincie română. Într-o odăță joasă și goală din subsolul casei unui mare negustor de sclavi steteau și-să plingeau trudnicia lor viață doி tineri de o frumusețe fără seamă. Frumoși ca eroi din povești, bine desvoltăți la trup și cu o înfațoșare maiestuoasă stăpinii lor — ne-norociti încăpuse la doி stăpinii deosebiti — hotărîse să-i uniască într-o căsătorie de sclavi, cum se practica pe acele vremuri. În odăță intunecoasă nici macar o laită. Ne-norociti tineri plinseră toată noaptea, culcați jos fiecare într-un alt colț al odăei; nici că gindau macar să se apropie.

Sionul căzut, copiii lui nu puteau avea alte ginduri, decât să plingă patria perdută. Se simțau în intuneric, ar fi fost fericiți să poată plinge împreună, dar se temeau să se apropie. Erau tineri, și voința este că odată prea slabă în fața firei patimase. Își nu voiau, nu trebuiau să se uniască copiii Sionului într-o injositoare căsătorie de sclavi.

Zorile incepură să se arăte și soarele, dănic și pentru cei umiliți, începu să-și trimeată razele sale abundente și în odăță joasă, în care cei doi sclavi își plinseră o noapte chinuitoare destinul lor sfârșitor.

— Matias !

— Rebeca !

Și după atitea triste și chinuitoare zile de sclavie
frate și soră s'au regăsit.

Și s'au imbrătoșat frații cu toată iubirea cu care
cei nenorociți știu să se mingie. Și și-au povestit toate
chinurile îndurate, toate scenele sfîșietoare la cărăi
fost marturî. Dar nicăi această fericire de a plină^z
împreună viața lor perdută nu li-a fost multă vreme
ingăduită.

Se făcuse ziua mare și stăpini și au venit să de-
partă pe aceia, care abia s'au regăsit.

— Rebeca !

— Matias !

Și frații s'au imbrătoșat pentru cea din urmă oară
și-au virsat toată iubirea lor într'o ultimă caldă să
rutare și strinși cu ultimele remăși de forțe au ma-
stat un moment privindu-se nemîșcați.

Unei așa supreme fericirî nu puteau să mai supra-
viețuiască. Pulsurile lor au incetat de a mai bate, inimile
li s'au oprit și strinși în brațe cum erau, au
căzut la pămînt fără suflare.

Morței nemiloase îi se făcuse milă de chinuita lor
viață.

Nici o piatră nu ne vorbește de această ultimă scenă
din viața acestor doi eroi, dar istoria îi amintește;
căci s'a găsit o pană de poiet care să cînte eroica
lor viață și sfîșietoarea lor moarte.

Daphnis.

UN SFÎRȘIT

— Din viața Evreilor de peste Prut —

...și glumiau doară.

Dar sufletul fie căruia iera cuprins de-o frică nebună, de-un neastimpăr de nedescris, pe care fiecare căuta să-l ascundă.

Scrumbiile argintii cu pete albastre, tălete'n bucatele mici, luciau în farfuriile albe și curate. Deși se părea că totă măinica cu mare poftă, totuși mîncarea rămînea în farfurii. Parcă li-se opria în git și n'o puteau înghiți. — Ispravnicul fusese 'n ajun în alte sate de prin prejur să acum îl așteptă să vie și în tirgușorul C., să gonească pe Evrei. Si cu *dînsul* nu iera de șagă: nu vroia să stie de nimic, și inima-i iera plină numai de ură pentru *Jidani*.

In capătul mesei ședea bătrînul, tatăl lui Moise

Hirsch, cu barba lui albă și lungă, cu ochii scurși, cu fruntea largă. Avea chipul unui „Rege Lear”; și de-al mintrele povestea vietii sale iera destul de tristă. Ochii aceia lipsiți de frumusețe și vedere fuseseră odată luminoși în mijlocul farmecului său bogătiei. Iar azi, trebuia să steie la fecioru-su și cite-odată săndure ocările norei să nepoților. Bătrînetile! De cîte ori nu se revedea în vremurile de demult, apuse ca o stea strălucitoare! Așa-i vieata! și cîte-odată amintirea acelor timpuri îl turbara, îl facea nebun, de nu simția unde-i și ce-i îel.

Totuși avea o mîngâiere — *Răricică*, copiliță blindă și naivă. Mititica — abia de 4 ani — parcă-i întălegea durerea; și pricepea gîndurile și-l umbă, îl iubă așa de mult! Adesea-ori, cînd „mămașă”^{*)} n'o lăsa să steie pe lingă bunic, ieă începea să plingă cu ochisorii iezi negri și frumoși; alte ori născocia fel de fel de minciuni: că bunicu are să-i deie ceva, că are și spuie ceva, pînă se furîsa în brațele bătrînului.

De o parte și ceialaltă a mesei stătea: Sura, nevasta lui Hirsch, cu părul negru lucitor, frumoasă încă, de și trecută de 40 de ani; Fani, soră-sa, mai tinără cu vr'o 10 ani, dar nemărită încă; Monea, băiețelul iezi de 18 ani venit din Chișinău pe timpul vacanței, și-n sfîrșit Basea de 8 ani, vioale, vesnic răzînd cu gurița iezi mică și roșie.

^{*)} Mama

De la o vreme aș incetat și gluimile, spuse cu jumătat de gură, să o tacere adincă cuprinse pe tot. Se temea să vorbească. Monea ar fi vrut să spule ceva de Ispravnic, dar i-iera teamă să deschidă vorba de iezi. Stătea numai pe gînduri și plănuia ceva în contra „cînelui de Ispravnic”.

De-odată, în mijlocul tacerei din odaie, răsună un glas aproape răgușit: „Ispravnicul!” și chipul vecinei Haia trece ca fulgerul înaintea ferestrel, ce da în stradă.

Ca dintr-o singură mișcare furculițile fur' aruncate și Sura, care intra atunci din bucătărie în casă, scăpă strachina, și supa se vîrsă, împrăștiindu-se furioasă sub divan, sub masă, în toată odaia. Se sculară cu toții, ridicind masa în graba lor, și citeva farfurii alunecără de pe masă și se sparseră cu zgomot. Ispravnicul iezi aproape. Timp de percut nu ieza. Abia dacă aș putea apuca fie-care cîte ceva pentru sine, și cu toții au dispărut prin ușa ce da în ograda.

Poarta naltă, sus bătută cu cuie, ieza deschisă. Afară învălmășală și strigăte de asurzia. Si în multimea astă împesrițătă, o zărîră pe Ester — biata Ester! — cu pîntecelile irare — azi minî să nasă — muncindu-se să ducă o legătura cu buclucuri, și după dinsa, trăgînd-o de poală, Iosolă fugia plin-gînd, disculț și-n cămeșa goală,

Sura întoarse capul, de frică să nu-l zârcasă colo pe Ispravnic și împreună cu al său o luană inspre ses. În graba și spaimă lor nici nu băgară de samă că Răvicica lipsia.

In casă, bătrinui, la strigătul de „Ispravnic“, ridică pleopele mari și roșii, de parcă vroia să vadă ce-i, și simțind fuga lor, o apucă pe Răvicica din mînuță ieș mică și moale să o strinse cu tot focuțul dragostei ce avea pentru dinsa. Mititica, bună și naivă, vroi să-l apuce pe bătrin ca să-l scoată din casă, dar el o strinse tot mai tare, ascunzând-o sub halatul său lung.

De afară venia un zgomot nedeslușit de tipete și plinsete. Bătrinul, tremurind de spaimă, zgâri ochii însingerăți și lipsiți de vedere. Răvicica scoase de sub halat căpusorul ei drăgalăș, împodobit de bucle negre și lucitoare și văzindu-l pe bunic așa de nemîșcat, ieși de sub halatul lung și alb și vrind să-l îmbărbăteze, îi zise cu glasul ieș dulce și naiv:

— Bunicule, ce? Ti-ți frică? Da de ce ti-ți frică, bunicule?

Bătrinul se trezi din amețala care-l cuprinse, mîscîndu-și pleopele mari și zbîrcite. Inima-i bătea puternic, buzele-i tremurau și abia putu să o cheme, înținzîndu-î mîinile sale uscate și păroase, — „Răvicica!“

Copilăia întinse mîinile și-i se viri în piept.

Nebun de fericire, bătrinul o strinse cu putere, amintindu-și de trecut. Se revedea în satul acela mic și frumos, așezat între două dealuri; revedea crîșma, boită galbenă și cu un briușor albastru, cu prispa naltă și frumoasă, cu fereastrucile mici și curate. Auzia glasul flăcăilor, înveselită de puterea vinului spumos. Vai! Timpurile acelea! Ce n'ar fi dat acumă pe un cias din viață aceia! Bucurie și voie bună din toate părțile: Moldovani il cinstiau ca pe „al lor“, copiii — frumoși și zdraveni, vinzare bună și traiu liniștit. Apoi, incetul cu incetul, chipul lui Ivan Martin — Rusul acela cu barba roșie și nasul lipovenesc — începu să-i se arăte tot mai deslușit, mai deslușit, vrajba dintre dînsii, săpoi... năcazuri și nevoi.

Ce? N'ați putut ieș *amîndoï* trăi cum se cade? Doi crîșmari intr'un sat. Și-ar fi putut duce un traiu liniștit și bun pînă sfîrșitul vietii. Dar Martin era om rău și căuta prilej de sfadă. Scotea pe oameni din crîșma lui, zicînd că vinul lui ie mai mult apă de cît vin și că ie creștin de legea lor, și-ar fi păcat să cumpere de la un „jid“, străin de lege, care cauță numai să-ți însăle și să-ți prăde. Și-a tot mers așa pînă să-ău sfădit intr'un rind — că prea i-a ajuns bietului ovreiu cuțitul la os. Și de-atunci — din rău în mai rău, din prăpastie 'n prăpastie.

Noaptea aceia de Vinere înspre Sâmbătă n'o s'ouite nică-o dată: cățăva tărani, puși de Martin, au venit să-l prăde și că pe ce să-l ucidă. Apoi o întreagă avere împrăștiată: ba Uriatniculu, ba Ispravniculu și aşa, încetu cu încetu, a început să răci, a da îndăript. Și Martin nu dormea: umbra pe la totii oamenii stăpiniriș, pînă 'ntr'o bună dimineață —cind nu s'așă mai găsit, ca altă dată, Moldovanii cări să tie cu dinsu și să-l apere, Rusul a reușit să scăpe de dinsu și să-l alunge din sat. Satul *lui!* Cit i-a fost de drag! Abia acum își dădea bine sămă de asta. Ar fi vrut să se 'ntoarcă, să-l vadă pe oamenii ceia cu care o trăit atîta vreme, și să moară acolo, în satul *lui*.

Apoi... ce-o fost apoï? Cererî peste cererî; banii în dreapta, banii în stînga și la urma urmei ruinat pînă la paraua din urmă. Șacum — în iadul acesta, unde a orbit de plins și scîrbă; unde nicăi atîta felicire n'avea: să-sî simtă fecioru lingă dinsu. Bîetul fecioru-su! Odată 'n zece zile venia și iel pentru un cias-două, ca să nu-l afle Ispravnicu; săcasă iera numai Sura, răutăcioasă și dornică de sfadă, care-l ocăra la tot elasu. Viată, viată! Dar... păcatele oamenilor. Ce-ar putea iel face, ce-ar putea iel spune în potriva Celui de Sus. Așa a fost să fie.

Și bătrînul, deschizînd ochii mari, de par că se

muncia să vadă ceva, suspină, lung, lung de par că numai avea să sfîrșască. În mintea lui, toată casa asta avea numai pe Sura, și'n preajma ieș pe Ispravnic.

De-o dată auzi niște pasi în ogrădă. Începu să tremure, să clipăscă nervos din pleoape; tot sufletul ii fu cuprins de flori, și recunoscind „pasii stăpinirii”, începu gingivind:

— Ră-Ră-Răviciă!

Mintea i-se turburase; credea că-i nebun, nu alta. Copiliță simți strinsul puternic al brațelor uscate, și infiorindu-se, deschise ochii săi negri și strigă spărietă:

— „Bunicule! Bunicule, pe mine? ! De ce, bunicule?

Dar bătrînul n'auzia și nu pricepea nimic. Cu mintea în neorinduială, cu minele tremurătoare, cu ochii zgîreti, o strîngea la pept, în nestire, o strîngea cu tot focul dragostei, cu toată puterea pînă la răsuflarea din urmă. Si cind Ispravnicul apăru 'n prag cu risul său batjocoritor, Răviciă cu ochii săi negri și frumoși, cu părul său buclat și negru, cu gurita ieș mică și roșie rămasă deschisă, zacea fară simtire în brațele bătrînului, care 'nlemnise, strîngind'o la pept, cu ochii zgîri mari, mari de tot.

M. Kișinief

Iași 1899.

PARIA

Aī drept să plingă, atita,—dar vorba nu-ă a ta;
Să gemă încet ca oaiea, cind îi se fură lina.
Înăbușește-ți pasul, de-abia s'atingă țărâna
Nu simfă că-ți este silă cind are-a te purta.?

De vezi copacu 'n cale, in umbra lui nu sta
Și floarea dacă-ți place la ea nu 'ntinde mîna....
Natura e supusă,—tu. veză în ea stăpina
Puternică și tremură uitându-te la ea.

Te 'nsultă răii? Lasă-ă; te scuipă? nu răspunde;
Ti-au pălmuit obrazul? Pe-al doilea-l ascunde.
Te rid? Tu-ă ocolește; te-ating? Să nu tresalii.

Ești om, dar nu aī suflet la fel cu ceialalti;
Ca să trăiești, pămîntul și-e strîmt și nu aī unde;
Aī vrea să zboră, dar lanțul te-oprește să te 'nnalii.

A. S.

V I A T Ă...

In satul Gădintă Ithoc ținea ratoșul din margininea Comunei. Trebile mergeau binișor și el putu să-și stringă cîteva părăluțe. Mai era și altă crîșmă în sat, dar mușteriile trăgeau la el, fiindcă era om vesel și glu-

met și pe lingă băutura el știa să spue fie-căruiua cîte o ghidusie sau vre-o snoavă, știi, de cele boacăne. Să te fi făcut acolo într'o Duminică, ce mai nrođ! Dinaintea ușei hora intinsă făcea să se cutremure pămîntul, în grădină gospodarii la umbra pomilor cîinsteau de cel de Odobesti, iar prin odăi Conu Vasilică notarul, Conu Ghițisor perceptorul și sf.-sa preutul Costache îi trăgeau de cel vechiū. Ithoc îi servea pe toți și singur dovedea toată treaba. Ba coborea în pivniță și venea cu trei și patru ulcioare pline, ba ducea pahare la o masă, ba la alta, o clipă nu se punea jos și știa să-i

îndulcească fie căruia vinul cu cite o vorbă. Hantă pămint lucrat și datorii prin sat. Dar seos cu nevasta lui stătea la tejghe și cit îi ziulica de măla, el tot spunea la ghidusii, tot vesel, parcă nici nu-i mai șdea liniștită mină, ba să dea rest, ba u-i păsa. Hanta însă uitase de dorul unui copil și tearne rachiui, ba să dea covrigi, hirtie de tigai începu să aibă *Dangăs Parnusă*. De ce să se apătutun și cite altele.

Munceau amindoi și cind nu aveau mușterii ma în 8 zile crîșmă frumoasa cu rafturi pline de făceau de ale gospodăriei. Singura lor dorință era tot felul de băuturi și băcănie era în picioare. Un copil, drăguț, cu părul bălaiu și ochii negri, „as Ithoc se pricepea la rînduitul unei dugheni și a cum e al lui Conu Ghitisor”; dar dorința tot nu îscătu-o așa că fie-care trecător privea frumuseță de împlinea.

Ce n'ar fi dat Hantă să purceadă grea! Cind vede o femeie însărcinată o ferică și multe nopti plingea și se ruga lui D-zeu. Ithoc însă, desiderându-i același lucru, dar, nici-odată nu spunea cuiu dorință și vecinic vesel părea că intinereste pe ce merge.

* * *

Da nu toate timpurile se trec la felii. Au avut zile bune, dar nu știu cum se facă că într'o bună dimineață se pomeniră cu primarele Conu Matache și—să nu lungim vorba—pînă în trei zile Ithoc părăsi satul și se aseză în capătul tîrgușorului Brădeni.

De voe nu se dase el dus din Gădinti, unde a

ea pămint lucrat și datorii prin sat. Dar seos cu nevasta lui stătea la tejghe și cit îi ziulica de măla, el tot spunea la ghidusii, tot vesel, parcă nici nu-i mai șdea liniștită mină, ba să dea rest, ba u-i păsa. Hanta însă uitase de dorul unui copil și tearne rachiui, ba să dea covrigi, hirtie de tigai începu să aibă *Dangăs Parnusă*. De ce să se apătutun și cite altele. Ce Ithoc? De crîșmă. Alt negoț nu învățase și pînă în 8 zile crîșmă frumoasa cu rafturi pline de făceau de ale gospodăriei. Singura lor dorință era tot felul de băuturi și băcănie era în picioare. Un copil, drăguț, cu părul bălaiu și ochii negri, „as Ithoc se pricepea la rînduitul unei dugheni și a cum e al lui Conu Ghitisor”; dar dorința tot nu îscătu-o așa că fie-care trecător privea frumuseță de împlinea.

Ei, dar ce folos, că nu se făcea vînzare! Mușterii rare; guzganii stricau și mîncău pe furiș; el tot scotea din dugheana pentru trebuințele lui și ale casei... După un an s'a trezit cu rafturile goale, punându-se deșartă și datorii cit lumea.

Ce era de facut? Creditorii tot veneau și-i făceau zile fripe, mai ales căl găsea u vesel și ne-păsător... Sequestru după sequestru, și la urma urmelor fostul negustor se trezi sarac, lipit pămîntului, aruncat în drum.

Cind nu-i măcinîș în moară, umblă moara în casă¹⁾ Să te lașă în nădejdea Hantei! Că-i trăgea în toate zilele lui Ithoc cite o ocără de-i trecea și poftă de viață. Vecinic îl scotea din bordei unde se mu-

1) Proverb evreesc.

tase, că de ce nu se duce să caute de lucru, facă ce stie, doar e bărbat și dator să-i dea trebuie. Înloc pleca capul, și după trecerea funerelor începu cu ghidușiiile lui, incit și Hanta unea pufni de ris și ridea pînă la lacrimi.

Dacă Ithoc singur vedea că aşa nu merge și în seară zise Hantei :

— Știi ce, Hântă, eu mă duc la tîrg și de găsi o *parnusă*, te ia și pe tine acolo. Caută de răpede la Gădintă, poate îi mai scoate ceva datorij.

In zoră de zi Ithoc porni la tîrg și trei săptămîni nu se auzi de loc pe acasă de numele lui Hanța începuse să fie nelinistită și se gătea meargă a doua zi la tîrg, cind Ithoc ca din senină tră în casă.

— Bine te-am găsit, Hantă.

— Dar bine, omule, trei săptămâni să mă lăsă fără nici o veste, credeam că cine știe ce țisă în timplat.

— Ei, parcă n'ai știut unde să intre? Și apoi trebuie să te gătești că ne stabilim în oraș.

Si i-a povestit că a luat un debit de tutun treaba inerge binisor; și spuse de-a-fir-a-păr tot, că a avut de furcă pînă a înjghebat cîteva parale pentru deschiderea debitului.

A treia zi Hanța iar vindea la tejghea și uiașe cu totul Gădinti și Brădeni. Pe lingă tutun nai aveau oleacă de băcălie și Ithoc era ca tot-leuna vesel și glumet.

Intr-o bună dimineată însă îl se închise debi-
ul. Nu avea voie să mai vinză tutun. Rămăsese
într numai la băcănie. Iarăși incepură treburile să
neargă prost și iar fu nevoie să se lese de du-
gheană și să se mute la mahala.

Acu de ce să se mai apuce? Se sfătuia cu Hanta n tot felul; avea citeva sute de lei și se temea să nu mânince paralele.

- Știi ce? zise Hantă; să cumpărăm cîteva vaci.
Zis și făcut. Joăi fiind iarmaroc Ițhoc se întoarse cu trei vaci și în vremea cînd femeia se ocupa cu ele, el se repezia prin tîrg să caute ceva ciștiug. Devenise samsar.

Vorbaret de firea lui, părea că o să facă vreo reabă. Dar în vremea asta un mare număr de evrei, foști negustori, fusese siliți a deveni samsari și așa încât cu zi cîstigul se imputină. Ithoc de multe ori se întorcea acasă fără un ban.

Hantă muncea pe lingă vaci și fiindcă el nu
înțigă nimic, dădură drumul omului care duceau
aptele la împărțit pe la măsterii, și în fiecare di-

mineață Ithoc o porni cu cîte două tinichele pline p
ulice și u

Ce-i păsa lui Ithoc? Deși îmbătrânise acumnic, cite neajunsuri, care pe altul l-ar fi făcut să dești muncea greu, rămase însă tot omul săgalnă îngrozească, nu dădea peste el. Dar rămăși vecinic vesel și deși nu se indura să măninea vecinic același, par că n'ar indura nimic, par că mult o imbucătură, el tot ridea și glumea cu toată aceste nu-l atingeau de loc.

Hanta însă era neliniștită. Vedea bătrânetă viind cu pași grăbiti. Să odată cu dinsa vedea să răcia tot strecurindu-se mai mult în bordeiul lor. Trecuse vîr'o cincă ană decind tot cutrearea orașului cu Ea nu mai avea nicăi o clipă linistită, vecinic tregotul cu haine vechi. O ducea într-o sărăcie grozamură pentru ziua de miine și slabăciunea o cuprinse, cind Hanta se înbolnăvi. A treia vacă venea la rînd. Numai putea ingriji vitele cum se cade și sfîrșitul bănișorii se ducea pe doctori. Acuma nicăi el nu că cea mai bună vacă pieri, pe a două a trebui mai putu să iasă după ciștig, trebuind să stea lîngă bolnavă. Apoi nicăi nu se mai dădea voie să o vinză din cauza scumpetei nutrețului, așa că rămase cu o vacă singură, care nu mai putea să hrănească pe toti.

Ithoc se porni iarăși prin tîrg, însă nu ca să sar, ci ca vinzător de haine vechi. Toată ziua călinda ulițele cu strigătul de „nzare ceva!“ și se arăta acasă obosit. Arareori aducea ceva ciștig, dar așa de mic incit nu-i ajungea nicăi pentru hrana. Greul începea acuma pentru el; dar pe cînd se scîrbi Hanta pe atita era el de linistit și sugubat, multumită firei lui. Rar de putea să scoată ceva din sărite. Cite nu-i se întimpla

Hanta muri la timp așa că din banii vacei mai măsesec comindul ei, iar Ithoc ramase singur pe

me, bătrîn și fără putință de a ciștiga. Ce nu făcuse el? Cu chiu eu va î se virise cu săpmâna la o brutărie, dar în curind fu scos. Era apucase de salahorie, dar nicăi nu putu face cîva și nu-i rămînea alt mijloc decît să ceară de mană. Era însă din cale afară greu, firea lui vești mu se schimbase nicăi acuma și i-ar fi fost peste tință să facă o mutră plingătoare pentru ca să pete mila oamenilor. Iși luă dar *Tițoth* și cărti reestă și umbla cu ele prin casele oamenilor,

De mult nu mai avea locuință. Dormea la *Ber-Amidros* și acolo căpăta cîte ceva cînd de la unul cînd de la altul. Tot orașul cunoștea pe reb Ițhoc cu *Tițoth*, care aducea și *Mezizeh*, și copii del veadeau în caftanul de rips, îverzit de vechiū ce era se stringeau roată imprejurul lui și el le spunea ghidușii, povești și snoave. De era unde-va vre-un praznic, Ițhoc era căutat și adus ca să înveleseasca *simha* și aşa își făcuse o popularitate care-l mai ajuta la nevoie.

Intr-o zi friguroasă de iarnă însă se înbolnăvi și ceaușul sinagogei îl duse la spital. Bolnav, el facea pe ceilalți din sală să riză cu lacrimi și să uite durerile, iar cînd avea dureri mai grozave cînta de răsună sala.

Trei zile după intrarea lui în spital, cînd soarele asfinți și în sală cădeau cele din urmă raze, el chiama pe cît-va imprejurul lui, ceru să spue *ridă* și apoi se aseză frumos în pat, întinse picioarele, mai șopti cîte-va vorbe și cu zimbetul lui nelipsit, inchise ochii pentru totdeauna.

S. C. Tributo

UN MOIL ÎN CĂLĂTORIE

— IMITATIE —

Ce este un „moil,” mă intrebă, iubite cetitorile? Aș putea să-ți respund scurt: e omul care la serbarea nasterei unui copil evreu operează tăierea imprejur a acestuia.

Cu aceasta însă n'am arătat îndeajuns caracterul acestui bărbat. Cînd ursita fericită dăruiește tatului un fiu și de cună vă sună prin casă îmbucurătoarea veste: „S'a născut un băiat, Dumnezeu ne a dăruit un băiat!” atunci cel dintîi gind al tatului este la „moil”. Acesta e incunoștiat îndată despre fericul eveniment, căci dinsul joacă în viața nouului conecțeanc primul rol „transant”.

Ziua a opta, în care se pîtrece solemnitatea tăicerii imprejur, se apropie; toată casa se împodobîște

pentru această serbare. Toate rudele, dacă sunt de față, rabinul și dascalul, dacă cinstesc serbarea cu prezența lor, toti aceștia joacă numai roluri de privitor. Principala persoană e *moșul*, care nu trebuie să fie nici profesor, nici rabin, nici medic. De obicei privatier bogăți sau măcar cuprinși învăță din evlavie această profesie, ca să primească copilul în sânul lui Abraham și în această meserie a lor sint tot atât de pricepuți și indemnătați ca și cel mai bun operator. De abea în timpul din urmă au început și funcționarii cultului să se dedea la această slujbă; și chiar dacă nu cer plată pe față, ei primesc însă din partea tatălui un dar mai mult sau mai puțin însemnat.

Nici cantorul, care în asemenea ocazii e dator să execute cîntecile sale, nici rabinul, care pregătește cuvintările sale, nu formează „central“ la nunți sau la alte ceremonii unde sint chiemati să oficieze; dar moșul e un funcționar de invidiat, într'o societate veselă; el e figura de căpitanie a serbarei, căci leuza se află adăpostită într'un ungher; nou lăscut care trebuie tăiat împrejur în acea zi, se află de obicei dispus să plingă și să tipă de cit să lea parte la serbare.

Dar nu în tot-deauna moșul e în poziție, ca după terminarea și reușita operației să se bucure și el

de serbătoarea. El nu este chiemat numai de conțatenii locali, dar și de alte comunități. Cite-odată în districte mari cu multe comunități evreie, nu se allă de cit un singur moș și acesta e dar silit să facă călătorii mai mult sau mai puțin lungi; pe asemenea călătorii îi se pot întâmpla aventuri, ca oricărui alt muritor. În rîndurile de mai jos povestim cetitoruluî o asemenea pătanie a unui moș. Iată cum ne-a împărtășit-o el însu-șă. O dăm... netăiată.

„Era în sara de 19 Ianuarie 1881, cînd din localitatea mea mă urca în diligență spre a face un voiajul de 5 poste în timpul noptei. Lumina strălucitoare a stelelor vestia un ger cumplit; zăpada scîrțiilea sub roțile trăsurei; geamurile diligenței erau intunecate de ghiată și nu puteau fi desgheteate nici de focul unei țigări, de oare-ce trebuia să renunț, cu părere de rău, la această credincioasă tovarășă; căci cele două colege de voiajuri aveau aierul să nu-mi permită satisfacția unui focușor, deși eu mă organizaseam cu multă grijă pentru această noapte geroasă!

Resemnat din pricina acestei rele soarte mă învalii în blana mea de drum, trasei căciula peste urechi și mă răzăma într'un colț. De adormit încă nu puteam să adorm, erau deabia orele 6 seară; le aceea fui atât de îndiscret să ascult con vorbirea

celor două dame, care-și descoperiră una alteia tainele inimelor și gândurilor lor. Astfel află bună oară că „Mantila de plus a doamnei farmaciste a costat 80 de taleri, dar nu-i nică pe jumătate atât de frumoasă ca a mea, deși am plătit-o numai cu 75 de taleri“.

Mai putușă află că o Marie oare-care ar avea de gînd să iasă din slujbă de Paști, voind să se mărite, și că rîndașul ar cere iar sporire de leafă, și multe alte asemenea mari și mică mizerii din vieata gospodinelor.

După ce tema favorită despre toaletă și bucătărie fusese discutată și iar discutată în toate variațiunile posibile, veni și rîndul meu, căci observase deja dinsele că dormeam cu ochii deschisi.

Damele se compătimeau una pe alta și din bunătate intinseră acest sentiment și asupra mea, care trebuia să călătoresc pe un așa ger două oare și mai departe de căt ele; mă întrebă în sfîrșit pentru care *bransă* voi ajam. Răspunsul pentru mine era cam greu; nu puteam doară spune verde acelor dame creștine, că mă duceam să taiu imprejur pe un băiat și nică nu puteam întrebuiță măcar vre-un joc de cuvinte, că aș fi de exemplu un „croitor bărbătesc“, considerind importanța acelui săvîrșit și vanitatea mea personală.

— Am de făcut în G. o — operațiune — răsunse în fine, aruncind o privire sfioasă asupra cufărășului de lingă mine, care dinainte încă trezise curiozitatea celor două dame.

— Numai instrumente conține? întrebă inceputul unei ele.

— Ba și medicamente“ prea stimată doamnă, răsunse eu, gîndind la sticluța de coniac din cufărăș.

— Grozav! șopti aceeași damă. Si clientul e bătrîn tare?

— E în cele mai frumoase zile de inflorire ale vietii sale, dar deja de opt zile e fără conștiință și în neputință de a se hrăni cu alt-ceva de căt cu lapte.

— E absolut necesară o amputație?

Intr'un fel da; nu pot să tăgăduiesc; acum opt zile nimenei nu bănuia că va fi necesară o atare operație, acumă însă e de neinlăturat.

— Va să zică o otrăvire a singelu?... Mi-am închipuit îndată!

— Nu, stimată doamnă *în născut*, cu adevărat în născut, după părerea mea aproape sigură!

— Trebuie să fie grozavă și pentru d-voastră o atare operație singeroasă?

— O nu, onorate doamne; eu sunt specialist și fac aceeași operație poate pentru a sută oară, și pot adâuga, totdeauna cu cel mai bun succes,

— Il veți și adormi cu cloroform ?“ fu întrebătă din nou.

— Nu; în asemenea cazuri sunt un adversar al substanțelor adormitoare; pacientul primește o punzi în gură, ca să nu poată tipă, alta uimic; în zece minute totul e gata.

— Da, e o fericire, că știința e astăzi atât de înaintată, că posedăm astfel de capacitate.

Mă inchinai și vecina mea urmă:

— Imi voi permite încă să vă rog a-mi spune onor D-voastră nume. — S-ar putea — speră că Domnul ne va păzi — să avem cind va trebuință de dv...

— Pot să vă dau asigurarea, doamna că nici D-voastră nici vecina D-voastră nu veți ajunge în atari pericole; pînă acum nu mi-am exercitat specialitatea mea de cit la sexul *bărbătesc*.

Ultimul răspuns mă custă un capăt al mustetelor mele, pe care-l mușcau cu dispreț mortal, pentru a-mi ascunde risul. Propoziția finală, în care apăsa-sem în deosebit asupra vorbelor de sexul „bărbătesc“, era prea clar și mă feri de alte întrebări. De aci înainte damele mă numără numai: *domnul profesor*.

Veneam doară dintr'un oraș universitar și mă duceam să fac o „operație“! În tot restul călătoriei noastre dinsele arătară o adevărată gingășie pentru comoditatea mea. „Domnul profesor șea de-

rău aice.... Vă rog ostenită-vă pînă la acest colț... „Domnul profesor poate pune fără jenă picioarele pe bancă“. Toate aceste drăgălașii le primeam — cu stoicism — dară deja o altă greutate se ivi; cea mai în vrîstă dintre dame incepuse să mă chestioneze despre diferite suferințe fizice. Așa făcu cunoștință cu o mulțime de dureri, despre cări pînă atunci habar n'aveam.

„Bărbatul meu îmă inspiră multe griji; închipuiți-vă domnule profesor, se plinge mereu de zuruituri în urechi, durere de cap. Ba de cîțu va ană a devenit cu totul plesuv!“

Ingănațiu ceva despre aer curat, băi cu duș, vin etc. Apoi veniră la rînd copiii, în număr total de şapte. Cealaltă iar incepuse a povesti o grămadă de lucruri întimplăte odraslelor sale.

— Aveti și d-voastră șapte?“ întrebă cam răutăcios.

— Nu, respunse dama, rușinată; deocamdată patru. Sfinte Esculap, mare zor era de ajutorul tău! Toate mijloacele ce le întrebuițaseam vre-o dată în familia mea sau pe cările auzisem de la medicul caselor, le înșirați unul după altul și fură primite ca sentință divine, și probabil și astăzi mai formează exasperarea medicilor de casă respectiv ai colegelor mele de călătorie. Domnul profesor din R. a zis și deci leacul trebuie să fie foarte bun.

După ce primisem în tăcere titlul de profesor discutasem pe larg despre toate bolile, o retrager imi pără imposibilă. Cine știe despre cîte așă mai fost întrebat dacă, — dacă sunetul postilionului n'a fi vestit prima stațjune, scăpindu-mă de suferință pseudo—profesoratului. Un suspin de mulțumire ieșe pe ascuns din pieptul meu: era localitatea unde amele trebuiau să apucă într'o altă direcție. O adăvărată fericire, căci cunoștințele mele medicale erau pe sfîrșite și n'ar mai fi putut rezista la nici-o întrebare.

La stația lor de coborîre a trebuit să mai susțină încă un asalt de politete, să dau sfat, dacă grog restabilește mai bine căldura internă și să mai răspund în fine la următoarea întrebare:

„Dacă e dăunătoare carne de porc pentru copii scrofuloși?

Aceasta era prima întrebare, la care putuī să răspund hotărît, căci copiii mei nu mîncau nici odată carne de porc și eu insu-mi nu gustasem încă nici-oată o atare carne. Prin această sentință am scăpat probabil viață citor va din rimătorii acesti antipatici nouă, stricind fară milă pofta colegelor mele de călătorie după o carne atit de plăcută.

După ce postilionul și pasagerii se mai întremeră, fu recondus pînă la diligență și pentru a zice cea oară auzii: Adio, domnule profesor! Mii de mul-

tumiri pentru bunele d-voastre sfaturi, pe cari nu le vom uîta *nici-oată*.

De numele meu n'au mai întrebat; Nu, era de ajuns că eram operator, și *prin urmare* și profesor.

Mulțamită domnului, acum eram singur. Alți pasageri nu fusese martori ai duioasei noastre despărțiri, căci altfel așă fi fost din nou chinuit de omenirea în suferință. Pînă atunci imi închipuisem viața unui profesor ceva mai de dorit!

La întoarcere povestii această întimplare unuī cunoscut de la universitate. Omul se tăvălea de ris și la urmă imi dădu statul să-mi iau obiceiul lui, de exemplu: dînsul în timpul călătoriei își asundea titlul și nu-si mărturisea nici-oată specialitatea. Ar trebui, dacă nu poti voiaja fără ochelari, mai zise el, să-ti coși măcar cufarașul cu instrumente în pinză; astfel că lumea te ia mai degrabă drept commis voiajor și te crută mai mult de cît pe un profesor sau pe un... moil.

ODIHNA

— Din viața lucrătorilor evrei moderni

După ce maturară atelierul, în care în primele două zile de Crăciun nu se lucra, ucenicii Maier și Wolf puseră la mijloc două scaune, asternură pe o scindură pe care se tăie și se măsoară în diferite chipuri tabla: „Raizabreit”, și se apucără să-si împără banii strinși în comun pînă astăzi. Banii erau tinuti într-o cutie, care fusese îngropată într-o găru săpată sub una din numeroasele mașini din magazie. Fusese vorba că, de cîte ori luan bacsig, să la vre-un misteriu, să dezgroepe ascunzătoarea, să arunce banii în cutie și să astupe la loc groapa. A cum la numărăt găsiră patru franci și 15 banii. Totul trebuia împărțit pe jumătate, fără să se întâmple seamă de cel care a pus mai mult sau mai puțin. Venea astfel de fiecare cîte doi leî și șase parale, ia

un cincî răminea stingher. Cine să-l ia? Maier spunea că-i se cuvine lui, că mai tot-de-a-una el s'a dus la misterii pentru așezatul mașinilor. Wolf făcea gură și izbea cu pumnul în scindură:

- Ce să-l iezi tu?! Alătări n'am pus eu o bîncuță?
- Da n'am pus și eu Joi o bîncuță, cînd m'am dus cu d-nu Hers la madam Kraus!
- Da n'am vorbit noi să împărtim pe ju'mate.
- Da eu am pus mai mult.
- Da ce-mi pasă mie.
- Să 'ntrebăm pe Simon.

Simon era băiatul cel mic al stăpinului; de vre-o vîrstă de 11 ani, blond, cu o figură simpatică într'un relief drăguț, dinsul era un tovarăș al lor de joc. Venise cu o pereche de cărți de joc. Maier se repezi să-i povestească cum stă chestia, fiind bun prieten cu el și știind că o să-i dea dreptate. Dar Wolf nu voia părerea lui, ci să se împartă cinci-u în jumătate. Simon ridea și cu un aer de savant:

- Mă da prost ești, cum o să se împartă un cincî în două, na, uite așa?

Și, luînd un ciocan, fixă partea ascuțită la jumătatea monedei și zgîi ochii la Wolf.

- Să cumpărăm ceva, zise acesta.
- Haî, cumpărăți acadele, luati voi cîte două și mi dați mie una, aia care rămine,

Și astfel se învoiră. Apoi se apucără să joace în cărti, așezindu-se în jurul mesei improvizate din atelier. Aci era frig, de oare ce le era frică de stăpîna sa să facă foc, dar din săi erau obișnuiti, iar Simon își îndesă căciula pe urechi și și puse pe spate paltonasul. El păsa întră cîtva puțin de frig; era atât de gîndul că poate o să cîstige cîțu banii. Obisnuiau să joace trei-zeci și unu. Cărtile fură amestecate, în urmă se puse pachetul la mijloc.

— Cartea mică dă.

Toți luară cîte o carte. Wolf ridicase un trei, Maier un săpte și Simon un popă.

— Wolf dă cărti, ziseră de-odată Maier și Simon, bucurosi că nu le-au căzut lor sortii.

Puseră după aceea cîte cinci parale pe masă. Jucau de trei ori pe el: în fie care rînd cel care cîstiga trebuia să ia din „un ban jum'ate“ un cinci.

Wolf amesteca cărtile, le aseză pe masă, ca să se tăe, și dete tovarășilor și sie și cîte două cărti. Maier era protos; căpătase un sase și un valet.

— Dă 'mă o carte.

Un berlig. Maier socotea în gînd, stînd nemîscat.

— Încă una.

Un cinci.

Maier trînti o injurătură. Dacă era să fie un patru, ar fi făcut trei-zeci și unu. Cărtile erau murdare, de-

o murdărie intunecată, toate aveau două îndoituri care se încrucisau; o pată mare neagră coloră, în dosul lor, mijlocul, iar pe de lătură alte pete mici. Se inegrisează toate, pe unele erau scrise ba cu creionul, ba cu cerneală însemnări de jocuri, nume, mai ales pe figură unde se scrisese numele celor închipuiți că ar fi sau ar semăna cu ele; pe unele erau stersături, adaosuri de puncte, răsături. Din cauza asprimei lor la pipăit, cu greu se desfăceau unele de altele.

— Încă una, ceru Maier.

Un zece. S'a făcut trei-zeci și doi. Maier azvîrli cu furie cărtile.

— M'am dus.

In atelier un frig grozav coprinsește spațiul, un frig care par că izvorea din tot ce se găsea pe aci: din mașinile reci, din ciocanale atîrnate pe un fel de poliță, din buturugele groase și pline de găuri, care slujesc spre a se viri în ele coada micilor nișcovale, din diversele aparate: cele de găurit fierul, de tăiat tabla groasă, din foalele mari și inghețate, din numeroasele polițe îmbulzite de diferite unelte sau de cutii cu nituri; toate păreau că au guri nevăzute din cari suflă răceala lor.

Simon desfăcu cărtile cu un aer triumfator:

— Două berlige... stau.

Wolf, avind în total păi-spre-zece, se infurie; speranțele de la început pieriseră dintr'odată. Trase o carte și incă una: două zecăuri. Simon numai că văzuse pe cel d'al doilea zece și băgase un cinci în buzunar.

Jocul urmă mai departe. Cărțile se lipiau de degete și ca să le dezlipăescă jucătorii udau degetele cu limba. Era rindul lui Maier ca să dea cărti. După ce Simon și Wolf isprăvira, Maier își dezvălui cărțile, de oare-ce era cel din urmă și nu mai avea teamă că ar ști cel următor ce are. Avea o damă de cupă și un zece, în total două-zeci. Îi veni un zece, se făcuse trei-zeci, una din cele mai bune cifre. Dar Maier nu se opri, stătu puțin pe ginduri:

— Să trag?... să nu trag?... — și tinea néhotărît mină pe dosul primei cărți din pachet.

Cei-l-alti doi se mirau. „I-aузi, are trei-zeci și să nu stea!“ În sufletul lor însă exista convingerea că Maier o să stea, și se și pregătiau să arete ce au. De-odată Maier ridică cu violentă cartea și o trînti pe scîndură. Era un berlig: trei-zeci și unu.

— A, e șarlatanie, tipară Simon cu Wolf. Cunoști cartea, aî însemnat'o.

— Da'ce, dacă am noroc!

— Cunoști cartea, să pu'i cinci-u îndărât.

Wolf și Simon dedeaun din mîni, mai ales Simon,

— Cunoști cartea... aî însemnat'o.

Maier nu voia să stie: a ciștagat. Din cind se auzea în geam un pocnet provenit din alunecarea unui prîboiu sau căderea unui ciocan de prin proprietatea ferestrei. Jocul se intrerupea. Maier însă nu se lăsa; se dăduse de-o parte și stătea cu mănilile în buzunar tinind strins gologanii d'acolo. Cei-l-alti doi faceau gură, Simon chiar injura și căuta să dovedească că e însemnată cartea. Maier tăcea; într'însul exista instinctiv frica de a nu răspunde la injuratura băiatului stăpinului. În curte apără de odată „maistrul“; venise probabil din tîrg. Jucătorilor le fu teamă ca nu cum-va să-îi prindă, ascunseră iute cărțile într'o mașină și se prefăcură că aranjează mai departe lucrurile din atelier. Cearța se amînă, în gîndul fie-cârnă, pentru altă-dată.

Pentru după prînz cei doi ucenici se hotărîse să meargă la panorama lui Braun. De panorama asta era vorba încă acum două săptămîni, de cind începuse clădirea ei. În tot timpul cit au strîns banii, aveau mereu în fața lor o panoramă și plămădiau visuri asupra ei. Înainte de a se duce la ea, se plimbară prin alte părți ca adevărata lor bucurie să vie mai tîrziu. Prăvăliile erau închise, străzile lăturalnice deserte, numai din unele case se auzeau zgome, risete: se petreceau. Grozav se aflau în

extaz susținute lor din cauza acestei pustietăți, serbătoarea plutea în aer. Ziua era intunecată, și totuși nu putea împedeca veselia. Săniile trăgeau dungă nenumărate în zăpadă, zurgălăii erau chiote de chef. În piata florilor stăteau răviști vînzători de dulcețuri întinse într-o tavă lungă, împărțită în compartimente. Dulcețurile de felul istă faceau deliciul lui Maier și al lui Wolf. Puseră lingă una din numeroasele împărțituri un cinci parale. Tinicheaua din mijloc viriță într'un cuiu se invirți de cîteva ori și se opri lingă un alt compartment. Cinci-ul s'a pierdut și în schimb se dă păgubasului cite-o lingură din trei diferite dulcețuri. Din distanță în distanță cete jucau rișca, banul azvîrlit în sus zbîrnia o dată, făcea numeroase rotocoale și se afunda în zăpadă. Băetii tipau, săriau, sunau bani, uneori se iveau certuri, contraziceri. Cei doi ucenici ar fi voit și ei să ia parte, dar se temeau că nu cumva să piardă și să nu mai poată merge la panoramă. Pe Bulevard se primbla o lume imensă, o impestrițătură din toate există în București. Berăriile se aflau pline, corurile cu sare, viirsturile roșcate și paharale palide și cărămizii de la ferestre chemau pe trecători, care se izbeau între ei de mulți ce erau. Cite-o gubernanță tinără cu doi copilași, unu 'n dreapta și altu 'n stanga, se ferea de loviturile tinerilor, car-

o ghiontiau într'adins. De la str. Brezoianu pînă la liceul Lazar se înșira un rînd întreg de bragajii, covrigări, vînzători de prăjitură, de pocitoră, de turte, de cărti populare ținute în coșuri, Olteni cu mere, Greci cu tăvă pline de gogoși. Bărbați venerabili se plimbau tacticos la braț cu soțiiile lor. Doi însurăței se uitau mereu unul în ochii altuia și-si zimbeau turburați, fericiti. Cîțăva mitocană vorbeau prostii în urma lor, eizmele le trosneau pe zăpadă, cîteva slujnice treceau în fuga mare furișindu-se de sub ciupituri.

In Cismigiu se patina pe lacul inghețat. Din muzica militară se deslușea mai mult un trompăit continuu. O ceată de tineri formaseră o linie lungă și cîtreerău prin prejurul lacului, alergind, fugăindu-se unul pe altul, unii pierzindu-și echilibru și căzind. Un ofiter, la fie-care braț cu o domnișoară, voia să facă diferite figuri, dar reușea numai despărțindu-se. Lingă gard se înlăntuiau miș de spectatori care păreau o lungă bandă neagră. În partea cea-lângă a lacului, unde nu se plătește, nu se întrebuintau patinele. Aci băetii se dedeau pe ghiață, unul iși lăua avint și o pornea, iar cei-lângă după el, ca vagioane tărîte de locomotiva. Maier și Wolf se dădură și ei pe ghiață p'acolo unde nu erau mulți și apoi se îndreptară spre panoramă.

Flașneta uriașă cu tonuri de orgă azvirlia din rile-i de metal, înfipte în latura din față, sunete trombon ca o bombardare de note de bas. Publicați mișuna și privea tablourile enorme de pinză că din depărtare pare tinichea: *Procesiunea la Ierusalim, Bătălia de la Waterloo, Inchiziția*. Lîngă tara un fecior de ceară bătea toba, mișcind mișurile să pă regularitatea mecanismului, o babă, tot de ceară se învirtea întruna, copiii de pe stradă se strimbă la ea și o imitau. Un îns, îmbrăcat în haine împlete și pline de petice, se plimba pe pragul intins panoramic, cu un biciu în mână. Din cind în cind se oprea, trăgea o curea agatată de limba unei clopoțe atîrnat pe sus și-o agita, făcînd un sunet groaznic. Apoi începea să tipă cu o voce de om că aiurează :

— Poftiți, domnilor, numai 50 de bani cu cadou și 30 de bani fără cadou.—Muzeu istoric, muzeu naturalistic, muzeu modern, Moartea împăratului Wilhelm, Omoritorul din Tabaci, Bătălia de la Pleven. Vizita împăratului Franz-Josef, eroii din strada Ierusalim, Printul Carol la preumblare, Arderea Măcovei. Prinderea lui Napoleon.—Poftiți, domnilor, numai 50 de bani cu cadou și 30 de bani fără cadou.

Maier și Wolf, numai după ce admirară tot vîzură pe afară, au intrat d'abia înăuntru. Dăde-

50 de bani ca să capete unul din obiectele asezate dă curmezișul pe niște trepte lungi și largi, improvizate ca pentru un geamlic. Dorința lor întinea o umbrelă sau un ceasornic. Înăuntru un sir numeros de sticle rotunde întuită pe o scindură neagră care cotea la margini. Păreau niște ochi mari de orbii, în interiorul căror se zărea de departe un fund cenușiu ca un cer întunecos. Pe o estradă întinsă se înșiruia rîndul figurilor de ceară: oameni și femei celebre. Prin mijloc se vedea cutiă ca niște cuște de animale, în loc de fiare însă erau geamuri; aci se reprezentau scene vii, ca împăratul Wilhelm în ultimele momente, zece copii gemeni: cinci veghează și cinci dorm.

Se făcea tîrziu și cei doi ucenici o grăbiră spre casă. Poate are nevoie de el stăpinul, și să nu strige că au venit tîrziu. Maier primise „cadou” șase linguri de tinichea, iar Wolf o oglinjioară. Dormeau în cuhne, alături de odaia unde dormea Simon și cu Jac, un frate puțin mai mare de cît el. Pe la 10 din noapte, cind toți din casă se culcaseră, se sculără din pat, aprinseră din nou lampa și se apucă să joace loton. Lămpîta o scoaseră din cuju și o pusera pe masă. O parte din odaie rămase în întuneric, pe perete se desemna umbra patului și a unui coș cu rufe așezat pe o ladă. Cărbunii din

sobă, care fusese deschisă, pilpiau a stingeri
Jac striga numerele:

— 63... 11 stilpu Moldovei... 72... 45...

Unele silabe le pronunța lung, ca să producă un efect comic, citor-va țifre le adăoga suprantinmul obișnuit: 25 ca la poliție... 80... 14 tinerica, fără măsele... 18... 22 golani amândoi...

— Stai, mă, ce ați strigat?

— 90 gran'papa... 54... 77 războiul...

Jucătorii se dedau cu tot gîndul jocului, incetând și pierdeau din vedere că se feresc și trebuie să vorbească aproape în șopante. Deodată o ușă din sală se deschise, ei auziră, rămaseră incremenți. Jac tacu și instinctiv Maier stinse lampa. „Mai trul“ auzise zgomotul și venea cu o luminare să vadă ce e. Pe masă săculțul era trinit pe un „cartel“, numerele imprăștiate, iar băetii se prefăceau că dorm. Înima le ticiu de frică, luminarea azvinte lea o pată de lumină pe fețele lor. Stăpinul se apropie de Simon, — lotonul îi apartinea lui, îl zgudui de mîini și-i cîrpi cîte-va palme. Apoi urechi pe ucenici, dindu-le și cîte-va picioare în spate. Ce vă să zică asta să joace noaptea, n'au ei timp toată ziua! După-ce plecă, Simon se sculă și dădu într-un

rîs neinfrinat, ca și cum îi s-ar fi povestit cine știe ce istorie caraglioasă.

— Mă... da m'a încălzit tata!...

București.

A. Rosen-Nora

Să-l ducem, pînă cînd?
 O tu de-a pururi bun și sfint,
 Din cer, ajută-ne și acum;
 Să avem și noi loc de mormint,
 Să nu murim în drum!

Pământu-i doar al tuturor.....
 De ne-am născut și noi pe el
 De ce n'ar fi încăpător
 Si pentru Israel?
 Căci moștenim din neam în neam
 Osindă de a rătăci...
 — De știm unde născutu-ne-am,
 Nu știm unde om muri...

Si istovită, fără puteră,
 Purtăm a chinului porără,
 Viața noastră e dureră
 De blestem și ocară...
 Rătăcitoră, neincetă
 Ne isgonesc din țară'n țară,
 — Aici: „nu-î voe de intrat“
 Acolo-îi zic: „afară!“

A. Axelrad.

Bîrlad

E V R E U L

De-atitea reacuri, ne incetăt
 Ne isgonesc din țară 'n țară...
 Aică, nu-î voe de intrat
 Acolo-îi zic: „afară!“
 Si istovită, fără puteră,
 Purtăm a chinului porără
 Viața noastră de dureră
 E blestem și ocară...

De noi, de a noastre își bat joc
 Si saptele ne ponegresc:
 Ne prigonesc din loc în loc
 Cu rînjetur amar, prostesc.
 Lumină,—har dumnezeesc,
 De-a zis vr'unul cum-va „te vreau“!
 Disprețul, ura i-l învelesc.
 E crimă-a fi evreu!

O pînă cînd atîț dispreț
 Si-atîta ură?—Pînă cînd
 Âstă traiă nenorocit, răsleț,

SIONISMUL
REVISTĂ ANUALĂ
DE
I. H. HELLMAN

Păsim mereu la deal. Suișul e greu, dar frumos. Ne uităm îndărăt, nu pentru că suntem trudită, dar pentru că vroim să ne bucurăm de drumul cît am străbătut. Atât de multe au rămas deja îndărătul nostru! Pivirea în jos ne arată multe lucruri care ne bucură și unele, va! care ne produc amărăciune. Sionismul este un ideal, dar un ideal

care va face loc realității. Pe calea care duce către această realitate e atâtă bine, atâtă frumos și atâtă adevăr, încât merită osteneala s'o pareurgă.

Ce este, ce vrea Sionismul?

In primul loc să dee de lucru săracilor noștri, fraților noștri proletarizați de pretuindieni.

Munca—ori cîtar fi de grea—să le dea pînne, pentru dînșii și pentru copiile lor.

Cine lucrează nu are a se teme decît de Dumnezeu și a se supune legilor.

Să fie sigur de fructul muncei sale. Nimeni să nu î-o poată nimici, să nu î-o poată rîpi. Avutul lui să devie al fiului său, apoi al nepotului—și acesta să-l lese iar copilului său. Sionismul vrea să facă din evrei un singur popor de frați pe pămîntul străbunilor lor.

Pentru a ajunge aci, el trezește simțul de onoare în evrei, le arată cum sunt zilnic prigojni fizicește și moralicește, reinvie

în sufletele lor amintirea istoriei lor glorioase și a bogatului lor trecut, le aduce aminte de numele ilustre a celor la care lumea toată privește cu adorație, nume pe care le-au purtat *ai noștri* — și le zice: «Vedeți, cutăruș popor mic și cutărei rămășiți dintr-un neam secolul acesta le-a adus libertate și neatârnare. De ce n'ar face același lucru și pentru tine, Israel, căruia lumea îi dătorește atit de mult și în contra căruia a păcătuit și păcătuiește încă atit de mult? Veacul naționalității n'o să treacă nicăi pentru tine fără a lăsa vîr'un semn. Al tău o să fie far ce-a fost al tău! Pe lucru cu totii!»

Și Sioniștii în adevăr au lucrat pretutindeni în anul care se încheie acum.

* * * * *

Austria (afară de Galitia). Centru al comitetului de acțiune, posedind cei mai bunii agitatori și predicatori, Austria totuși nu ne poate da mult de vorbit despre mișcarea sionistă. Oamenii care au pro-

dus pe un *Herzl* și *Nordau*, cari adăpostesc în sinul lor adevăratii stilpi ai Sionismului, în cea mai mare parte nu ne aparțin nouă. Și cauza e foarte simplă, se vede clar. Oamenii aceștia și zic: „Acum 50 de ani ni s'au acordat depline drepturi politice; am devenit cetăteni, să trecem cu vederea putinul antisemitism; o să piară în curind, să nu ne dăm pe față.. Nu e nevoie doară să ne cunoască fie cine că suntem evrei“. Și așa se furisează ca țigani. Iar de te apropii de tabără și zici: „Drepturile ce vi sună dăruiț acum 50 de ani vi s'au luat îndărăt cu o simțire de mare părere de rău că vi s'au dat. Dreptul egalității a devenit pentru voi un cuvint gol, fără înțeles; aceia, care sunt chemați să aplice legile aceste, calcă în picioare tot ce e lege; nu sunteți cetăteni. Nu pentru că *nu vroiți* să fiți, ci pentru că *nu vă lasă* să fiți. Pentru că sunteți *neseferiți* și asta vi-se arată destul de lămurit în adunări municipale, regionale, parlamentare ca și în cafenele, ca și pe stradă. În zadar aveți aierul de o nu lăua în seamă antisemitismul. A fost tot deuna aci o greșală a voastră și degeaba ati ascunde capul în nisip ca struțul: dușmanul vostru nu vă pierde din vedere și vă urmărește cu lăcomie ca pe o pradă rînită, gata să vă înhațe cînd prilejul va fi prielnice. Și cînd va sări asupra voastră cum

o să vă impotriviți? Prăfuita constitutie a Austriei care vă dat egalitate? E ridicul să fiți umil de dragul altora; și dacă atât ajuns așa de josnic și de fricoși ca să purtați drept arme hîrtie moale, că să vă ascundeți, să vă prefaceți, să vă schimbați și vorbă și port, să puteți deprinde cu toate ca și un cîine dresat cu oare cări maniere, dar ce faceți cu nasurile voastre, cu acel nas care devine tot mai evreesc cu cît înaintăm cătră apus?"

Dacă vorbești astfel unuī evreu austriac, el zin-bește mohorit și pentru că știe cît adevăr e în cunvințele aceste, el face—ceea ce se face în genere în asemenea cazuri: intră în vr'o cafenea și se mîngâie la masa de joc.

Dar cu atit mai preioasă ne este tovărășia Sionistilor austriaci, *studențimea evree din Viena și Cernăuți*, care a făcut din Sionism o podoabă a judaismului și care practică un Sionism care ne umple de mîndrie și bucurie. El umple la acesti fiți ai *mamei comune*—alma mater—carii au stat mult timp departe de judaism, un gol pe care nu l-ar fi putut umplea nicăi un alt ideal. Scriitorii și agitatorii Sionisti O. Erter, dr. Birnbaum, York-Steiner, dr. Leopold Kahn, Osckar Marmorek, dr. Werner etc., asociațiile academice ca: „Ivria”, „Kadimah”, „Unitas”, „Eamalah”, „Emunah” etc. și recentele centruri din

Bucovina și aiurea lucrează prin cuvint și prin faptă pentru judaism și pentru onoarea lui, trezind pe evrei austriaci care cu drag ar fi dormit înainte, și turbură în odihnă și zăbava lor arătindu-le primejdia, care e aproape, și mijloacele de a o înlătură.

* * *

Ungaria ne dă partea veselă a tabloului. Afără de un număr foarte restrins de luptători, cei 700,000 de evrei din Ungaria nu vor sau poate nu vor încă să știe de sionism. El, cări sunt mai puțin asimilați încă decit evrei austriaci—părerea contrarie este o înșelătorie de origine budapestiană—se socot, în înginfarea lor, cei mai buni evrei. Se știe ce forme caraghioase îmbracă această credință la Evrei, de ordină. Si aci e un fel de asimilare: Ungurul crede că soarele răsare în Ungaria; toate cele-lalte părți ale lumei nu primesc decit o lumină laterală. Un ministru maghiar zice: Evrei sunt drojdia Ungariei. E nevoie de dinși pentru aluat, dar prea multă devine stricăcioasă pentru pîne“. Cavalerii Ungariei de confesiune mozaică se mîngăie și zic: „Ici-colo cite o biciuială nu strică, ia,—oleacă de masaj...“ și zimbesc sau rîd cu poftă de visurile sioniste. Un profesor făgăduiește copilului evreu din Ungaria posesiunea unei patrii și părintii protestează.

Paguba sufletească ce i-a pricinuit copilului nu se ieă în seamă? La ce nevoie să aibă suflet omul? Evreul e onorat la Buda Pesta tot aşa precum în Algeria evreul e cetăean francez, ori după cum e cetăean în America; dar el găsește că maghiarul întrebuițează cuvintul „jidov” numai ca un mod de a vorbi iar „nu că s'ar fi gindind la vr'o inferioritate de rasă”. Da, Ungaria pare o rază în pus-tiul antisemitismului. Dar vați de pelerini din pus-tiu! În raza aceasta este pacinica, vechea și uitata Tisza-Eszler, un „Mane-Thekel” de cea mai grozavă specie.

Ebreii unguri vor veni și ei; Sionismul poate aștepta.

semnat număr de chasidim. Ei cari de nenumărate în rugăciunile lor de toate zilele cetesc—despre Sion și se roagă pentru Sion, nu pot fi considerați ca protivnici serioși al mișcării. Ei vor apartine cu trup și suflet Sionismului în ziua cind acesta își va vedea munca încununată de succes. Sekel a fost și este încă prea puțin de așteptat de la dinși, cari de-abia au cu ce-să plăti un colț de bordeiū, care să le adăpostească săracia. Ei nu sunt oameni cari pot ajuta; lor trebuie să li se ajute. Cei 150,000 de evrei galiciani însă, în care ne-am putea pune speranțe pentru mișcare, îndreptățesc cu atit mai mult speranțele noastre, cu cit ei văd în față lor cea mai cumplită, cea mai uricioasă mizerie. Ei devin strimiți la suflet, indiferenți sau devin sionisti practici și filantropici și sionisti nepolitici — forme destule pentru o grupă atit de mică. Pentru „Poloniile de confesiune izraelită” există un singur judaism, care posedă multe caricaturi, absolut nici-o paralelă. Pentru a vedea clar, trebuie să se stie că acestea cuprind în numărul lor și pe evreii bogăți, evrei poloneji potentati, par excellence. Acum 80 de ani evreii au căpătat în dar egalitatea drepturilor politice. Aceasta i-a amețit aşa de mult incit astăzi încă se află într'o aiureală din care numai o catastrofă dintre cele mai rele îl poate trezi. Oamenii a-

ceştia sunt întru atită lipsiți de simțul demnității, încit primesc strigătul polon de „hep, hep“, cele mai dureroase călcări în picioare și disprețul social cu o nesimțire pe care de-abia am găsi-o la un perfect negru australian. Dreptul lor electoral activ și pasiv pentru parlament se mărginește în a alege și, în cazuri rare, să fie aleși după porunca clubului polon. Și vaî de sufletele acestor sclavi dacă ar vrea să lucreze după voia lor! Buna-voința Rutenilor, cari au împărtășit o parte din suferințele lor, au pierdut-o prin o trădare falsă; favoarea Polonilor e un grozav „timeo danaos et dona ferentes“ și ziua constiinței de sine ca om va fi o zi de teribilă remușcare. Vor vedea atunci cît de mult și cît de adinc au păcătuit contra poporului lor.

Cu cît mai puțin din singele acesta curge pentru Palestina, cu atit mai bine! Pentru dinșii țara e prea bună. E bine că nu-i avem între noi.

Inruditi, dar alt-fel, sunt cei strimiți la suflet, indiferenți. Ei nu plătesc șekel, nu cumpără acțiuni, nu ieau parte la intruniri sioniste și nu vor să audă de sionism, pentru că judaismul e mort într'inșii. În ei trăiește numai dorința de a ajunge. Ceea ce trece dincolo, ceea ce cere gindire, simțire nu e pentru dinșii; ci sunt o creangă moartă fără sevă și putere cu care avem tot atit de puțin de impăr-

ca și cu Hotentoții. Dacă izbindă și va ispiti și dinșii, dacă biciul polonez - aceasta vecinică sabie lui Damocles ce atîrnă de-asupra capetelor lor - va mină în tabăra noastră, asta n'o știm și ne indiferent. Noi credem că vor opune cruciadei poloneze, care va porni spre restatornicirea unui re-t evreu istoricul lor „veto“.

Mai aproape de noi stau sioniști practici sau fiziotropică, protivniți declarați ai lui Herzl, de cind văzut că nu putem avea decit un singur con-cator, dacă vroim să reușim. Ei combat sionismul politic pe motiv că nu s-ar putea intemeia co-s în Palestina contra voinței Sultanului, stăpinul solut al țării. Asta e bine înțeles concepția lor spre sionism.

Ei cred că au făcut ceva pentru judaism dacă au usit să fondeze o colonie în Palestina. Și noi am uit de luptat cu această credință, dar am învins-o mod pacnic, căci pentru cei răspunzători de mer-nișcării, ca și pentru toți evrei, faptele steteau și presus decit persoanele. Cu total alt-fel se pete în Galitia.

După multe trăgnăeli și ostenele au izbutit să itească un teritoriu, numit „Machnajim“ dar pen-în că instalarea costă mai scump încă decit pă-nțul au făcut apel la „Chow'wei Zion“, - nu știu

stul Galitan e unică în felul său și va aduce roade
cu ce rezultat. Si ce se întimplă după îngăduințime. Rezultatul e îmbucurător, mișcarea se ves-
de a zidi case? Același lucru ce se întimplă preste
tot unde se combatе sionismul nostru, — în lipsă de

argumente se născocеste o minciună. Oamenii în Ne-apropiem de Rusia cu o sfintă sfială, sfială
frunte cu seful lor trimbitează că au o colonie se resimtă cind te apropi de ceva mare, care ne
colonistă. Noi însă știm și aveam probele în mină ca și un respect fără margină. Evrei sunt mulți
aceasta e o minciună sfruntată. Știm că cei 9 coloniști pămînt. Din fericire ne numărăm încă cu mili-
pe care i-au fotografiat pentru reclama sunt impră-
țiați în diferitele colonii evreiești și așteaptă ziua cînd
lantropi“ cari, cu tot sgomotul ce fac prin „Oesterreichische Wochenschrift“, cu toti susținătorii lor
la Bloch și Landau sunt numai un organism mort,
o buruiană veștedă la picioarele marelui trunchit
și roditoare, — sionismul politic.

Inima ne bate cu veselie și ne strălucește ochiul de bucurie cind ajungem la cea din urmă grupă curată, care ne-a venit în anul trecut: sioniștii politici ai Galitiei. Intre ei sunt toți tinerii evrei care studiază, tot ce cugetă și simte evreiește în Galitia, tot ce nu poate și nu vrea să creadă în peirea judaismului. Ce au făcut în anul trecut? La aceasta e ușor de răspuns: ceea ce am făcut și noi. Au făcut sionism, un adevarat sionism, și au lucrat ca să îngroașe rîndurile celor de aceeași credință cu noi. Serbarea studentească dată de curind de tine-

este puternică și mare!

Ne-apropiem de Rusia cu o sfintă sfială, sfială
hilioane dintre cei mai prigoniți și mai răbdători core-
ctor și ajutați. De cătră cine? De sigur că nu de „figiori ai nostri și care scot mai cu durere decit
strigătul de „Sion! Sion!“ Si ce priveliște ni-
am în ochii lor, — în acei ochi cari de-abia dacă
zărit cind-va lumina soarelui! Ingrăniăditi în
chetto unde nu străbate nicăi lumină, nicăi aier, ni-
arată bicisnicia acestora, în al căror trup văguit
ate cite un suflet de erou. El care inspiră milă
ri căruj bun evreu sunt adevarății martirii; ei sunt
urătorii neobosiți ai tradițiunii noastre. Tot ce
literatura neo-ebraică posedă mai frumos și mai măreș
me de la ei și dacă vr'odată izbutim să mintuim
sub povara tuturor apăsărilor judaismul nostru
să-l aducem în patrie, lor le vom datori mulțamiri
am putut scăpa din gulăs atât de multe în contra
numulu, în contra omorului și contra asimiliștilor.

Dacă am aminti pe totii *Gaonim* de la Gaon Wilna pînă la Mohilewer, pe totii literatii evre la Gordon și Frug pînă la Ben Ami și Brainin alcătui o tabelă, care ar privi prea puțin pe e din celealte țări, afară de Rusia. Cind în epoc groază 1880–81 sosea la granița rusească o grădă de evrei ruși, truditii, rufoși, aproape liniști foame, se vedea în mijlocul lor cite un „jidă mîngâind pe cei desperați, că nu e de plins, c ce era mai scump a putut fi scăpat de jaf. S întreba cine-va ce a putui scăpă, el scotea din buzuuar ascuns al caftanului o mică *thora*. Ace e vitejia *makabeilor* de astă-zî în viața evreilor. E de prisos a mai spune că într’înșii găsește nismul cel mai mare sprijin.

In Odessa există o societate „pentru încurajare în același timp și asociația colonială ca și siora lucrului de pămînt și meseriilor în Syria și în politic. Pentru dînsul totul e bun, cind îi se lestina“. De la intemeierea ei în 1882, acere că e o călăuză ori o lumină dinspre Palestina societate și filialele sale din Iaffa au adus multă la aceasta nică un ziar și nică un „Magid“ foloase în adevăr. Ne putem face idee despre acel boate abate. Ba mai mult, unul și același protă societate, dacă notăm, că în cei trei ani din ugandist agită pentru amindouă direcționile și cei după ce a ajutat colonia Kabrah cu 6601 fraj mulți evrei ruși nică nu știu că sunt două. A colonia Gederah cu 20,104 franci, și mică ajutări orașe cari dau cel mai mare sprijin asocia coloniilor: Pessah-Tikveh, Rehoboth, Wad. Chaiul de colonizare plătesc și cel mai mult șekel Mischmar-Hajarden etc., după ce a dat școalei subscrisu cel mai mult pentru „Banca colonială Iaffa 14000 și biblioteca de aici 5000 de francreească“. Înaintea vinului palestinian, cind se în-

tut încă să termine lucrări cheltuind 201 fr. 44 ni. E ușor de înțeles că o mișcare nouă, ori cît evăr și frumos ar cuprinde în sine, nu putea să descadineze dintr’odată un atare aşzămint. Mai de grada de temut că conducătorii vechei societăți se vor potrivi nouei mișcări și aceasta ar fi fost o mare gubă pentru sionism. Dar nu s’ă întimplat aceasta. *Unde nu mină în mină, dar cel puțin alături pășesc cele* na direcționii, care nu au decit o singură țintă, *ca ’n alte țări unde se indușmănesc atita. Această* cea mai bună manifestare de „Gam seh l’tobah“. *Într-o țară unde evreii golesc pînă’n fund paharul* ferințelor, e firesc ca unul și același evreu să a-rea lucrului de pămînt și meseriilor în Syria și în politic. Pentru dînsul totul e bun, cind îi se lestina“. De la intemeierea ei în 1882, acere că e o călăuză ori o lumină dinspre Palestina societate și filialele sale din Iaffa au adus multă la aceasta nică un ziar și nică un „Magid“ foloase în adevăr. Ne putem face idee despre acel boate abate. Ba mai mult, unul și același protă societate, dacă notăm, că în cei trei ani din ugandist agită pentru amindouă direcționile și cei după ce a ajutat colonia Kabrah cu 6601 fraj mulți evrei ruși nică nu știu că sunt două. A colonia Gederah cu 20,104 franci, și mică ajutări orașe cari dau cel mai mare sprijin asocia coloniilor: Pessah-Tikveh, Rehoboth, Wad. Chaiul de colonizare plătesc și cel mai mult șekel Mischmar-Hajarden etc., după ce a dat școalei subscrisu cel mai mult pentru „Banca colonială Iaffa 14000 și biblioteca de aici 5000 de francreească“. Înaintea vinului palestinian, cind se în- tează cîntece nationale evreestî și se aclamă numele lui Herzl și Nordau se adună contribuționi

atit pentru colonii cit și pentru șekel. Nu numărul plătitorilor de șekel arată puterea mișcării, dar și faptul că două treimi din membrii conguilui de la Basel erau evrei ruși. Si ei care primisfaturi cu atita prudentă și bunătate, ei cu mintea lor pătrunzătoare, cu energia lor fără mănd de stăruitoare și cu inimile lor calde evreiearî le arată în totdeauna calea dreaptă de urmă. Ei conduc și dominează Congresul, și așa se vine. Ei carî plătesc cel mai mult, carî sufără mai mult, carî ne trimite oameni ca Mandelstam, Kohan-Bernstein, Temkin Lourié și Ben-Ami, care susțin societăți ca „Achiasaph“, „Tuschij“ „Esra“ și ziarul ca „Hamelitz“, „Haz'firah“ și „schiloach“ și le imprăștie în lume; ei care – last least – numără în sionism printre morții lor bărtăca Mohilever, Pinsker și Smolenski, – merită să vîm la dinșii cu admiratie și respect. Ceea ce ei pentru judaism pe fie-care zi, pe fie-care zi nu fac evreii din toată lumea, chiar cind fac măști. Si evreii ruși au făcut mult și în anul care incheiat.

Tovărășii noștri de idei nu și-au pierdut vrem-

nici în *Germania*. Este aci destul singe evreesc care pulsează, cind e vorba de interese evreiești. Dar actiunea e grea pentru sioniștii în Germania și drumul plin de spină. Trebuie să aî curagiș să te prezintă ca sionist unuî evreu din Koenigsberg ori unuî ortodox din Mannheim. Evreul de acolo crede că a facut de ajuns pentru judaism, dacă și-a manifestat simpatia personală pentru urna electorală comunală ca reformat sau ca ortodox. Evreul german gîndește și simte că germanul, ceea ce este foarte natural și pentru care nu îl puteam face nici-o imputare. Dar unde ne putem arata nemulțămită, e cind evreii germani arată un patriotism sgomotos, cind vor să intreacă în fanatism patriotic pe adevaratii Arianî. De aici rezultă numai o pocită caricatură, care dezgustă pe sioniști și atâtă pe arianî.

Fără a fi antisemit – adeca nu unul publicamente privilegiat – creștinul protestează contra acestei înțărziene apropiere, care precum i-se pare, – se atinge de toate cele sfinte și care deja prin modul cum intră în cercul vederei, e menită a provoca minie și dispreț, pe carî el, venind de la un popor care are în oare-și care măsură dreptul de a avea o spinare dreaptă, nu le pricepe, pe carî însă noi, carî privim ifacerile evreiești, precum priveste medicul pe un pacient căruia vroiește a-î da ajutor radical, le găsim foarte esplicabile.

Dacă evreul german vorbeste de ura contra lor, a cărei existență mai bine ar voi sau chiar ar putea să o nege, dacă nu și-ar băga nerușinat peste tot locul, apoi el nu spune „antisemitism“ ci „Rischus“. Germania este țara cătorilor și a filosofilor și mult asimilatul evreu man, care a trecut exact prin evoluția pe care Buna descoperit-o în natură și viață, se afundă reflexiunile sale filosofice într'o stare astăzi de departări nouroase sau în aer și una din a fantasмагorii este dispariția acestuia „Rischus“, deci nu e numai ură de evrei, ci și un ventil tru ivirea răutăței și a corupției fără seamă ventil care, ceea ce e destul de remarcabil, evocat numai de evrei pentru a se manifesta. Evreul german presupune că antisemitismul e deja pe cel de moarte și cine îl aduce aminte că are o viață eternă, pe acela îl trimite la Babilon pentru a scrie acolo pe perete „mane-thekel-ul“ său. El că a fost odată o vreme mult mai frumoasă în telesul său, și că acum ne aflăm în deplin regnul său. Pentru dinsul și oficia să trebuie să fi fost mai mos atunci pe cind Mendelsohn și Lavater schimbari între dinșii, cind „Nathan cel Întelept“ fu reprezentat și înțeles și pe cind în apusul Europei începea să se roșească de foc, singe și lă-

tate, — scurt cind marele Corsican cu sanbedrinul deschise deodată larg cerul evreiesc. Acelea erau doară mai frumoase vremuri, de cît atunci cind Auerbach, mărețul nostru conațional, Auerbach, acest mare și strălucitor bărbat trebui să sufere în propria sa persoană, bancrata deslegări individuală a chestiei evreiești, cind Laskar marele și versatul parlamentarian, care făcu din camera germană cea mai însemnată a lumii, și care arata față de putințele Bismark omul de singe și fier, mai mult curaj de cît o duzină de iuncheri, cind acest conațional, simboldit numai de ura contra ovreului, succombă unei morți premature, și cind Simson, care la Versailles dădu împăratului German coroana imperială avu, înălțat și necunoscut, o toamnă posomorită a vieței, ca și cum ar fi fost cel mai neinsemnat teșghetar. Si dacă evreul german nu uștă nică aceasta, cind nedreptatea, ce zilnic o îndură, îi sfătie iniția, că-i vine să tipe în gura mare de mare dureitate, el cugetă, nădăjduiește, că lucrurile se vor schimba, că va fi mai bine. Evreul german nu e un tip indolent ca evreul vienez, lacom de plăceri; el e mai cumpătat, e și mai cult și știe mai bine deosebi ce se cade de ceea ce nu se cade, el oferă un teren mai puțin fertil veninoasei plante a antisemitismului.

lui, dar într'un lucru e un spirit și o inimă cu cel alt: trebuie să te pleci, trebuie să-ți negi judaismul, trebuie să fi "german" *in toate și împotriva tuturor*

Cu atit mai presus trebuie evaluat meritul aceleiași falange valoroase, care a pornit de la Colonia energetic agitație, aducind sionismului tot mai mulți partizani. *Rülf*, profetul în hașnă modernă, *Fabian Schach*, care dă în „Correspondenzen“ revista asociatiei săi – o basă largă, democratică, sionismului,

Wolfsohn, sufletul creatoriū și lucrătorul neobosit al „Băncii Coloniale Evreie“ – ei ar fi o podobie pentru oră-care miscrează și lucrează cu un zel, cum numai sionismul îl poate destepta. „Asoziația“ din Colonia lucrează sistematic și energetic și biroul început să ar putea lua drept model de organizație oră-care țară. El a răspuns în anul trecut la 200 de scrisori în toate direcțiile. El a lansat 3000 de circulări hectografiate, 6000 de exemplare ale revistei „Correspondenzen“ 26,000 foi volante, 17,000 scrisori, 4000 portrete de ale congresului și ca opera primul rang, numără *calendarul* (editura W. Kaufmann, Leipzig), de o uriașă valoare agitatorică.

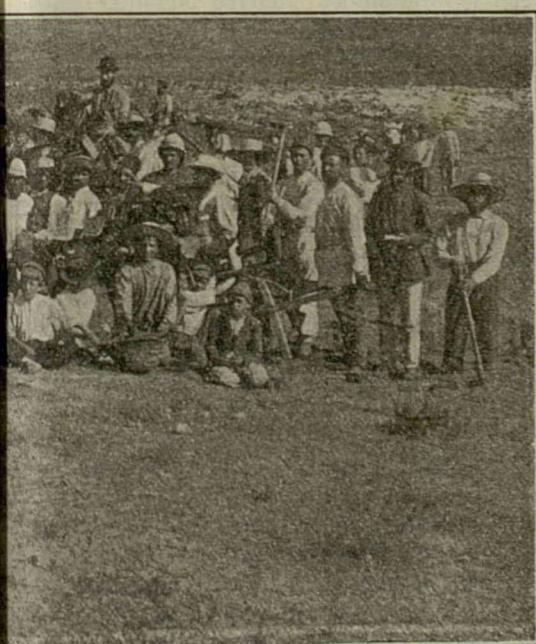
Nou înființate au fost în anul trecut 10 grupuri locale: 2 în Berlin, și cîte 1 în Breslau, Frankfurt a. M., Heidelberg, Katowitz, Colonia, Darmstadt, Dortmund și München. Unde a fost cu putință, s'au de-

legat oratori la *intruniri publice*, sau întrunirile publice fură ajutate cu foi volante, scrisori, sfaturi, și adesea și cu subvenții bănesti.

Oare cără cuvinte ale lui Fabius Schach din raportul conferenței a V-a a sioniștilor germani (ținută la Colonia în 17 Martie 1899), ar trebui luate în considerație de toți sioniștii.

„De ce să închidem ochii dinaintea unui fenomen evident? Se află în adevăr prăpăstii între unele părți ale mișcării. Aceste deosebiri, de natură socială, culturală și politică, nu s'au atenuat tocmai în ultimul an (1898/99) și aceasta nu deschide o perspectivă plăcută în viitor. Se poate, dacă posezi puterea, să majorizezi părerile altora, dar cine s'a răzbunat în totdeauna contra unui atare experiment. Nu prin putere, și nu prin violență, ci cu spiritul – este lozinca judaismului. – În sine considerat, nici nu este o nenorocire că avem deosebiri în leagănul nostru: de la deosebirea ideilor ajungem la lumină, de la încăpăținare la nimica. Trebuie numai avut grija, ca aparatul agitației să nu fie împiedecat prin aceste diferențe. Să se créeze un centru în care să se concentreze toate direcțiile egalindu-se astfel contrastele. Nici mai mult și nici mai puțin“.

Acestea sunt cuvintele de aur ce vin din Germania; și cu cît le vor da atenție aceia cără sint

Muncitorii din la Rechoboth

sau vor să devie conducătorii ai Iuđi Israel, eu atunci mult se va adinici sionismul și cu atit mai mult va pătrunde în inima poporului. Cu atit mai bucuroși vor deschide porțile, acolo unde îi este locul la poporul evreu!

* * *

In *Anglia* unde micul număr al evreilor pământeni s'a întărit cu un contingent de coreligionari emigranți de curind din Galitia, Rusia și România, Sionismul a cîștigat un teren prielnic și a găsit ascultare. Aristocrația evree se ține, ce-i dreptul, în rezervă – exceptind cîteva caractere nobile ca Sir Francis Montefiore și colonelul Golsmith, – în schimbul insă aproape toată populația evree din estul Londrei s'a raliat cu entuziasm la ideea sionistă, sorbind cu nesăt cuvintele d-rului Gaster, în desele meetințelor populare ce se țin în acest cartier. Coloanele oficioșului Sionist englez *The Jewish World* sunt pline cu relații despre activitatea febrilă a agitatorilor noștri din această țară. Evreul englez a învățat multe de la poporul în mijlocul căruia trăește, în special a știut să-și insușească o fire liniștită și metodică, obiectivitatea și receala în discuție, călătări care nu pot de cît folosi agitatorilor ca și mis-

căreli. În afară de aceasta englesul, protestant și liberal, concepe perfect Sionismul și aceasta ușurează mult poziția coreligionarilor noștri, cărora nu li-e rușine de a afirma sus și tare, alătura cu dragoste și devotamentul lor pentru Anglia, sincerul lor naționalism judeaic.

Despre activitatea federațiunii sioniste engleze s'a raportat, de alăturatele, mai pe larg la Congresul al III-lea din Basel.

Identic ca în Anglia sunt organizații evreiești în *colonile engleze sud-africane și Transvaal*. Coreligionari noștri din aceste îndepărtate țări își indeplinesc exact toate sarcinile ce le impune mișcarea și dacă se va pomeni vre-o dată de cei mai harnici mulțimi pe cimpul național, nu trebuie uitati și astfel.

In *America*, Statele-Unite nord americane, profesorul Gottheil desvoltă o activitate fără seamă, având alături de el o mină de tovarăși viguroși; în *Canada* găsim pe neobositul luptător pentru cauză Rabinul Meldola del Sala din Montreal.

In *Bulgaria, Serbia, Palestina, Egipt*, pretutindeni a fost aruncată semința sionistă, pretutindeni au intrat în luptă forte de primul rang. In Bulgaria, în special, unde „Alianța“ pune piedici sionismului, trebuie să amintim, cu laudă, munca și succesele

neobosiților conducători Herbst Tatger și Ruben Bierer. Așkenazim ca și Sephardim sunt părți la mișcare. Sionismul împlineste aci nu numai misiune politică, ci și una culturală.

Franța și Algeria sunt singurele țări unde sionismul nu poate înregistra progrese. În Paris Nord predică sionismul înaintea unei săli aproape goale în Algeria evreul crede că e ceva firesc ca să se batjocorit, maltratat, ucis. În aceste țări, *Alianța israelită* e atot puternică și cuvîntul de ordine de a fi prudent, de a întoarce cel-lângăndesc cînd se aplică o palmă pe unul. Nemulțumiți sunt runcatii astfelii în brațele partidelor extreme, revolutionare, unde sunt primiți. Parola Alianței e „suntem franceji de religiunea mosaică” și față de ceste încetează ori ce considerație de demnitate tradiție judaică-națională. Franța nu însamnă nimic pentru Sionism. Noi vom ști însă să ajungem la capăt și fără evrei francezi.

Si acum suntem acasă la noi în România. Sigura comunitate sionistă cu care putem fi comparați e Rusia, cu o deosebire în bine pentru noi anume că proporțional noi am făcut mai mult pentru cauză ca Rusia, care e, *par excellence*, țară sionistă. Rezultatul incasărilor de șekel și a sub-

scripțiunilor pentru *Banca Colonială* a fost mai fructuos, relativ, la noi ca acolo, desă nu s-au atins cifrele care ar fi trebuit să se atingă, dacă s-ar fi lucrat cu mai multă stăruință în acele părți ale țării de sus cără sunt locuite de mase compacte de evrei.

Cără sunt păturile sioniste din România? -- Excepțind o mică cantitate -- neglijabilă și calitativ -- mai toate. În primul rînd e sionist poporul care simte și gîndește evreiește și se comportă în consecință. Poporul n'a incetat nicăi un moment de a crede în „epoca mesianică”. Si atunci cînd în rugăciunile lor evreii noștri se leagăna cu speranța de „le schunu habu b'Iereșulaim“ aceasta nu e pentru ei o formulă deșartă, o impreunare de cuvinte fără rost și înțeles. Iată de ce poporul ne pricepe perfect, cînd noi invocăm viitorul național al judaismului și facem să treacă pe dinaintea ochilor săi tabloul statului viitor, al Sionului, pe care veșnic îl vede în visurile sale. Spre a incasa un șekel trebuie fizionomia să-l cerem și să-l cerem în așa fel ca să fie exclusă posibilitatea unui refuz. Cuvintele pornite din inimă trebuie să meargă direct la inimă. Ne trebuie propagandisti linistiți, serioși și conviști: *unul numai în fiecare oraș ar ajunge*. Si de ar vroii fiecare din tovarășii noștri să fie acest unul!

Un element din cele mai viguroase ale mișcării noastre e tinerimea studioasă. Se comite cea mai mare greșală, dacă se pune vre-o piedică avântului tinerimii noastre, întru că ea nu păcătușește cu nimic împotriva telului și programului mișcării. S-ar putea spune că de la entuziasmul și puterea de viață a tinerimii vine mintuirea. Tinerimea dă carne și sânge hotărîrilor pe care bătrâniile iau, tinerimea însuflă viață bătrânilor, tinerimea e chiemată de a lua în cele din urmă locul acestora și a duce mai departe opera începută. Elemente nu mai puțin importante pentru sionismul din România sunt „pământeni” și „socialiști”, cari sunt împins către noi nu ca atari, ci ca infocați sionisti; două grupe risipite care ne aduc și propagandiști a căror valoare e nătagăduinătă: „Pământeni” cari au esprimat una din cele mai naturale aspiraționi în modul cel mai legal posibil, pînă în timpul din urmă în mod atât de frapant înglobați între „strâini”, încît nu le-a mai rămas de căt să scrie pe steagul lor: „lasciate ogni speranza”. Nu e necesar de a spune în această chestiune lucruri pe cari orî ce evreu le stie. Socialiști au fost și ei nu mai puțin înselați, în grupa din cari au făcut parte, în idealul de egalitate, de umanitate și dreptate cel urmărea. Și atunci am apărut noi sioniști și întorcîndu-ne pri-

virea spre acești frați ai noștri, nu le-am spus nemic, căci noi am simțit numai deopotrivă cu dinșii — ci uitindu-ne în ochii lor triști și îngrijiti, am pronunțat un singur cuvint, „Sion” și el deveniră ai noștri, iar noi ne-am bucurat de aceasta.

Cine mai reține deci în afară de Sionism acum? Bogătașii. Remind pe din afară acei al căror ideal e numai *banul* și ceea ce poate procura *banul*, grupă stupidă și ignorantă de care ne putem lipsi și mai remind pe din afară o serie de elemente răzlețe cari nu merită o mai deosebită atenție.

Cu aceste rezultate am putea fi destul de mulțumiți. Dar mai este ceva. *România e singura țară în care vechiul Sionism filantropic și colonizator, a încheiat un pact frățesc și durabil cu noul Sionism, cu sionismul politic, herzelian, luptând alături și strîns unite ambele grupări spre binele și folosul mișcării. Contopirea aceasta definitivă a căpătat consfințirea în ultima conferință din Galați, care a dat naștere statului uniform. Sioniștii din România au putut aduce astfel la îndeplinire o dorință pe care Sioniștii din mai toate țările n'au putut o încă realiza, cu toate sforțările ce le fac mereu.*

I. H. Ellman

I D E A L

Cind servitoarea intră în odaie găsi pe domnișoara Bertha singură, în intuneric. Nu așteptă mult și domnișoara o întrebă încet:

— Știi tu unde săde bătrina Frima?

— Stărăstoiaea? Știi. Nu m'ai trimis mată dăunăzii seara s'o petrec?

— Atunci să te repezi, fuga, și să-i spui c'o aștept. Dar să nu cumva să te intorci singură.

Lența, servitoarea, era o fată vioaie și pătrunzătoare. Venită încă de mică în casă, cunoștea toate tainele familiei. Cu toate acestea de astă dată-i venea greu să priceapă ce zor avea „duduia” să chemă pe Frima stărăstoiaia, cind de-abia închise ochii tatăl domnișoarei, „domnu Solomon.”

Multe lucruri încă nu pricepea Lența. Mai văzu-se ea oameni murind, dar nu văzuse nicăieri atita

nepăsare împrejurul unuī mort. Știa de mult că toată lumea și toată casa ură grozav pe bătrinul Solomon, stăpinul ei, chiar dacă nu înțelegea bine pentru ce. Dar i-se părea din cauă afară atita ne-pasare. . . Ea venise aici acum zece ani — acum avea două-zeci impliniți — și cîte a văzut și auzit în casa asta! Mă-sa „o dăruise” lui domnul Ŝatz — a cesta zicea că i-o vînduse — și aproape nu cunoștea altă lume afară de familia la care slujea. Nicăpină acum nu și-a dat seama în ce chip a venit și a rămas, dar cînd incepuse a se întreba cum și ce, era obicinuită de mult cu serviciul, se găsea bine, învățase evreeste și vorbea ca și fetele dimprejur. Dar mai cu seamă ținea grozav la duduia, care era cu dînsa cum nu se poate mai bună.

— „Mata, duduie, parcă nu ești a lui domnul Solomon. . . ” îndrăzni să-i zică odată domnișoarei, căre o plesni ușor peste gură.

S'ar fi zis că e bucuroasă de această măgulire a fetei. . .

Pe drum Lența povestii Frimei tot ce se petrecu-se în casa stăpinului său. Domnul Solomon a murit la patru după amiază, un ceas după plecarea doctorului. Cum închise ochii, se făcu tăcere împrejur. Moartea era așteptată de toți din minută în minută; toate erau pregătite pentru înmormîntare... Nu s'a

vărsat nici o lacrimă; abia se auzia căte un oftat. Sau cheltuit o mulțime de bani ca înmormântarea să se facă a două zile chiar. „Saracu domnul Solomon!“ suspină Lenta încheind povestirea.

Bătrîna Frima călcă înceț, păzindu-se la tot pașul. Nu vedea drumul și se tinea de brațul fetei în timp ce aceasta-i vorbea — în evreește.

Frima era de șapte-zeci de ani. Practică meseria de stărăstoaei mai mult din obiceiul de căt de nevoie, de care-ce trăia la unul din fiii insuretați și avea tot ce-i trebuia pentru bătrînețe. Deprinderea devenise trebuință și, bătrîna cum era, Frima colindă orașul căt era ziua de mare. Avea „casele“ pe care le imperechiase ea de zeci de ani încocace; avea fete și avea tineri cari-să puneau într'insa speranțele și dorințele lor... Era bine primită peste tot, — dar nimeni nu era mai serbătorită ca'n mijlocul familiei Satz, unde domnișoara Bertha o întîmpina cu brațele deschise și cu vorbe atit de măgulitoare pentru orgoliul ei de bătrînă și de stărăstoacie!

— Adevarat că d-ța, madame Frima, te înrudești cu un doftor? o întrebă Lenta aproape de casă.

— De unde știi? zise baba cu un ton care arăta mai multă mindrie decât mirare.

— De la duduia.

Frima zimbi multămită și-să iuți pașii, desă se

gindia cu multă spaimă că poate va zări, acum pe vreme de seară, figura uricioasă a mortului.

Timp de cîteva zile moartea lui Solomon Satz trebucă neaparat să preocupe tot orașul. Murise de boală, în vrîstă de aproape șapte zeci de ani, — dar nimeni nu supraviețuise încă atitor blestemele cite-să atrăsesese și atitor rele cite săvîrșise el.

Cine nu cunoștea pe Satz și cine nu-i pomenise numele vre-o dată în grălu ori în scris? Căci nu mai era om ca toți oamenii, — ci o figură de legendă. La omul acesta pitic și ingheboșat, cunoscut în tot orașul, ciudăteniile și răutatea luase proporții mari la nealțul. Nu știa nimeni anume de unde e; povestia evrei bătrîni ca din povestii: unul, că-l apucase băiat în prăvălia unui băcan; altul — că-i lucerase Solomon acum cinci zeci de ani o perche de ciubote; al treilea se jura că Satz e un *gher*, care se făcuse evreu din dragoste pentru o fată.....

Maș sigură era numai data cînd Satz a dat cei dintăi bani cu camătă... Ceva maș tîrziu se știa că a cumpărat o căsuță mică. O mahala, pe urmă o uliță mai de seamă a tîrgului fu întreagă pe mina lui Satz: erau numai datornici și chiriași de-aici luă...

Acum făcea afaceri cu boierii. Se zvonia că e bogat de tot; se pomenia de mii de galbeni; făcea

hipotecă, lua cambiū, scompta lefură, avea moșii amanetate la dinsul. Dar mai cu seamă-i mergea veste de om buclucaș preste măsură. Iși petreceea viața numai la judecătorii și tribunale.

Se vorbeau lucruri ne mai pomenite; pînă și copiii il arătau cu degetul în drum. Purta aceeași haină și iarna și vara; avea o șapcă roasă, de pisă și încăltăminte cu călcările strîmbe. Înfățosarea lui își făcea și milă și dezgust.

Noi veniți în mahala — mai toți chiriași de aici lui Șatz — făceau dintru'ntăiu un haz nespus; se strințeau la ferești ca să vadă pe Solomon venind din tîrg cu o pine uscată subsuori, cu o legătură de carne ori de fructe într'o mină și cu un pachet de colț de timbru în cealaltă.....

De la o vreme se obișnuiră și nimeni nu mai lăua în seamă apucăturile nebune ale lui Șatz, după cum nimeni din împrejurimi nu-l întîmpina cu „buna dimineață” ori „buna seara”. Nicăi „domnu Solomon”, ce-i drept, nu părea să tie prea mult la aceste formalități și politețe... În schimb, la implementarea cîștiului ori a scadentelor vre-unei trate, — vaî de cine se ferea să dea ochi la timp cu nemilosul Șatz. Un ceas după două-spre-zece — trata era „protestată” ori chirigiul era reclamat. Iertare, împăcăciune, aminare — nimic nu se încăpea și nu iera nimeni ne-

an să mai încearcă în zadar... Cine a stat vre-o dată în chirie în casa lui Șatz — nu-l mai vîta nicăi după oară. Șederea era un chin, dar mutatul era încă mai grozav. Nu se putea urni chiriașul pînă nu pe seamă: pereteii erau găuriți de cuie, — poanea era roasă, ulucile astupate, — ogeagul nu fusese sters de multă vreme.... D'apoî la încărcat! Ară sfadă și fără bătaie cine se mai mută de la? Cutare scindură era a lui; tinicheaua astă-l'altă a a curții... De silă ori de frică bietul chiriaș lăsa ceva spre amintire. Ce-i trebuia omului să se rîne pe la tribunale, să jure, să cheltuiască?

Mai mult el singur își zidia casele... Materialul cumpărat de ocazie de aici, de colo; lucrătorii cu o nemica toată în timp de iarnă. Șatz era odată cu salahori, supraveghia, grăbia lucrurilor, preste tot. Se povestea că în timpul noptiilor de altă oră aducea cu sacul nisip, cărămidă ori var, — material furat de prin apropiere. Pentru zilele de mbăta se multămea cu lucruri mai ușoare: numără ori așeză pietrele, rînduia lemnele, boia prezurile...

De alt-fel se sinchisia prea puțin că e ori ba zi serbătoare. În sinagogă nu-l văzuse încă nimeni, nu doar de ziua de „iuhrzat” și zile de „Roșuma” și „Iom-Kiper”. Iscălea hirtiile, cităriile

și în ziua de sămbătă. Pentru toată nemica era gata să jure și nenumărate erau jurămintele lui minciunoase pentru sumi de căi-va franci... Niciodată nici-o turbură, nici-o teamă, nici-o șovăire, — nemic; era om de piatră!

Acasă ca și în tîrg Solomon era tot pe atit de sgîrcit și de nesuferit. Mincarea, îmbrăcămintea, lemnene, — toate erau cu măsură, — și ce măsură! Nimeni încă nu văzuse la plimbare pe care-va din familia Satz; nu se pomenise încă vr'o petrecere cu musafiri, vizite de rude; nimic. Un singur om sărac nu se bucurase încă de pomana lui și în zilele de „roș-hoideș“ calicul oculeau ușa lui Satz.

Avea și el o slăbiciune: fata. Pe Bertha o iubea la nebunie Solomon Satz și pentru dinsa facea ceea ce nu facea niciodată pentru sine, niciodată pentru nimeni în lume. A dat-o de mică la școală, unde o petreceau și de unde o aducea Lenta în toate zilele; i-a tocmit apoii profesorii să o învețe acasă, i-a mobilat saloul pentru dinsa anume, i-a cumpărat piano, i-a aranjat o splendidă odaie de culcare. Rochii? Cite-i poftia inima. De-în cădea amanet vre-o sculă mai de preț, pentru dinsa era. Nimic nu-i se părea prea scump cind era vorba de Bertha. S-ar fi zis că'n sufletul acesta lipsit de simțire, se ascunse în că o urmă de duioșie și de bunătate.

Bătrîna Frima găsi pe domnișoara Bertha Satz sezind comod într'un fotoliu larg, mai mult gînditor decât mihiță. La o cunoscută formulă ebraică de mingăiere și condoleanță, domnișoara răspunse bătrînei cu un zîmbet și o poftă să sădă aproape de dinsa.

Frima făcu ochii mari. Nu văzuse încă salonul unde se află acum și nici nu-i păruse încă domnișoara Bertha atât de frumoasă. Rochia neagră și simplă o prindea minunat; ea dădea fetei o paloare nobilicină. O undă ușoară de lacrimi dăduse ochilor o strălucire nouă în care lucea dorința de viață în preajma morții, care adusese în aceeași casă tristețe și speranță.

Fără a spune un cuvint, Bertha se ridică din fotoliu și se îndreptă spre ușă. Bătrîna o văzu zăvorând ușa încet; o văzu rădicind lumina lampei, dar începută să deschidă vorba. În loc de aceasta, domnișoara o luă de mînă și o duse în fața unei mici ușete de fier, așezată într'un colț al salonului.

— «Asta e a mea, începu Bertha cu glasul tremurător. Nimeni afară de mine nu știe ce e și mai cu amă că e în lăuntru. E o avere întreagă, — banii, ele, brilate, anticități de mare valoare.» În timp ce vorbia, se plecase de-asupra casetei și prin o desteușugită întorsătură de lăcaș o deschise. Scoase

un pumn de obiecte strălucitoare care loviră văzuse atâtă aur și argintă madă la un loc!

— Iți aduci aminte ce-ți spuneam astă iarnă într'o seară?

Frima își aducea foarte bine aminte, dar să aleagă, vei vedea.

Domnișoara urmă, închizînd napoleoniîn lada de fier.

...Aș zimbit atunci; îți spusesem de nepotul d-tă de Iulius Krone.—Pină acum, nu și-am mai vorbit cu el, care cîștigă pe la gazete...Totuși ascultă cu mulțime, —dar astăzi sunt mai curagioasă, pentru că sunt mai bogată. De zece ani —am învățat minți și am strîns, am strîns mereu, zi cu zi, banii ban. Am știut din timp să-mă dau seamă cum unde trăiesc și m'am folosit de singura parte bună a tatălui meu, —slăbiciunea ce avea pentru mine. El nu știa în alt chip să-mă arăte iubirea decit să ducă să-mă bani. Eu singură din toată lumea am avut indemnarea să-l amăgesc, să-l fur! Nu știam să am suferit atât de mult din pricina banului, să tăruieam pentru ce, dar am știut mai pe urmă pentru că

Vorbind, domnișoara scoase din scrină o mare coșinătă. La școală fetele mă ocoleau; în societatea de carton, o deschise; erau coloane lungi și aveam nici căutare, nici prietenie. Mă urmărea în hîrtie tăiate din gazete, erau caiete scrise. Bertot locul pedeapsa fără să fiu vinovată, afară doar se făcuse acum mai rosie la față —, vorbea cu mine și aveam de tată pe Solomon Satz. Am hrănit înmultă vioiciune, dar tremură încă în glas.

„...Vezî, n'am strîns numai bani și scule; am

dunate zi cu zi tot ce a scris domnul Iulius...Dă-

tu poți să ști ce va să zică asta, nici nu vei pricepe

ce cel iubesc fără să-l cunosc. Dar el o să mă în-

Intr'adevar Frima pricepea puțin din teancul a-

ela de hîrtiil, deși auzise de Iulius că e om cunos-

cute, care cîștigă pe la gazete...Totuși ascultă cu mul-

țime, să luare aminte.

Nu știi, nimeni nu știe cît am suferit eu din pri-

na tatei. Era un om bolnav și ar fi fost o nebunie să'ncerc a-l tămădui. Era otrăvit de iubirea ba-

nului și noi suferiam din cauza patimelui lui. Un sin-

dur lucru am putut învăța, o singură credință: că

banul e puternic. Din cît rău am văzut că face ba-

nu, am înțeles cît bine ar putea să facă; pentru

ca am suferit atât de mult din pricina banului, să tu

ită plăcere e închisă în el. În viață mea —n'am a-

put o singură bucurie; am fost numai umilită și

la școală fetele mă ocoleau; în societatea

de carton, o deschise; erau coloane lungi și aveam nici căutare, nici prietenie. Mă urmărea în

hîrtie tăiate din gazete, erau caiete scrise. Bertot locul pedeapsa fără să fiu vinovată, afară doar

se făcuse acum mai rosie la față —, vorbea cu mine și aveam de tată pe Solomon Satz. Am hrănit în-

multă vioiciune, dar tremură încă în glas.

...de trei patru ani încoace un singur gind, o sin-

geură speranță, care împăca toată mindria mea: să

neavă de bărbat pe poietul Iulius Krone...A, dacă

ști cît de mult și cît de des mă mîngăiam ce-

tind ce scrisă și ce visa el! Și n'au mădrăznit să mărturisesc nici-o dată acest vis al meu; — stiam că sunt condamnată, că trebuie să sufăr în tăcere și să aștept — fără să ști bine ce și cit. Simțeam că piedica mare e tatăl meu și de cite ori nu i-am dorit moartea! De cite ori nu priveam cu lăcomie în ochii doctorului, doar voiū ceti într'înșii sentimente de pe urmă a destiuului... îl pare grozav aceasta, nu-i așa? Dar îl uram, pentru că toată lumea mă ura din pricina lui și pentru că mă uram eu singură chiar.

Acum s'a sfîrșit; nu mai sunt fata lui Satz, că sunt femeea cu o să mă iea. Și vezi, ori cît sună de scîrboși bani aceștia, ei îi nu se vor grăbi să-mă ceară mină și zestrea! Eu însă am strîns bogăția mea proprie — afara de cea moștenită — numai că să îspitesc pe unul singur, iar nu pe ori și cine. Mi-am pus speranță de pe urmă în bani; am mulți, foarte mulți și pot face fericirea cui m'o vrea... Krone nu și-a sfîrșit încă studiile; cu atit mai bine. Dacă primi — plecam în străinătate; mergem aiurea, de parte, să trăim necunoscuți și singuri, într'o lume mare, frumoasă, civilizată. Cine o să ne știe? Cine o să ne impune acolo că ne bucurăm de banii lacomului cămătar? În schimb eu voiū fi făcut cea mai bună întrebuițare a banilor, voiū fi purificat singur,

nostru vătămat, amestecindu-l cu acela care a curs prin inima cea mai simțitoare. Se va zice poate, odată că Satz a facut și el în lume o faptă bună, — cind a dat viață fetei sale care nu-i semăna lui...

...Era tîrziu noaptea cind bătrîna Frima părăsi pe domnișoara Bertha și pleca, insotită de fata din casă. N'o lăsase să plece pînă nu-i jură că-i va aduce răspuns la scrisoarea, pe care i-o incredintase și pe care bătrîna avea s'o predeea nepotului său Julius Krone.

Răspunsul nu intîrziă. A doua zi de la înmormîntarea lui Satz, domnișoara Bertha primi prin postă mult așteptată scrizoare. Cu ce arzătoare nerăbdare ștîia plicul!

„Increderea ce mi-a arătat, să sună scrizoarea, împărtășindu-mă de dreptul și fără incunjur un sentiment intim — și măgulitor pentru mine —, dovedește că posez superioritatea rară: o mare lipsă de prejudecătă. De aceea răspunsul va fi și el fără incunjur, ori cît îl va părea de dezamăgitor.

Bogăția d-tale, marea bogăție în schimb pentru un modest scriitor de versuri?.. O, dacă bătrînul tată al d-tale ar fi putut prevedea o asemenea întimplare, el găsia de sigur numai în potriva ei puțere destulă ca să trăiască încă; dar ar fi găsit în

același timp pedeapsa ispășitoare a prea marei sale iubiri de bani.

Și apoī—versurile mele care te-au ispiti pînă intru atit au fost inspirate în mare parte de o ființă modestă, pe care nu mi-e îngăduit, nici nu mi-e în gînd s'o jertfesc în schimbul fericirii, legată întrădevăr pînă la un punct de avutul ce poseză, de care însă în același timp se leagă cea mai tristă tragedie a multor familii sărace. Cîțu din aî mei chiar n'au singeraș și ei pe altarul teribilei zeități moderne: Camăta! Și eu voi fi acela care din sudoarea frunței lor imi voi intocmi roua visurilor și izvor de plăceri?

Fără indoială n'ai meritat această soartă. Aî prea multă poezie în gînd și în scriere, ca să pot avea cîtuși de puțin vina, pe care aî ispășit-o prin calități atit de mari. Veî găsi ocazii în deajuns ca să îndreptî păcatul celuî care s'a dus,—dar care a rămas întipărit în chip atit de trist în sufletul unei mulțimi. Scriindu-mî, aî arătat că pînă și în atmosfera celei mai sarbede proze poate înflori poezia. Și dacă răspund astfelui, este o dovdă mai mult că suntem dintr'un neam la care răul se pleacă de multe ori iubirii și că banul nu este tinta cea dintâi, nici cea de pe urmă.⁴

Dintru întâia dată, de la moartea bătrînului Șatz, era il plîngea cu părere de rău. Cu dinsul se liberase singura ei speranță. Nu-i rămăsesese de banii dintr'atita suferință și un atit de mare al.

A. Steuerman

aimată de cei cări n'o cunosc serveste ca un
ogat izvor științific acelora cări o cunosc și o stu-
iază. Ea face față autorilor ei, și onoare urmași-
lor.

Încă de pe atunci, acum 1500 de ani, Talmudiștii
noștri au stiut să discearnă materia juridică, și a
aranja după metoda adoptată de popoarele ci-
tilizate de astăzi.

Așa, **דיני ממונות** sunt legi aplicabile în materie co-
mercială, în afaceri bănesti, cări se deosebesc de
legile penale, **דיני נפשות**; iar legile cări regulează ra-
turile și contestațiunile civile, și civilo-corecțio-
ne, se disting prin procedura lor particulară.

Spațiul nu-mi permite să tratez aci toate aceste
în parte. Mă voi ocupa pe cit îmi va fi posi-
bil să dau în trăsuri generale, citeva schițe din
dreptul comercial, așa după cum reiese din textul
spiritul talmudului, ca tinerimea noastră care a
bogățisat cu căldură chestia națională, cauza sio-
nismului, și dorește a cunoaște întru cit-va bogățiile
literaturii și științei hebreice, să se convingă, că
țările noastre atit de defaimate de detractorii noș-
tri, conțin nesecate izvoare științifice.

Talmudul a fost și este aspru criticat de
cari nu-l cunosc de cit după nume. Toate ex-
rările, toate concepțiunile stupide, adversarii
daismului le atribue Talmudului. El citează ca a-
tiuini talmudice, fraze răutăcioase și hazlii, pe
Talmudul le ignorează. Talmudul zic ei, e con-
religiunei creștine, Talmudul ordonă evreului
urească pe semenul său ne-ovrei; Talmudul în-
căuzează tuturor răutăților de cări Evreii s'au fa-
culpabili. Se înțelege, că e mai lesne de însinua
mai greu de dovedit. Antisemiti, ca oameni prad-
se ocupă cu partea cea mai usoară.

Talmudul e o știință enciclopedică, care cuprinde
învățatul Ismail, * * * dreptul comercial ie, din
și o bogată materie juridică. Această operă atinge, cea mai înaltă știință; căci ea desvoltă facul-

וְשַׁנִּין בָּרוּן לֹחֶן עַד אַחֲרֵי וְהַבָּרוּר לֹא אִמְמְדוֹךְ לְאַתְּרָה
 tătăile intelectuale. Cine vrea să se înțelepteasă arbitru, (¹ שְׁנִין בָּרוּן עַד אַחֲרֵי הרוץ שִׁיחָכִים)
 să se indelepticească cu studierea legii. După alegerea se încheie un act de compromis
 comerciale (² יְעַסּוּק בְּדִינֵי מִמְנוֹת) fiind că știința come de față și cu invocarea părților, care cu
 ciaială se asemănă unor fintini cari colectează orinde numele arbitrilor, obiectul litigiului, si de-
 atit mai mult, cu cît scotă din ele mai multă gloria solemnă că se supun hotărîrei lor. Fie care
 (³ שָׁהַן בְּמַעַן הַנּוּבָעַ) Cel mai erudit în legile comerciale părță, poate recuza pe arbitrul adversarului său
 e Rabi Simon ben Nanos; cine vrea dar să învețe motiv de rudenie sau incapacitate, aceasta în-
 această știință, să servească lui, să se instruiască de la trebbe să fie legalmente dovedit de cel ce o invocă
 el, (⁴ יְשַׁמֵּשׁ אֶת שְׁמַעַן בְּנֵנָם).

דִינֵי מִמְנוֹת sunt legi, cari regulează pretențiile și obligațiunile și liberățiunile comerciale se pot do-
 si contestațiunile comerciale, în consecință toate prin orii ce mijloc de probație, deci și prin
 pricinile, cari izvoresc din afaceri comerciale. Fapta testimonială. Ca martori nu sunt însă admisi
 de comerciu sunt deci toate întreprinderile cari și cari au ca profesiunea lor obișnuită jocul de
 de obiect negoțul. Afacerile comerciale sunt judecări, camăta, jocurile de hasard și prinsorile
 ואלו הַנּוּבָעַ הַמִּשְׁחָק בְּקַבְיאָ הַמְלֹהָ בְּרֻבּוֹתָה, וּמִפְרִיחָה יוֹנִים ⁽⁵⁾
 (⁶ דִינֵי מִמְנוֹת בְּשִׁלְשָׁה)
 הַמִּשְׁחָק בְּקַבְיאָ הַמְלֹהָ בְּרֻבּוֹתָה, וּמִפְרִיחָה יוֹנִים ⁽⁶⁾
 Judecătorii nu trebuie să fie numiți astfel nu sunt admisi ca martori, rudele în
 mai de cît jurisconsultă, ei pot fi aleși din rîndurile dreaptă ascendentă și descedentă de gradul in-
 mercaților, sau ale cunoșcuților. Fie care din părinți, și în linia colaterală pînă inclusiv gradul al
 tîle în litigiu își alege un arbitru (⁶ בָּרוּר לֹא אַחֲרֵי).
 Tot astfel nu sunt admisi ca martori, rudele în

In contestațiunile și pricinile comerciale părțile și
 oferi jurămînt decisoriu. Judecătorul, spre com-
 lectarea constiinței sale în deciziunea cauzei, poate

1) B. Bathra 10 ; 8.

7) Sinhedrin 2, 3

2) Ibidem.

8) B. Bathra 10 ; 4.

3) ibid.

9) Sinhedrin 3 ; 3,

4) ibid.

5) Sinhedrin 2 ; 3.

6) ibid.

din oficiu să dea jurămînt debitorului, care îl său, că recunoaște obligația care formează prestarea lui, rămîne eliberat de pretenția reținută litigiului.⁽¹²⁾ Creditorului i-se poate deasemenea oferă oferă și admisă sau respinsă cu două voturi rămînt din oficiu, însă numai în cazul cînd acela unul. Cînd voturile erau impărtășite, un judecător reclamă prețul munciei sale, daune, sau cînd reținut era pentru admiterea, altul pentru respingerea; credința a debitorului e notorie, cînd el este bînuit de cel d'al treilea se abține, sau chiar cînd doi sau jura fals, și creditorului care aduce ca unul fost pentru său contra admiterei, și cel de al doilea put de probă, datoria trecută în registrul comenzi, declară că se abține, se adaugă altă judecătură, și procesul se discută din nou.⁽¹³⁾

אַפְּלִילוֹ שָׁנָם מִכְּבֵן וְשִׁבְעָן יְוָדָע יוֹסֵף הַרְיִינִין⁽¹³⁾

Pentru statornicirea adevărului într-o chestie sentință e formulată în camera de consiliu, și probabilă un singur martor nu era suficient, și judecata în ședință publică, de președintele tribunalei consultării nostri tineau de principiu: „Testis unus. Contra sentinței se poate interjeta apel, în testis nullus“. Pentru acest scop era necesar menținerea unei perioade de o lună de la data pronunțării. Odată puțin doar martori, și depozitia acestora să fie înregistrată, judecătorul e ținut să pună aceasta în publică, caci numai atunci judecătorii începeau să văderea condamnatului, **כִּל רְאֵוֹת שִׁישׁ לְךָ לְהַבְיאָ מִכְּאָן**,⁽¹⁴⁾ și pronunțarea judecătorul e ținut să pună aceasta în publică, caci numai atunci judecătorii începeau să văderea condamnatului, **כִּל שְׁלוֹשָׁם יוֹם**.⁽¹⁴⁾

La introducerea martorilor publicul părăsește înainte de ședință. Martorii sunt introdusi cite unul. Însoțea despre nevinovăția lui, curtea infirmă sentința este chemat martorul cel mai în vîrstă, și urmatorul,⁽¹⁵⁾ depozitia acestuia e chemat cel de al doilea. Însoțea bazată pe presupuții nu era valabilă. Însoțea trebuea să fie categorică și să conteze declaratia expresă, că în față lui datornicul a declarat.

כִּל סִנְהֶדְרִין 3:6.

כִּל סִנְהֶדְרִין 3:8.

כִּל סִנְהֶדְרִין 3:8.

10) S'buath 7; 1.

11) Sinhedin 3; 6.

בְּפִנְינוּ הוֹדָה לוּ שְׁהָא חַוִּיכָּן⁽¹²⁾

אַפְּלִילוֹ שָׁנָם מִכְּבֵן וְשִׁבְעָן יְוָדָע יוֹסֵף הַרְיִינִין⁽¹³⁾

אַפְּלִילוֹ שָׁנָם מִכְּבֵן וְשִׁבְעָן יְוָדָע יוֹסֵף הַרְיִינִין⁽¹³⁾

כִּל וּמְנֻצָּא דְּבָרִיךְ מִכְּוֹנוֹנִים נֹשָׁאָן וְנוֹתָן בְּרָבָרִים⁽¹⁴⁾

כִּל וּמְנֻצָּא רָאוּת סִוְתָּר אֲתָה הַדְּגָן⁽¹⁵⁾

*

*

*

שטר (Star) este orice act scris, care dovede obligatiunea acelui care l-a subscris catre acare il posedă. Prin asemenea acte se transmite bunurile mobiliare si imobiliare, deci si acele de got. Erau acte de uzurofruct (16), acte de godnă (17), compromis (18) **שטרוי אירוסין**, compromis (18) **שטרוי ברוון**, pot (19) **שטרוי חב.**

שטר singur desemna polita, cambia actuală.

Polita trebuia facuta prin act de notariat de cererea imprumutatului care plătea si taxa, **נין ללה אך על פי שאין מלה עמו, והלה נותן שכר**. (20)

Polita trebuia sa fie datata, sa arate ziua si luna cind a fost emisa. Aceasta rezulta din spiritul talidului pentru politele sterse (bine intelese perduite si sustrase). Cind o polita a fost stearsa, (21) **זמנח שטר חוב** creditorul sa paga bașul sa aducă mărturia inaintea tribunalului despre intimplarea faptului, si judecatorii ii vor bera copie (22) **קיום ועושין לו**, adaugind pe linga formula veche si numele acelora cari au mărturisit despre adevărul faptului intimplat.

16) B. Batra 10; 4

17) ibidem

18) " "

19) " "

20) " "

21) ibidem 10. 6.

22) " " "

Una din conditiunile esentiale ale cambiei era aratarea sumei de plată. Aceasta sumă trebuia scrisă de două ori în polită, ca și astăzi, odată sus și a doua oară jos, cu singura diferență, că în cas de deosebire între ambele sumă, fie în minus sau în plus, în tot deauna plătibilă era suma de jos, **הכל הילך אחר התחנות**. (23)

Polita trebuia să cuprindă numele acelui care se obligă la plata, adeca a acceptantului, plus să fie semnată de doi martori; altfel ea era viciată, și nu producea efectele ei în privința debitorului. Aceasta rezultă din dispozițiunile cari acordă dreptul creditorului cu polită regulată, ca să vinză, spre a sa despăgubire, orice avere imobiliară a debitorului său, chiar înstrăinată, chiar cind ea s-ar afla în mîna unei a treia persoane (24) **גובה מנכסים משועבדים** insă o polită neregulat subscrisă, adeca fără martori, dă creditorului numai dreptul, să vinză avere imobiliară a debitorului, care în momentul scadentei politei, s-ar găsi liberă, fără îver ce sarcină. **גובה מנכסים בני חורין** (25)

Că ziua scadentei trebuia fixată în polită, și că neplata urma să fie dovedită prin ori cări forme

23) B. Bathra 10; 8.

24) » » 10. 2

25) ibidem

chitanță debitorului ⁽²⁷⁾ **יכחוב שובר** aceasta este în interesul creditorului ⁽²⁸⁾ **כרכ' יפה לו** căci întârstează privilegiul acestuia, ⁽²⁹⁾ **ונא וירע כחוי של** și prin aceia că nu-i se prejudiciază dreptul său, ca să fie plătit, cu preferență din avere imobiliară a debitorului, care ar fi instrânat-o în cursul timpului de la emiterea pînă la acountul dat, și nicăi de atunci pînă la ziua scadentei său achitării totale; ceia ee d'altfel, în caz, cind creditorul ar primi pentru rest o contra cambie, acest drept îi s-ar născora, căci el ar începe numai din ziua cind s'a emis polița cea nouă.

Deci rămîne bine stabilit din spiritul acestor dispoziții, că data emisiunii cit și aceia a scadenței erau condiții esențiale ale poliței. Justiția trebuia să tie cont de cind polița a fost emisă, în consecință, de cind începe privilegiul creditorului, și cind polița se poate, său a fost achitată, ca avere debitorului să fie eliberată de aceasta sarcină, sau în caz de neplată, creditorul să-si poată exercita acțiunea sa cambială.

Așa dar, scadența poliței fiind încă mai importantă ca aceea a emiterelui, negreșit că creditorul trebuia să dovedească lipsa plății, prin o formalitate oare

27) B. Bathra » »

28) » »

29) » » »

de protest, reese din spiritul următoarelor dispoziții.

Debitoul, din momentul ce a contractat o obligație cambială, afecta prin însuși faptul acesta întreaga sa avere pentru garantarea plății la timp, a sumei imprumutate. Din momentul ce a liberat poliță, și pînă la achitarea ei complectă, ori ce instrâinare a bunurilor sale, erau izbite de nulitate, și primul său creditor, putea, în virtutea creanței sale, să urmărească și să se despăgubească din avere imobiliară a debitorului său, chiar cind ea ar fi fost grevată sau alienată, (bine înțeles în cursul căt era dator). Creanța întâiului creditor era de fapt un fel de ipotecă pusă pe averea datornicului; un fel de datorie privilegiată, plăabilă cu preferență către primul creditor. Ca acest drept să nu se vicizeze, legiuitorii desigur obligă pe creditor să primească o plată în parte de la debitorul său, regulează însă, că pentru acountul dat, creditorul să elibereze împrumutului o chitanță, iar nu să schimbe polița pentru restul datoriei, ca prin aceasta inovaționarea să nu se prejudicieze creditorului, dreptul său de privilegiu deja cîștigat asupra intregerii averii a debitorului său. D'aceia talmudistii au stabilit în materie cambială următoarea jurisprudență: „Cine primește o plată în parte ⁽²⁶⁾ **מי שפער מקצת חובו** să elibereze o

care, prin o cerere făcută justiției, prin un fel de protest.

Ca proprietatea poliții era transmisibilă prin gir e foarte probabil, întru cat Talmudul face o deosebire capitală intre girant și datător de aval. Girantul **רב** garantează numai plata poliții in caz de insolvență a debitorului. Cind acceptantul nu plătește poliția la zi, prenoul nu poate să urmărească pe girant⁽³⁰⁾ **לא יפרע מן הערכ**, ci trebuie să puie in discuție averea debitorului spre îndestularea sa, si numai in caz de insolvență, sau de insuficiență, se adresează girantului să plătească, sau se îndestulează din averea acestuia. Dătătorul de aval **רב** garantează solidaricește plata poliții, și in casă de neplată, creditorul poate urmări d'a dreptul averea dătătorului de aval, in locul averei debitorului, chiar cind acesta ar fi solvabil, **אה על פי שיש נכסים** **לליה יפרע מן הקבלן**⁽³¹⁾.

Talmudul deosebește girurile și avalurile regulate de cele neregulate. Un gir sau aval este regulat cind girantul subsemnind după acceptant exprimă „pentru gir” **רב** sau dătătorul de aval subsemnind după acceptant exprimă „pentru aval” și apoi ur-

30) B. Bathra 10; 7.

31) » » »

mează îscăliturile marturilor; iar girurile sau avurile neregulate sunt precedate de subsemnaturile marturilor. Girul sau avalul regulat, dă dreptul detinatorului cambiei, ca la timpul fixat și în condițiile determinate mai sus, să poată urmări averea lor imobiliară, grevată sau chiar instrainată, in timpul cind el producea efectul său; iar in caz de gir, sau aval neregulat, detinatorul putea vinde numai averea lor liberă **ערב היוצא לאחר חותם שטרות, נבה מנכנים בני חוריין**⁽³²⁾.

* * *

Femeia era comerciantă. Măritată, cind facea nevoie cu averea bărbatului ei, sau cu zestră ei, care era considerată tot ca averea lui, era responsabilitatea de el, pentru toate operațiunile; in anumite cazuri bărbatul ii putea oferi jurămînt dacă n'a susținut din averea incredințată, **ואלו נשבעין בטענה ו'כ** **והאשה נשאה והונתנה בתוך הבית** ⁽³³⁾ parafernala putea face negoț in libertate.

32) B. Bathra 10; 8.

33) S'buoth 7; 8.

Că comerciantul trebuia să aibă registre, ru-
nici un dubiu. Registrele sale serveau ca un inel și escrocii formidabili, nău știut și nău vizat
put de probă despre datoria în litigiu. În atare cătaia lor de aceste hoții legale,
judecătorul, ca să-să compleceze conștiința în defalimentul e o creațiune a popoarelor moderne,
ziunea cauzei, oferea lui jurămînt, și nu după civilizaționei actuale, în scop ca să sprijine pe
risprudentă stabilită debitorului de rea credință
sperjur,(³⁴⁾ והחנני על פנקסו נשבע ונוטל

comerciantul nenorocit, dar de bună credință; însă
legiuitorii moderni nu și-au ajuns ținta, căci prin
aceasta ei au creat foarte mulți escrocii și mincă-
oni de avereia altuia în rînlurile tuturor națiunilor.

* * *

Talmudul cunoaște numai un fel de societăți
merciale, cam egale cu acele în nume colectiv
astăzi. Contestațiile între asociații, chiar cînd
nu aveau de obiect datorii de bani, ei numai bani
înală de instrâinare a unei porțiuni din avereala societății
dete loc la oferirea de jurămînt din partea fraudei
tuluî către fraudulent.³⁵⁾ השופין נשבעין שלא בטענה

Ploiești 12 August 1899.

A. D. Rosen

De un singur lucru este Talmudul cu totul străin de chestia falimentului cu întreaga și complicata procedură. Curios lucru: Evreii taxății astăzi de

34) S'buoth 7; 5

35) » » 7; 8

Două măsură

— Traducere —

Ce operă sublimă!

Ce vers, ce dulce cînt! —
Poem intre poeme,
Mă farmecă cu-un cuvînt.

*

Ie Goethe—o, nici vorbă—
Măiestrul autor.

Ce stil curat! Ce limbă!
Ce cînt sermecător!

*

Ce aud? «Ie scris de Heine»
De-un jidov săurit?! —
Ce prost, ce șchiop e versul!...
Doar sunt antisemit...

M. K.

ORGANIZAREA

TĂIEREI ANIMALELOR ȘI CRIMINALITATEA

Ceea ce ne propunem este de a arăta că această chestiune a tăierii animalelor merită o atenție mult mai mare, de cit aceea, ce-i se dă de dobiecă și că după modul organizației sale influențele pot fi foarte diverse.

Din capul locului nu ne putem opri de a exprima admirația noastră pentru modul cum a înțeles-o aceasta legiuitorul de pe muntele Sinaï, cind astăzi abea după zeci de secole se fac societăți pentru protejarea animalelor, care nu vor ajunge poate nici odată în astă privință la rezultatul la care a ajuns marele legiuitor al Evreilor, cind a pus ca primă condiție pentru tăierea unui animal un cutit așa de

ascuțit în cît să taiie un fir de păr ținut de un capăt suspendat în aer, un cuțit deci a cărui secțiune e nedureroasă; o singură tăietură, nu mai multe, într'un loc, care deschide deodată toate vasele mari ale gâtului, făcută de un chirurg ghibaciū, a cărui mină să nu tremure și care să cunoască bine invățăturile prescrise pentru ca în limitele cunoștințelor de atunci, să-și poată da sama de starea sănătății animalului tăiat înainte de a-l da în consumație și mai mult încă, să fie un om *de o moralitate neatinsă*.

Deci ferind animalul de torturile la care ar fi supus, dacă toată lumea fără cunoștință s-ar indeletni cu cășapia, a ajuns în același timp și la al doilea scop de a face într-o cită inspecția sanitată, plus, ceea ce e mai important încă, a ajuns să sustragă, după cum vom încerca să o arătăm, masa poporului de la reaua influență, ce poate avea exercițiul acestuia act brutal asupra caracterului de criminalitate a individului.

La evrei acest rol este incredințat unor oameni, numiți hahamī, cări pentru a căpăta libera practică trebuie să împlinească condițiunile amintite mai sus, fără de care nici rabinul nici comunitatea nu-i dă titlul și nu-l recunosc de atare. Este tot așa și la celelalte neamuri? Nici de cum. La acestea fie-care om este sau poate fi haham pentru casa sa. Fie care poate să tai animalele și în chipul cum crede de cuya întă cu topo-

rul, cu cuțitul sau cu briceagul, cu o tăietură, donă sau zece, indiferent. Acest rol este de obicei incredințat servitorului sau rîndașului de casă, care-și face uneori toate glumele posibile, chinuind animalul, care se svircolește în suferință și se scaldă în singele său. Mi s-a întipărat dese ori, să văd cum animalul odată lovit cu toporul fugă tirind capul după sine și omul aleargă după el de-o dă a doua și a treia lovitură. Ce rezultă de aici? Mai întâi tortura animalelor, pentru a căror protejare se alarmează lumea cultă și ceea ce, rezultă încă după noă, mai este o modificare fără voia omului în caracterul său, desvoltarea unui sentiment de cruzime violentă și cu atit mai mult, cu cit avem a face cu un om mai puțin cult, mai capabil să imiteze răul de către binele.

Omul, fie că de blind, se deprinde astfel cuințetul și vedea cu indiferență curgind singele. Cel mai frumos sentiment, sentimentul de milă, se tocește, se sterge. El uită că animalul, deși nu se vătă, sufere totuși dureri grozave, ca și omul, pînă mai e pic de singe în el. Groaza vederei singelui curgind trece la început poate printr-un fior apoi prin indiferență și poate deveni o placere, o petrecere în felul sălbătecilor privediști ale luptelor cu tauri, la care se duce multă lume și chiar lume cultă, dovedind odată mai mult că cruzimea și animalitatea nu părăsesc pe om de către

cu incetul. Căci se mai gîndește un moment măcar acea lume, ce aplaudă pe taurul sau pe gladiatorul care a injunghiat leoaica la durerile ce îndură ea. Nicăi nu se mai ocupă de aceasta, chiar cînd vede animalul svircolindu-se, grav rînit, cîl impinge cu plăcere la a doua lovitură.

Avem aproape același lucru de spus și despre vițătoarea.

Apoî dacă asemenea spectacole pot face plăcere oamenilor mai culti, ce impresie mai face cuțitul în mina unui om fără din popor, care fără nici un fel de ceremonie taie de repetite ori gîtuș animalului, care se svircolește în singele său gemind și svircolindu-se. Ce impresie face acest spectacol asupra copiilor, cără stau și privesc la acest măcel, executat în vederea tuturor, nu arare ori pe stradă chiar. Ce idee, ce sentiment se desvoltă în frageda inimă a copilului, cînd vede pe tatăl sau pe fratele cel mai mare repetind vecinic acest act brutal, acest omor consfințit de lege ca absolut necesar și deci permis? Acești copii se deprind a nu mai avea oroare de cuțit, nici de singe și se desfată, alergind după paserea care sboară fără cap în mijlocul curții sau pe stradă. Elă în rîndul lor cînd li-se dă cuțitul în mină, nu mai tremură nici nu se înflorează, cînd ascuțîșul scîrtie împedîcat de oasele victimei, operatorul fiind neîndemnatec sau cuțitul fiind șîrb.

Nu este aci un pas cătră criminalitatea socială? Iată reflexiunile ce-mă trecură prin cap asistînd de curind, din intîmplare, la un asemenea brutal spectacol, cînd o pasere fără cap se lovise aproape de picioarele mele descriind o diră de singe de la operatorul, care sta rîzind și cu țigara în gură, pînă la mine. Reflexiunile m'au dus pînă a-mă da întru cit-va răspunsul unei întrebări, ce atît de des și cu atîta curiositate mi-am pus-o. Si cine altul, cetînd jurnalul de toate zilele, nu s'a întrebat odată măcar. De ce nu sunt evrei ucigași? De ce omorurile, aşa de dese în societate, se execută aşa de rar de cătră evrei, incit e aproape o raritate patologică un asemenea caz? Nu voi să admit că evrei sunt în majoritatea mai culti și mai morali, cum susțin unii, ca singură cauză, precum nu admit nici neghîobul argument că evrei nu-s ucigași, pentru că-s fricoși. Ceva mai ridicol de cît acest argument nici că se poate, căci chiar aşa de ar fi, încă ar constitui o notă bună pentru evrei, crîmă fiind numai aceea, care se comite și nu se scuză prin bărbătie și curaj.

Se înțelege că această părere, că tăierea animalelor în mină fie cărui om contribue la desvoltarea sentimentelor de cruzime și la executarea mai ușoară a omorului, n-o pot proba cu date statistice în mină, dară faptul mi-se pare aşa de clar, incit cine numai

să gîndit la el, va găsi părerea îndreptățită. Am zis că contribue, căci se înțelege că nu toată lumea, care taie animale devine ucigașă, dar sunt rău influențați acei predispuși pentru a fi rău făcători grație imprejurărilor și relei educaționi.

Este foarte adevărat că cea mai de seamă cauză, care înlătură omorul este desvoltarea culturală și mai ales morală a indivizilor. Dar admîind aceasta că o cauză esențială, ajungem imediat la încheierea că evrei ar fi ajuns la o perfectă cultură și moralitate, pentru a nu mai putea săvîrși crime, ceea ce n'ar corespunde cu adevărul. Iată de ce susțin că, pe lingă altele, trebuie atribuită oare-care influență faptului că masa evreilor nu se indeleiscește din frageda tinereță cu aceste omoruri asupra animalelor, ceea ce i-ar deprinde a minui mai cu ușurință cuțitul sau toporul și a vedea cu indiferență singele curgind. De alt-fel e și înadmisibil ca un act așa de brutal, așa de des repetat și văzut să lese cu totul rece pe ori-cine și să nu-l înfluențeze cituși de puțin.

De ce nu-s hahamii ucigași? La această întrebare am răspuns deja la început, că ei pe lingă că sunt foarte religioși, preoți ai cultului, și deci educați întrica lui D-zeu, apoi ei trebuie să aibă o cultură superioară celorlalți și mai presus de toate o moralitate deosebită. Cea mai mică pată, fie-chiar în viață lor

familiară, îi face să piardă acest drept, așa că influența rea, ce poate avea meseria asupra caracterului lor e înlăturată pe această cale.

Vedem deci că luindu-se cuțital din mina fie-cărui om suntem feriți de multe rele morale și igienice și nu ne mai rămîne de cit o condiționă, care nu trebuie trecută cu vederea, căci privește tortura animalului. Pentru acest scop trebuie mai întîi tăietorul să fie ghibaciu, apoi metodul să fie omenos; — umauitate și înomor.!!?

Un bun metod de tăiere trebuie să împlinească două condiționă, una privitoare la animal și una privitoare la om și anume: trebuie ca animalul să piardă repede cunoștință și să moară cit mai curind; iar omului să-i dea o carne mai sănătoasă și care să se poată păstra mai bine.

Acum cîțiva ani se dăduse ordin în Germania și Elveția de a nu se mai permite tăierea *ritu judaico* fără o prealabilă lovitură de ciomag asupra erierulu, cu masca de tăietoare a lui Bruneau sau a lui Sig-mund, pentru a face ca animalul să piardă cunoștință înainte de a-i se tăia vasele gitulu sau a se impinge măduva spinărei, pentru a ajunge nodul vital; chestiunea dînd loc la agitațiile cele mai mari, somătăți științifice, provocate de comitetul pentru desarmarea antisimîșilor, și-au dat cuvintul arătind, că a-

ceste metoade sunt mai crude pentru animal, decit daca se tare in conditiunile prescrise la evrei. In primele secunde, prin anemia crierului animalul pierde cunoștința devenind nesimțitor, ceea ce cu lovitura simplă sau cu masea nu e de loc sigur, și după 2—3 minute animalul e mort prin abundenta sîngerare din toate vasele mari ale gitului, ceea ce întîzie mult putrefacția carnei. Profesorul Friedrich Goltz, directorul institutului de fiziolologie din Strassburg, zice că propunerea loviturei e analoga cu propunerea ce s'ar face în sens umanitar de a se lovi cu un ciomag înaintea execuției pe cel condamnat la moarte, pentru a-l face să piardă cunoștința și să suferă mai puțin.

Din cei 400, ce și-au dat părerea sunt 50 profesori universitari, cei mai mulți șefi de laboratorii de fiziolologie; vîr'o 40 profesori și directori ai școalelor de veterinarie; 150 veterinarî, și restul oamenî specialiști în această materie, ca măcelari etc. Intre cei consultați găsim pe Virchow, Gerlach, A. Chauveau, Roloff, Hoppe-Sayler, Petenkofer, Voit, Du Bois Raymond, Laborde, Richet, Ercolani, Richter, Zangger, Heidenhaim, Vogel, Ziegler, Langendorfer, Marchand etc. etc.

Toți sunt de părere că atât din punctul de vedere al maltratărîi animalelor, cit și din punctul de vedere igienic metoda rituală israelită e cea mai de preferat.

Cit privește impunătura măduvei menționăm deosebitate studiul D-rului Dembo din Petersburg, care arată, că după dispoziția anatomica e imposibil a se ajunge prin spațiul dintre occiput și prima vertebrală la nodul vital. El a comunicat societății de fiziolologie din Berlin următoarele:

„Căderea animalului e provocată de rinirea măduvei care aduce paralizia membrelor și a mușchilor mervatî de partea inferioară a secțiunii, pe cind persistă nu numai respirația și activitatea cordului, iar animalul se și bucură de plina cunoștință. Un asemenea animal a mîncat din mina mea pînă și să-mi fiată fața membrilor comisiunei din Petersburg, amintă pentru a găsi cea mai bună metodă de tăiere a animalelor.”

August 1899 Iași

Dr. H. Solomovici

CUVINTE DIN BATRINI

1) Fiul lui Zoma zicea: Cine-înțelegt? acela primește învățătura de la fiecare; după cum zice psalmistul: „Decit toti învățătorii mei eu am ajuns învățat, căci totă ținta mea a fost să cunoasc Legile” (Psalm 119, 98).

Cine-înțează? acela care-și învinge patimile: cum zice Solomon: «Mai bine indelung răbdător, decit viteaz, și cel ce-și stăpineste firea mai bun e decinăgăitorul cetății» (Prov. 16, 32).

Cine e bogat? Cel ce se mulțumește cu ce are după cum zice psalmistul: Din munca minelor dacă te vei hrini, ferice de tine, și bine-ții va fi în lumea această și bine-ții va fi în lumea viitoare».

Cine merită onoare? cel ce onorează pe alții,

ce Samuel: cinstesc pe cei ce mă cinstesc, și pe cei mă disprețuesc îți disprețuesc.

2) Fiul lui Aza zicea: Alerg la indeplinirea preceptelor chiar celor neinsemnate și fug de păcat: căci faptă bună atrage după sine o altă faptă bună, iar păcatul atrage după sine alt păcat. Resplata unei bune e însă-și tapta, iar resplata nelegiarei e nelegiuirea.

3) El mai zicea: Nu disprețui niciodată un om, și nu negera niciodată un lucru; căci nu este om care nu-și are momentul bun și nu este un lucru ce nu are margine.

4) Rabi Levitas din Iabue zicea: Ești cît se poate smerit, căci sfîrșitul muritorului sunt vermi.

Rabi Iohanan fiul lui Beroca zicea: Cel ce prihănește numele celuui ceresc în taină, va fi pedepsit în public: fie că această prihăniere a săvîrșit-o din necoțință, fie cu precugetare.

5) Rabi Ismail fiul lui Rabi Iose zicea: Cel ce înțâță cu scop ca să lumineze pe alții, să-ți se dea mină de ajutor ca să învețe și să lumineze: iar cel ce înțâță cu scop de a indeplini cele învățături, să-ți se dea mină de ajutor ca să învețe însu-și spre a instrui pe alții, a păzi preceptele învățătute și a le indeplini.

Rabi Tadoc zicea: Nu te retrage din obștie, nu te impune ca judecător nici ca apărător. Nu-ți face din sunță o coroană spre a-te făli cu ea, nici sapă spre

a munci cu ea. Astfel zise și Hillel: Cine cătă să se folosească de coroana științei, pierde; de unde urmează că cel ce se folosește de preceptele legii își pierde viața din lume.

6) Rabi Iose zicea: Cel ce onorează Legea eonorat de lume, iar cel ce ocolește Legea e disprețuit de lume.

7) Fiul său Rabi Ismael zicea: Judecătorul care căca (prim impăcăciune) să se scutească de a judeca sdescarcă de ură, de jaf, și de jurămînt minciunos, iace cel ce se mindrește cu cunoștințele-i judecătoarești, nerod, neleguit și îngimfat.

8) El mai zicea: Nu judeca singur, căci numai nul e singurul judecător; și să nu zici: primiți părerea mea, căci hotărirea trebuie să fie în înțelegere cu toții cei cără te au insotit, iar nu a ta singură.

9) Rabi Ioantan zicea: Cel ce îndeplinește poruncile legei fiind sarac, le va îndeplini fiind și bogat, iar cel ce le părăsește fiind bogat, le va părăsi și cind va fi sarac.

10) Rabi Meir zicea „Fii cumpătat în afaceri și încupă-te și cu invățăturile și să fii unul față cu toțomul. Dacă te abăta de la invățătura, vei întâmpina și alte abateri, iar dacă te strădănuiești cu invățătura, ti se va da resplătit mare.”

11) Rabi Eliezer fiul lui Iacob zicea: Cine face

înțepte buna își dobindește un apărător. Pocaînța și amele bune sunt paveze în potriva pedepsei.

Rabi Iohanan pantofarul zicea: Toată adunarea în numele Cerului va exista, iar cea ce nu e în numele Cerului nu va exista.

12) Rabi Eliezer fiul lui Șamia zicea: Onoarea dispolului tău să-ți fie scumpă ca și a ta, onoarea co-gului, ca respectul pentru invățător, iar respectul

învățător să fie ca și respectul față cu cel ceresc. 13) Rabi Iehuda zicea: Fii cu băgare de samă la descarcă de ură, de jaf, și de jurămînt minciunos, iace cel ce se consideră că și cum ar fi comisă cu pregetare.

Rabi Simon zicea: Trei coroane sunt; coroana știință, coroana preoție și coroana regală, însă coroana numelui covorșește pe cele-lalte.

14) Rabi Nehorai zicea: Aleargă la locurile unde cultivă știință, și să nu te aștepți că ea o să te tine sau că colegii tăi o vor păstra pentru tine, și să nu te increzi în agerimea minții tale.

15) Rabi Ianaï zicea: Nu ne e dat să cunoaștem nza pentru care cei neleguiți sunt fericiți nicăi pe sufer cei drepti. Rabi Matea fiul lui Haraș, zice: Lumea asta e un corridor ce duce la lumea viitoră, pregătește-te în corridor ca să poți intra în salon.

16) El mai zicea: Mai mult prețuește o oră de po-

căință și de fapte bune, decit toată viața lumei vîitor invia, cei vii vor fi judecați, ca să se știe, toare; iar un singur ceas de plăcere sufletească în-

se înștiințeze și să se cunoască, că El e a tot lumea viitoare prețuște mai mult de cit toate plăcerile acestei lumii.

18) Rabi Simon fiul lui Eliezer zicea: Nu căuta chema în judecată. Lăudat fie El, căci nu e în-

sa înblinzești pe aproapele tău cind e în prima furie, nici mituire, și să știi că tatul e cu socoteală.

19) Samuel cel mic (fața cu Samuel profetul) a-

daugă pasagiul: Dacă vrăjmașul tău cade, nu te bucura, și cind se potinește, nu te veseli, căci văzind Să nu fi orbit de indemnul cel rău, că mormintul un loc de scăpare pentru tine, căci precum fără

D-zeu aceasta îi va desplace, și va întoarce minia sa

de la dinsul asupra ta.

20) Elișa fiul lui Abua zicea: Învățatura din tine-

rețe se intipărește ca scrisoarea pe hârtie nouă; iar ceea ce se învață la bătrînete samănă ca cerneala scrisă pe hârtie roasă. Rabi Iose fiul lui Iehuda din satul Babl zicea: Cel ce învață de la tineri samănă cu cel ce mânincă aguridă, sau bea vin din călcătorie, iar cel ce învață de la bătrîni samănă cu cel ce mânincă struguri copți, sau bea vin vechi. Rabi Meir însă zicea: Nu te uita la ulcior, ci la conținutul lui. Este un ulcior nou plin cu vin vechi și altul vechi, în care nu e nici vin nou.

21) Rabi Eliezer Hasophar zicea: Pisma, desfriul și ambițiunea, surtează viața omului.

Rabbi Iose fiul Jacob zicea: Cine

Mintuirea

Popor ce de secole tot plingă
Un traiu subjugat umilinții,
Poți pune stârșit suferinții
Și lanțul sclavieei să'nfringă !

Grozavul tău strigăt de dor
De parte de țeară iubită
Să'nalte măndria-și pornită
S'arăte că ești un popor.

Un cuget cu toții să sim !
De chin și durere uita-vei
Amarele lacrimi seca-vei
In templul din Ierusalim.

Plângeam, scumpa țeară cățind ;
Credeam că-i pierdută'n vecie,
Căci ruga se stînse'n pustie
Cât-timp rătăcirăm plingind !

Cu toții mînaș de un dor
Nu regii cătăm și puterea,
Ci ca să se curme durerea
Evreului rătăcitor.

Străbunul pămînt l'am găsit
Azi stăm înaintea lui, teferi
Eterni ca eternii luceferi
Popor ce de chin n'a pierit.

Israel, s'apropie-o zi
Ce ție-o să-ți mingăie truda,
Iar visul visat de Iehuda
Tu nu-l vei mai plinge'n zadar.

Misiunea culturală a Sionismului

Discurs rostit de d. Dr. M. Gaster la al III-lea congres din Basel.

Doamnele și domnilor mei! M' am așteptat că misiunea noastră culturală să fie intrupată în organizație; căci de fapt, e în discutie aci, nu mai organizarea forțelor materiale ale poporului nostru ci, mai cu seamă, deșteptarea și organizarea forțelor sale spirituale. Văd însă că acum cuvîntul spre a vă împărtași, ceea ce ar să vă împărtașească comisiunea culturală, la vorbind *puțin și totuși mult*, puțin despre cei s'a făcut, mult despre ceia ce se nădăjdește să face.

Imi apar ca un visătar și trebuie să o mărturisesc; am crezut că mă veți primi, cum s'a întâ-

in vremurile vechi, cu strigătul: „Iată vine un visătarul, ca să ne povestească de visurile noastre”. Si de fapt chestiunea noastră culturală e mai profetică al poporului nostru, mareea visiune dică pe care a cultivat-o poporul nostru de veacurilor, marele ideal care i-a plutit, în tot vieței, dinaintea ochiului său spiritual și care urmărat adinc traiul poporului nostru. Fie care și fie-care om e influențat de idealul care dăde mai mult în cîmpul vederei sale. Cind un cuprins de frumuseță naturei dă nastere unor creații artistice frumoase și vecinice își înviorează și spiritul său cu aceste frumuseți, — sufletul său se va conduce, fără de voe, după motive de frumusețe estetică și naturală. Cîntul va fi frumosul, și cind un popor are atîntîțit ochiul său asupra unui ideal pustiu, săbunare și furie, revansă și alte asemenea paști moderne, atunci acest ideal desert ucide toate cîțile sale mai înalte și poporul cade din treaptă apătă, tot mai jos și perde dreptul de a juca mare și conducător în istoria omenirei.

Am avut însă pururea înaintea ochilor noștri, mare ideal, incomparabil cu idealurile cari urmărat alte popoare și am urmărit, fără să pierdă ideal dealungul veacurilor. Căci noi visăm,

visăm de o impărătie cu totul deosebită pe pămînd unde să domnească dreptatea și iubirea, și porecă impărăția ceriului pe pămînt, idealul poporului evreiesc. E cu totul alt ce-va, contrastează în totul cu arățiile lumii întregi și de aceia noi am remas rurea altfel și, ești o afirmă mod solemn aici, remas mai sus ca toate cele-lalte națiuni ale lumii. Căci nu există națiune care să se poată compara cu noi. Cu hula, înjosirea, persecuția, nemicirea spirituală, ce s'a întreprins împotriva noastră, nu ajuns la nemic; noi am rămas azi, și tocmai sionistii, credincioșii idealului nostru, cum credința rămasă acestui ideal, strămoșii nostri cu de anii în urmă. Natural că mă veți întrebă: ce legătură stă această impărătie a ceriului pămînt cu mișcarea sionistă? În legătura mai intimă. Una e speranța și alta e fapta. Avem mereu înaintea ochilor tabloul viitorului de glorie și acesta e secretul vecinieei și indistrisibilității noastre. Chiar de au fost frânte trupele noastre, spiritul nostru n'a fost frânt n-o dată. Cind a fost minat, în vremea veche, temporel nostru, conducătorul partidei intelectuale a cehilor atunci învingătorului roman, nu liberarea sclavilor, nu liberarea poporului evreiu, ci de a elibera spiritul evreesc; el a cerut un lucru foarte mod-

deschide o școală, și această școală n'a încrezut-o dată de a funcționa. Si porțile, odată deschise, nu s'a mai închis și în acest locaș a tras spiritul omenirei spre a ei apoia de acolo purificat. Noi învățat din toate părțile. Am împrăștiet, însă, toate părțile învățătura, ca profesori, ca profesori și mai înaltă semnificare spirituală; căci noi am aflat ce sunt în stare să facă, curajul, entuziasmul erțfa de sine și am dat lumii pildă, cum un popor răstiat, persecutat, robit a știut să răspundă, nuanțiv, ci cu adincă pricepere, unei chemări ideale, îndată ce ea a resunat, cum a știut să urmeze lismul și să se adune aici. E necesar, de a avea deosebire asupra acestui punct, cum am făcut și în anul trecut, tocmai din motivul că ne-am prea mult în desbaterile și în programul nostru s'a supus cu chestiuni, nu tocmai de un ordine ideal. Trebuie materiale, nevoie momentană sunt împinse în primul rînd. Să nu se spue că ne-am strîns aici numai spre a ne organiza crea fonduri. Noi ne-am adunat aici spre a decurge înainte de toate, că aceste sunt lucruri secrete, mijloace pentru scop; scopul însă este înalt și nobil, mai pre sus de chestiunile acestei mici, noi lucrăm pentru liberarea spiritului. Noi lucrăm pentru progresul vecinie al omenirei. Noi lu-

crăm pentru tot ce e mare și puternic, în cota intelectuală a cuvintului. Și de aceia chestiunile culturală trebuie să fie aici nu numai atinsă, ci și rezolvare; căci hotărirea s'a dat deja pînă în raportul ei cu actuala noastră situație.

am început și am spus: „Viu, de fapt, cu mișcării insă, cu toate că ne aflăm acum cu goale, dar cu inima plină”. Cu miinele goale, pe o corabie minată de valurile urei, că există restă că un progres real constă în acea de a fi un far care ne arată unde e târmul liniștei, ceda în mod sistematic, cu ordine, cînd nu răsfacțiunei, fericirei spirituale; aceasta e cultura, să ajungem totul deodată, cînd ne simțim de astăzi că se află unde-va un centru de lumină pune disciplină spiritului nostru și disciplină pe ne arată calea dreaptă a vieței. Firește că ruluî nostru, cînd ne deprindem de a pricepe și să stă și o cultură falsă. Există încă după cum știu jini progresul, în desvoltarea sa treptată în evoluție, ce locuiesc pe târmuri, lumini false aprinse

De ce n'am făcut nemic? Amicii mei! Cind suntem ocupati cu intocmirea ornicului nu e intors, să, și acum se întoarce ornicul, va bate ceasul liberării noastre și de aceia e în acest moment. Suntem ocupati cu intocmirea ornicului. Suntem ocupati cu atragerea spiritelor noastre ce dorim și în ce chip gindim noi de a lăziza aceste dorințe. Momentan nu putem decide ce dorință noastră. Mijloacele noastre sunt mărginite de intelegeri reciprocă nu există încă, spiritele nu sunt luminate. Un catechism pentru judaism putem scrie; în chestiunile religioase nu ne putem amesteca. Noi propăvăduiră numai respect față de sfînta învățătură, nu aducem însă chestiunea în-

si spre rezolvare; căci hotărirea s'a dat deja mult. Miini dușmane, spre a rătaci corăbiile și ale poate să se sfărime de stinca neștiinței, a fanatismului, a intoleranței. Aceasta nu e cultură. Împotriva acestora ne rîdicăm. Ceia ce năzuim e de a-și drumul spre târmul cel adevarat, de a ajunge la acel far. Trebuie să ne păzim, însă, ca pe standardul care flutură azi în vînt, ca pe standardele evreiesc, pe standardele sionismului să fie zugrăvit vițelul de aur. Să ne păzim ca flătoarele să nu fie astupate cu ușii de aur. Altfel îu păti-o ca și căpitanul, din vremea veche, care du-se pe marea revoltată de furtună, și nepu-suferi sgomotul, chemă pe marinari și le spune: „astupăti această deschidere ca să nu aud motul”. Și încetul cu încetul sgomotul a devenit slab și au ajuns la târm; în corabie însă

s'aă innădușit toți pasagerii. Astfelie nu trebuie
ne meargă nouă. Trebuie să ajungem în frâgen-
spirituală și cu viață nouă, în a noastră, în sf-
noastră țară. Trebuie să ștergem rugina care în-
sul veacurilor s'a prins de spiritul nostru.

Si cît de sublimă e această concepție poetică poporului nostru, acea minunată mistică tâlcuire odată cu exilul a plecat în exil, și a intovărășit porul său, și majestatea, slava, dumnezeiască returnată de pe înălțimea sa și intunecată adăpostită. Să rupem anatema și să lăsăm să apară în tezvechea ei splendoare această măretie. Să arătăm lumei, că mai există încă o concepție cu totul despre lume ca acea de care bolestă azi omenirea în Europa. Purificarea internă, meninerea vechiului ideal, dorința, silința ca fiecare sionist să trăiască în felul său, după chipul său de a vedea, de a pricepe către acest ideal, iată tot ce putem reprezenta Sionistilor noștri, poporului nostru, de pe acest tribună. Noi spunem poporului nostru: „Visul în a deveni realitate, atîrnă de la voi, în ce chip lăua parte la această realizare.“

Domnii mei! Nu departe de aici, in Italia, ex cimitire unde a fost adusă în corăbiu, tărna Patinei, după ce popoarele au trebuit pentru deauna să renunțe definitiv la dînsa — și acolo

ngropără morții. Vroim și noi să avem un *camposanto*, nu ca morții cu pămîntul Palestinei, adus cu corăbiile în Europa, ci un camposanto, un lagăr sfint, pe solul liber al Palestinei, ca națiune vie.

Si acum, ca încheere, ce ne mai rămâne de spus? să vă amintesc o veche legendă, legenda Phenixului, cu care de mult au asămanat deja învățătii noștri, poporul lui Israel. Phenixul trăește vecinic; după o vreme hotărâtă devine însă bătrân și slab și se aprinde înăuntru și se preface în cenușă și numai un mic simbure mai remîne din el, pe care îl strîng breotul din Heliopolis, adeca din orașul soarelui, care păzește acest simbure, și îngrijește de el, și încetul Phenix reinvie, și apoi, cind devine format pe deplin, își scutură aripele și se ridică, în zbor, către soare, spre a mulțumi lui Dumnezeu de menasterea sa.

Si noi, noi de asemenea suntem arsi, am fost imbrastitati, calcati in picioare ca tarana; numai un simbure a mai ramas; si acum venim noi sionisti, preotii vremilor nosti si aducem simburile in orasul soarelui, adevarului, credintei, devotamentului si ingrijim de el, il cultivam si il vom cultiva pina ce judaismul va reinvia din cenusca ca Phenixul si va lua zborul spre soarele adevarului si va trage dupa el si popoarele toate. Aceasta e chestia culturala.

Geografia Palestinei

„Tara făgăduinței” — vechiul Canaan — ocupă în marginile ei mai restrînse, o suprafață cam deopotrivă cu cea a Belgiei, sau cit a patra parte din România. Rare o țară prezintă pe un teritoriu atât de mic particularități topografice atât de diverse. La mează noapte muntei Libanului, cu piscuri de 2000—3000 metri înălțime, și la mează-zi *marea Moartă*, al cărei nivel este situat la 400 metri de desubtul celui al mării Mediterane, ajungind ea însă-și la adincimi de 400 metri. Pe malurile acesteia pe alocuri se înșiră pereti abrupti și stincoși, pe altele dune intinse. Mai spre interior, dealuri, parte acoperite de vii și grădini, terenuri arabile și întinderi nelucrate; dincolo de Iordan platoul sirian cu stepele sale sărace în ape, iar la sud pustiile Arabiei.

Valea Iordanului divide Palestina în două părți neegale. Acea dintre Mediterană și Iordan a fost altădată ocupată de mai toate triburile izraelite afară de Ruben, Gad și parte din Manase, care locuiau dincolo de Iordan (platoul *Moab*).

Tot atât de deosebite între ele sunt porturile de pe litoralul Mediteranei, dintre care unele au ajuns în antichitate la o importanță egală cu a porturilor feniciene. *Akka*, dominând golful cu același nume, este un punct strategic des încercat. Multe expediții s-au zădărnicit sub zidurile acestei cetăți; pînă și pe marele Napoleon l-a părăsit aci norocul. *Haifa*, pe promontoriul Carmel și la picioarele muntelui Elias, ocupă, în fața Akkăi, a doua extremitate a băii. *Iaffa*, e portul comercial al Palestinei, a căruia miscare devine din an în an mai vie. Pe aici își iau drumul mare parte din produsele țării destinate exportului; tot pe aici intră o mare parte din mărfurile importate. Iaffa e de altfel portul capitalei — Ierusalimul — cu care e legată printre o cale ferată. *Askalonul* și *Gaza*, aflătoare pe teritoriul vechilor Filisteni, sunt stații de popaz pentru caravanele din Egipt și peninsula Sinaï.

Munții din nordul Palestinei formează două șiruri paralele: *Libanul* și *Antilibanul*. Unele din piscurile lor sunt acoperite de zăpadă în tot cursul alănlui. În spate sud însă, înălțimile devin mai mici, iar

sirurile se prefac în platouri accidentate: Liban trece în platoul galileo-samaritean, iar Antiliban în platoul Pereei, delimitat la răsărit prin masivul Hauranului de pustia siro-arabica.

Libanul și Antilibanul sunt despărțiti prin valea Leontelui, un mic fluviu care se varsă în mareșală Sur (vechiul Tir). În aceeași vale, din coastele muntelui Marele-Hermon, izvorește Iordanul. Aceasta este patria cedrului, de aci se furnisau popoarelor anticătăiei, lemn pentru construcțiuni, pentru flote etc. Dar această exploatare nelimitată n'a putut dura fără ca vegetația Libanului să nu sufere. Astăzi multe povințuri, după ce timp de veacuri și-au dat tributul lor lumiei întregi, stau plesuve și pustii, asemenea unor giganți răpuși după grea luptă.

Iordanul, înainte de a ajunge la marea Moartă, trece prin alte două lacuri; lacul Bahr-el-Hule (Merom), care se află la 83 m. deasupra nivelului mării, și lacul Tabarie (Tiberias), care se află dejasna la 195 m. dedesubtul nivelului mării. De aci încolo Iordanul curge printr'o vale strâmtă, bogată în izvoare calde (terme), numită *El-Gor*, și se varsă în marea Moartă în regiunea cunoscută în istorie sub numele de cîmpia Ierihonului (Er-Riha). La Arăbăi Iordanul e numit Ard-el-Hule în cursul superior, Seriat-el-Kebir în cursul inferior.

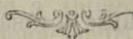
Partea Palestinei dintre lacurile Hule și Tabarie de oparte, și marea Mediterană de alta, e mai bine cunoscută sub numele de *Galilea*; cea dintre valea El-Gor și Mediterana sub numele de *Samaria*; în sfîrșit de la marea Moartă pînă la Mediterana se îninde *Iudea*. Localitățile mai importante din aceste regiuni, sunt: *Rașeia* și *Hasbeia*, la poalele Marelui Hermon, renumite pentru exploatarea asfaltului; *Nazaret*, în Galilea, la picioarele muntelui Tabor; *Nabulus* (Sichem), capitala Samariei; *Ierusalimul*, capitala Iudeei și a Palestinei întregi, a fost în decursul istoriei mărul discordiei între atitea religiuni, secte, popoare și guverne, că istoria sa, putem spune, rezumă pe a lumiei întregi; *Betlehemul* la 10 km. și *El-Chalil* (Hebron) la 30 km. spre sud de Ierusalim.

Pereea, platoul bazaltic la răsăritul Iordanului, trece spre est și spre sud în pustiile Arabiei. E parcurs de torente (vadi), seci în cea mai mare parte a acestuia; acele cari ajung la Iordan se varsă în acesta; cele-lalte se pierd în nisipurile stepelor. Terenurile bazaltice ale Pereei prezintă multe urme de activitate vulcanică și chiar sesuri de lava. Stepe largi alterneză cu oaze fertile și populate. Pe drumul de la Damasc spre *Er-Riha*, se află, pe malul Seriat-al Iordanului, următoarele orașe: *Mserib* pe Seriat-el-Handhur, ce izvorește din massivul Hau-

ranului și se varsă în Iordan ; *Djeras* (Gerasa) ; *El Salt* (Ramoth-Gilead), etc. Mai spre răsărit, chiar în poalele Hauranului, este *Bosra*, vestitul oraș arădean din care însă n'a mai rămas mult mai mult de cinci ruinele.

* *

In anii de glorie, Imperiul Evreu se întindea de la partea dincolo de granițele arătate și cuprindea în Sud toată peninsula Sinaï pînă la Suez, la Nord Fenicia și cea mai mare parte din Siria, spre Est peste tot teritoriul Palmirei, iar în mare insula Cipru și peste tot o suprafață mai mare ca a peninsulei Italiei.

MAMĂ VITRIGĂ

— Da, copilă dragă, să ascultă pe maimă ta. Nu-ți roiesc răul. Știi prea bine că tatăl tău e bătrân și slab; cu maro greu mai poate căstiga ceva; sănătatea săracelui lipitul pămîntului și nimenei nu te va lăsa fără ciburi. Am ajuns o vreme în care cea mai bună copilă nu se poate mărita fără avere.

— Dar ce pot face, mamă dragă? Nu mă pot întări să iau un văduv cu trei copii. Mai ales că tată cea mai mare e aproape de vîrstă mea?

— Oizer Strul e un om care căștigă, duce o gospodărie frumoasă; de copii nu trebuie să-ți pese? Știi că-i vei îngriji bine, ei te vor iubi și sermania lor mămă moartă de curind va ruga pe D-zeu pentru tine. Știi cuminte, copila mea, căută de scapă din sărăcia asta în care trăim. Ești fată vrednică de o soartă mai bună pe acest pămînt, și de ce-ți alungi tu singură norocul?

— Mamă, de aș ști ce se petrece în inima mea? De aș putea să-tăi faci idee de furtuna ce frâmântă crierul meu. Nu e, mamă dragă, vîrsta lui Oizer care mă face să nu te ascult; nu e nicărușinea față a prietenelor mele, dar e gîndul că de voiū mincă și imbucătură ciștigată de soțul meu, de voiū pun o haină cit de modestă, copiile lui, rudele, care nu vor vedea în mine decit o dușmană, o străină opoziție în casa tatălui și a rudei lor, mă vor omorâ cu privirile și cu blestemele lor. „Mamă vitrigă! Iată cuvintul ce-mi sună atât de îngrozitor, iată numele ce face pe lume să crează că aceea ce-l poartă e o femeie fără de inimă.

— Ce-tăi pasă de toate aceste? Tu vei fi stăpînă în casa ta. Căci a ta e casa acelui, care devine barbatul tău înaintea lui D-zeu și a oamenilor. La urma urmelor, Haia dragă, nu vreau să stăruiesc mult; nu vreau să treacă în ochii tăi ca o mamă rea, care vrea să-și vinză copila. Dar gîndeste-te că suferință și săracie îndură la noi, tu singura noastră copilă. Acușă e amează și nicărușinea gustat macar o bucătică de pînă. Tatăl tău cînd știe pe unde se tîriște cu coșul pe umăr flăminică va î de el. Si știu bine că nul doare foamea, cum îl chinuștește gîndul că tu duci lipsă, că tu suferă la noi. D'apoi ești, mama ta? Cunoști tu oare în-

grozitoarele nopti, care le-am veghiat la căpătiul tău? Poți tu, draga mea, să-tăi închipui cechin e pentru mine cînd te văd flăminică, goală, lipsită de cea mai mică placere? Nu știu cu ce am greșit că trebuie să îndură atâtă; nu știu a cui păcate le îspășesc! Dar, copila mea, gîndeste-te, că miine...

— Nu, mamă! De astă nu-mi vorbi! Nu vreau să aud aceste vorbe îngrozitoare. Veți trăi pentru ca să aveți placere cu mine. Nu disperă, mamă dragă, nu trec toti anii într'unul singur. D-zeu ne va ajuta și fără ca să-l iaș pe Oizer, am brațe, voiū muncă, voiū lucru și din ciștigul meu vom trăi cu toții. Tata nu va mai avea nevoie să cutescă străzile cu coșul de unelte să caute de lucru și toate vor fi bune.

— Unde vei munci? Si cit vei ciștiga în schimbul puterilor ce le vei pierde, puteri care mă costă pe mine 18 ani de neobosită muncă.

— Ai dreptate, mamă; de cînd caut de lucru, și toate usile par că s'au închis pentru noi.

— Dăstul, Haia, vine tata. Lasă să ne vadă veselie, să nu cunoască durerea noastră. Nu-l vezi cit e de îmbătrânit! Cum l'a înconvoiat nevoia!

Si amindouă se apucă de cîte o treabă prin odaia mică și joasă, cînd ușa se deschise și Sloim cu un cos în spinare, în care avea cîteva unelte de butnărie și o legătură de papură, intră.

In hainele lui sărăcăcioase și spălăcite de vreme, cu pălăria, de o coloare care mai nu se cunoaștea și cu față să bărboasă și istovită, Sloim însățioasa adevăratul tip al evreului, care scormonește păințul pentru a-și agonisi hrana. Gârbovit, purta par că pe umere toate suferințele și necazurile neamului său și ochii lui albastri reflectau durerea nespusă de mare a dezmoștenitului. In zori se pornise prin oraș. Umblase prin toate străzile oprindu-se mai la fiecare casă, scrutind cu ochiul toate unghiiurile curțiilor, poate va zări vre-o balercă, vre-o putină sau vre-un vas stricat. Nu întreba, dar sta cu coșul în spinare și toată făptura lui par că spunea celor ce-l vedeau „de milă dată-mi de lucru” și nimeni nu i-a dat nimic. Gindurile lui erau atât de preocupate de aici săi, Feiga, nevasta-să și Haiuta, copila lui, drăgălașă și bună ca un înger, încit uitase de foamea ce-l năcăjia. Ar fi vrut să cîstige macar ca să le aducă pentru o singură masă. Le-ar spune că el a mîncat, că lui nu-i e foame. Si nu-i ar fi intradevăr foame, de bucuros ce ar fi, văzindu-i sătui pe aici săi. Dar nu-i a fost dat să aibă această placere. Fără o lețcăe chioară se întoarse acasă, și ar fi vrut să moară mai bine decit să intălnească fetele vesele, dar care ascundeau durerea amară.

Feiga îi luă coșul din mână. Nu-i trebuia mult pen-

tru a vedea că nu e înăuntru nici o piune. Nu-l mai întrebă de a cîstigat ceva; știa dinaintea răspunsul.

Sloim pricepuse gîndul ei și ca un fier ars îi trebuia prin inimă. Tăcut, privi pe Feiga; privirea lui mută oglindia o durere nemărginită și buzele lui se mișcară convulziv, pe cind inima-i bătea să se rupă. Si dinsa nu mai puțin se cutremura de durerea lui. Ar fi vrut să-l mîngăie; ar fi vrut să riză, să fie veselă, să spue o vorbă duioasă, care să-l liniștească, dar nu putu face nimic; rămase că împietrită sub dureroasa privire a bărbatului ei și închet, fără a putea să le reție, lacrimile se iviră pe genele ei.

Hai stătuse și ea mută într-un ungheriu scrutind cu privirea-i fața tatălui său. Nici o vorbă nu răsună în acest loc trist al mizeriei, și totuși gindurile se impărtășeau între aceste trei ființe prin trista tovarăsie în suferință.

Biata copilă citea durerea părintilor. De-odată își ascunse față în mîni izbucnind în hohote de plâns.

Atita a fost destul pentru ca toti să plingă. Fiecare în colțul său plingea înădușit și sughițurile răsunau triste, sfâșietoare în tăcerea odăiei. Toate aceste ființe se iubeau cu atât mai mult cu cît sufereau mai tare; și de astă-dată plânsul, lacrimile le

făceau mult bine. Sloim cel dintâi se liniști și căuta să o minge pe Haia, iar Feiga ești din casă pentru a putea plinge în pace.

* * *

— Zău, reb Sloime, nu știu de ce trebuie atita vorbă, cind d-ta cunoști destul de bine pe Oizer. Are banii, casa lui, om de treabă, copila d-tale va fi fericită, cum nici n'a visat.

— Toate-s bune, reb Zamvil, dar copiii! Gindește-te, o copilă atit de ginggașă, atit de drăgălașă ca Haiuța mea, singurul copil, s'o dau după un văduv cu trei copii, un om care e de trei ori mai mare decit dinsa?

— Ei, și s'o tăi acasă ca să indure nevoi, să n'aibă măcar o bucată de pînă pentru a-si astim-păra foamea, mai bine e? Ce-i pasă de copii? O să aibă slugi destule. Nimic nu-i va lipsi.

— Ați dreptate, reb Zamvil, dar să vedem ce va spune Haia; să vorbesc și cu dinsa.

Fața lui Zamvil se ilumină, stia că de rămîne numai pe vorba Haiei, — apoi lasă pe el! Degeaba nu s'a făcut Zamvil staroste și pînă acum a pus la cale sute de „partide” și peste multe feluri de oameni a dat și pe toți a știut să-i facă să se dea

după vorba lui. Pentru a ascunde multămirea, luă o priză de tabac, strânută de vre-o două ori, apoi cu degetul cel gros și arătătorul minii drepte lipite însotî vorbele lui cu gesturi, ca și cum ar fi vrut să le sublinieze.

— Foarte bine, dar nu uita, reb Sloime, că reb Oizer e gata s'o îmbrace cu *Bigde Amalchis* din cap pînă în picioare; vrea să ia asupră-și toate cheltuelile și arareori se întimplă de dă un aşa noroc peste un om sărac ca d-ta.

— Noroc, da! Dar....

— Nică un dar, scumpe reb Sloime! Ce are să-i lipsiască în casa lui Oizer? Știu că și pe cea dintâia, d-zeu să erte, a iubit-o ca ochii din cap; aceasta o știe toată lumea. Are să trăiască bine; are să se bucură de viață; și ar fi păcat ca o copilă atit de drăguță să se peardă în calicie. Și un altul, între noi fie vorba — cine are să-o ia fără lețcae frintă, goală și să mai facă și cheltueli? În ziua de azi cel mai sărac tot cere zestre, macar cît de cît! Și nu uita, reb Sloime, că și d-ta vei trăi mai linistit: bucata de pînă, o chirie, un lemn, o haină și un ban de cheltuiială o să găsești la iel totdeauna. Oizer nu vrea ca socru-său să umble cu coșul în spinare prin tîrg și să-l arăte fiecare cu degetul. Vezi fi *balabus* la casa d-tale; destul aî muncit și e

timp ca să trăești în pace cei cîțuva ani, cîțu mai ați de trăit.

Vorbind ajunseră dinaintea locuinței lui Sloime, unde Zamvil se depărta, rămînd ca a doua zi să vîne după răspuns.

In casă la el, nu spuse nicăi o vorbă nevestei și nicăi Haiutei. În mintea lui un haos de ginduri se învârtea împrejurul Haiutei și al lui Oizer; vorbele starostelui îi sunau încă în urechi și ar fi vrut cu dragă înimă să îndeplinească dorința lui Oizer, ar fi vrut să-și scuture odată săracia și nevoia de pe el; dar prețul ce-i se cerea în schimb era grozav de mare! Nu se poate ca Haiuța să se simtă fericită lîngă un bărbat cărunt, și toate bunătățile nu o vor putea răsplăti. Acest gînd înfricoșat îl făcu să se cutremure. O viață întreaga, cu chiu cu văi, cum a putut a muncit și toată speranța lui era că o va vedea fericită pe Haiuța lui, pe draga lui copilă. De multe ori și-o închipuia ca mamă cu un prunc micuț, drăguț ca și dînsa, în brațe și bărbatul ei, tînăr, frumos ca un zeu din poveste alături de mama care leagănă pruncul la sin. Inima lui de tată și bunel tresarea de bucurie la vedere a acestei familii. Si de-odată toate aceste pier ca un vis frumos lăsind loc unei crude și urite dezamăgiri. Îi era milă de copila lui, care trebuia să-și vînză ini-

ma unuî om în vîrstă și o durere înădușită îi frămînta mintea. Pe de altă parte însă se gîndi iarăși că poate Oizer într'adevăr să o facă fericită. Căută să-și reamintească chipul lui, doar va vedea în gînd părul lui mai puțin cărunt... Apoi mai cunoștea și alte căsnicii de acest soi; la urma urmei Oizer ar fi în stare să-i facă copila fericită.

Toată ziua aceste gînduri îl preocupașă. Cit n'ar fi dat ca să găsească un om cu care să se sfătuiască! Refuzind pe Oizer, se temea ca să nu alunge norocul — cum zicea Zamvil —; primind propunerea, se temea ca să nu-și nenorociască copila.

Intr'un tîrziu pe cînd Haia era dusă la un vecin, Sloime deschise vorba lăudând-o pe Feiga cam pe departe. Nu știa de vorba ei cu fata și acum vroia să-o cruce de o durere surprinzătoare, de prințind-o incetul cu incetul. Mare îi fu însă mirarea cînd o găsi pe Feiga în cunoștință de toate și mai mare încă îi fu uimirea cînd auzi că ea avea deja consimțîmîntul Hiei. Acum îi trebuia lui însu-și multă putere ca să se hotărăescă.

* * *

Numai într'o lună de zile toate se schimbase în casa lui Sloime. Ca prin farmec săracia dispăruse

și odată cu intrarea lui Oizer aveau de toate. Zilnic se tîrguia; cusațorese și croitorî veneau și se duceaū. Nimic nu era prea scump pentru Haia. Oizer îi aducea mătăsurî, pinzeturi fine, scule, dantele, tot ce găsia mai frumos și mai scump. Toti vecinii o învidiau și cite fete n'ar fi vrut să fie în locul Haiei! Ea, veselă și drăgălașă, desvălui toată tinerețea ei în plin farmec și cînd venea Oizer îl privea ca pe un tată, ca pe un părinte care aduce toate nimicurile copilului iubit. Se bucură de toate cu o naivitate copilărească, își lăsa ochiul să aluneco peste mătăsurile ce erau întinse pe pat și simtea că ochiul ei se imbăta la jocul razelor soarelui care patrundea prin fereastră și alunecaū pe ele. Cind cerca vre-o rochie și-si arunca privirea în oglindă, răminea incintată de chipul ei fermecător care se resfringea din oglindă, își pipăia talia strinsă în corset și lăsa privirea ei să se ametească de farmecul ce resfringea. Și era frumoasă, frumoasă cu adevărat. Sveltă, cu părul ca tăciunele, era ca o trestie ce se plădie ușor și duios la suflarea zefirului. Și umerii ei albi și rotunzi se mindreaū că purtau un cap atit de drăguț. De facea o miscare, pasul ei era plin de grătie și fosnetul mătăsei îi producea atita placere încit răminea o clipă mută, cu ochii închisi, ca și cum n'ar fi vrut să-și

turbure această fericire. În schimb însă inima ei fătă cu Oizer era nepăsătoare.

A primit să fie logodnica și apoi să devie femeia lui, pentru că așa-i cerea mama; pentru că *nu există mănăstiri* pentru ficele lui Israel.

* * *

Pregătirile de nuntă durase vre'o 4 săptămîni și în sfîrșit ziua cununiei se apropi. Nunta avea să ibă loc într'o Vineri, și cu o seară înainte petrecerile incepură. Ca de obicei muzica veni pentru *Vorspiel* și o masă pentru săraci fu servită de însuși nuntășii. Tirziu se despărțiră cu toții, după ce petreceră de minune.

Cind Haia se desbrăcă și se întinse obosită în patul ei, dimineața se ivise deja. Ea dormi cîteva ore legănată de visuri dulci. Inima ei de femoiară găsea multămire în bunătățile ce le avea și de aceia ea tăcea înmormântată sub mormanul de plăceri ce-i aduse nouă ei stare. Mireasă, cu toalete sit de alese, cu juvaeruri atit de scumpe, învidiată de o lume întreagă, mai că uitase cu totul trecutul care dormea departe în urma ei.

In fine sosi și ora cununiei. Haia gătită în rochie albă de mătasă cu lămăită în părul negru, era a-

mețită de atita farmec cît se desfășura înaintea ei. Unul cite unul soseauă invitații, toți în haine frumoase și ea, fata din căsuța joasă, era eroina zilei. Era admirată de toată această mulțime de oameni. Foșnetele de mătăsă, miroslul de parfum și sunetul muzicei o făceau pe Haia să se crea într-o lume fericită, pe care nici n'ar fi visat'o vodată.

Sala se umplea de oaspeti și Feiga lăcrimind de bucurie se învirtea între invitații, spuind unuia vorbă dăruind altuia o privire. Din cînd în cînd se via pe Haia, care resfringea un farmec deosebit. Acum deabia mama văzu cît de frumoasă e copil și cîte-odată privirea îi răminea însăși în chipul dulce al Haiei. Nu se putea sătura privind-o.

Iată că din ușa din lătură se iviră bărbații. Merele era între ei.

In sală se făcu o mișcare și fie-care pregătea copri imprejurul mirelui, auzea numai foșnetul ro-feturile pentru a le arunca la timp. Oizer, nalt și toro și voacea *hazanului*. Apoi se simți oprită și spătos, cu barba și părul cărunt, în haine negre și rulata. Nu înțelegea nimic din cele ce spunea ha-pășea între nunți. El nu îndrăzni să privească închipul; auzi spărgindu-se un pahar cu piciorul, sim-vitații în față, cu privirea în jos venea incet. În cărău se pune un inel în deget, în timp ce Oizer mintea lui gindurile se succeda repede unul după altul și cînd se trezi față în față cu Haia se cuseze; o nună îi sopti „bea!” și un pic de vin u-tremură de frumusețea miresei sale. Nici-odată nu buza ei arsă. Muzica răsună din noă și se simți yăzuse încă un chip atât de drăgălaș, care înăsă indărătat. Îi se descoperi față.

stat într-un păr negru să strălucească de atită găsie.

O clipă Oizer nu știa ce să facă. Amătit nu putu-lipă ochiul de pe chipul ei, dar repede își veni în si luind *decktuch* îi acoperi capul. O ploaie de tururi căzu peste capul lui și mai încep de cum nise, — pare că îi părea rău să se depărteze — se parse în odaia barbatilor.

In vremea asta afară se întinsese *hipa*. Vreau să bună înfrumuseță serbarea. Ca un val curseră-i tăti din sală și în marșul muzicei mirele dus ambiți nună cu luminăriile aprinse, luă loc sub față. Apoi veni mireasa dusă de nune. Frumosul chip era acoperit tot și ea nu vedea nimic din ce se petreceea în prejurul ei.

Muzica tăcu și ritualul începe. Haia întoarsă de

Acum își dădea seama că e nunta ei, că a de-mit femeia lui Oizer.

Toată noaptea s'a petrecut. Mai ales după miezul nopții, după ce s'a ridicat masa mare, și vinul iuornise pe bătrinii la joc, se cutremurau podelele la tactul horelor, sirbelor și a chindilor jucate de ei. Sloim juca cu Feiga ținând cîte-un capăt de basma și soarele era de o suita pe cer cînd nuntă se risipiră.

* * *

Hanală deretecase prin casă și tristă, abătută se dea la fereastră privind trecătorii. Toată noaptea plins și n'a inchis ochii o clipă. De o lună ducea viață îngrozitoare și ar fi fugit în lume, dacă s'ar fi indurat să lese pe mîna străinilor pe Avrămută, frățiorul ei de 10 ani și pe Hindescuța sora ei mai mică de 5 ani. De un an ingropase pe maică-sa. Știa că tatăl ei se va insura de a doua oră și atunci va fi val de ei, — orfan rămaș fără mamă! Și cum să nu plingă sau să doarmă o clipă cînd în această noapte tatăl ei Oizer, înconjurat de oameni gătiți, a petrecut și chefuit, iar în patul mamei sale a dormit o femeie străină. Moartea î-a răpit pe mama și o femeie i-a răpit pe tatăl ei. În zori de ziua a auzit venind pe tatăl ei cu femeia de-a doua și o furie nebună o apucă. Ar fi vrut să

asă înaintea străinei și s'o stringă de gît. Intr'un urzui, trudită, se culcă lîngă cei-l alti orfani și plinând îi acoperi de sărutări.

Era aproape de miazăzi și copiii erau duși la heder; însă se uita din cînd în cînd la ușa care da în etacul bătrinului. Se temea de șipa cînd ușa se va deschide și în prag se va ivi femeia, care se va bucură de toată avereala agonisită de tatăl și mama ei.

De-odată ușa se deschide și Haia, trasă la față, dar frumoasă ca o zină din povestî, apără în prag. Hanale, fără să stie ce face, se sculă și se uită întă în ochii ei. Amindouă se priviră o clipă. Nică una îndrăzni să facă un pas sau să scoată o vorbă. Haia simțea că-i se pierd puterile sub privirea plină de ură a Hanalei, care tremura din tot corpul și cu mare greu se stăpini. Aceasta din urmă se aștepta să se găsească fată în față cu o fată bătrină, urită, nu văzuse nică odată pe Haia și nu dase crezare spuselor că e mai mult de cit frumoasă. Acum—ura ei crescă, nutrită de gelozia. Pentru Haia pieri de-o dată tot visul frumos cel visase o lună întreagă și în față ei avea o dovedă vie că e mamă vitregă! groază o apucă și mușchii feței sale se strînserează într'un tremur nervos, pe cînd cu mîna ei căuta un sprijin ca să nu cadă. Oizer, la spatele ei, observă această scenă și pentru a-i pune capăt se adresă către Hanale:

— Iată, copila mea, îți prezint pe aceea, care îți va ține loc de mamă. Iubește-o, căci e bună și mulțumește lui D-zeu că îți-a dat o tovarășă, care să te măngâie de pierderea scumpej tale mame.

Drept ori-ce răspuns Hanalei izbucni într-un plins nebun. Haia plîngea și ea.

In zadar erau toate strădănuințele lui Oizer de a le liniști sau de a le aprobia una de alta. Din primul moment aceste două ființe au văzut deschizându-se o prăpastie între ele. Hanalei nu credea că o mamă vitregă poate fi bună. Si cu cît Haia se silea mai mult ca să-și atragă iubirea Hanalei, cu atită ura acesteia creștea, și zi cu zi toate sforțările ei se tălmăciau în rău. La început ea se mărgula că se vor deprinde și toate vor fi bune, dar după un timp văzu că se înșelase. Zi și noapte era chinuită de ura Hanalei! Cât n-ar fi dat ca să auză de la ea o vorbă bună! Ce n-ar fi dat ca să poată să-i spue plîngind durerea care o înădușă, și să audă o vorbă de măngăiere din gura ei? Uitase de tot ce o încunjura. Nu mai găsea placere nicăi în găteli, nicăi în preumblări; nimic nu putu să o scoată din durerea ei, care o rodea, o rodea mereu. Pe stradă îi se părea că lumea o arată cu degetul și la urechea ei îi se părea că răsună risul batjocoritor pe seama ei, că e mamă vitregă! De multe ori se în-

chidea în casă ca să nu vadă pe nimeni și atunci din fiecare colț al camerei îi se părea că resună vocea mamei Hanalei „mamă vitregă, mamă vitregă!“ Nebună de durere alerga afară spre a se arunca înaintea Hanalei, să o roage, să plîngă, să-i fie milă de ea. Dar cum pășia pragul și întâlnia privirea ei plină de ură, se trase înapoï și se trînti în pat, unde uda perinele cu lacrimele ei.

Oizer cunoșcu schimbarea și părintii ei începură să se cam ingrijescă. Haia începu să tinjească văzind cu ochii. Nimenea însă nu putu să smulgă o vorbă de la dinsa, ci singură purta toată durerea care îi sfâșia pieptul.

Ce putea u face sărmanii părinți? Vedeau cu ochii cum copila lor se topea și nu erau în stare să o ajute. In zadar căuta mama să afle adevărul. Haia tagăduia totul, nevroind ca părintii să aibă ceva pe cuget. Amărită pînă în suflet vroia să lese pe părinții să trăiască liniștită.

Oizer își dădea toate silintile de a o liniști, și îl aducea tot ce stia că-i face placere. Dar o singură privire a Hanalei îi reducea totul în minte și ea recădea din nou în tristețea ei.

* * *

Doi ani a dus-o astfel, pînă ce boala o doborî.

Oftiga amenință zi cu zi să pue capăt aceste vieți atit de zbuciumate. Hanale simțișe de mult cauza acestei bolî și se silea prin vorbe calde să invioreze, dar era prea tîrziu.

Intr'o seară ploioasă de Aprilie, Sloime și Feiga sedeaă la căpătajul Haiet, iar Oizer se preumbila neliniștit prin casă. Haia, rămasă numai o umbră din ce era, privea ploaie care zăriță în geamuri; netezia mină mă-sei. Deabia putu să mai rostească o vorbă. Cu o expresiune adincă de iubire ea lăsa ochii el să alunecă cînd la tatăl, cînd la mama ei și în acest moment privirea ei era atit de dulce, de ferme cătoare ca și atunci, cînd se afla în toiul fericiei. O rază de speranță se ivi în inimă sermanilor părinti. De bucurie Feiga începu să plingă, crezind că D-zeu i-a ascultat rugile ei. Ea acoperea mîinile bolnavei de sărutări, pe cînd tatăl gheboșat cu totul sub durere stătea mut, înlemnuit. Oizer se uită întă la Haia și se îngrozea de desnodămintul care se apropiă. Ușa se crăpă încet și Hanale se arăta în prag. Privirea ei intunecată și înlăcramată întâlni privirea bolnavel. La vedere lacrimelor, Haia zimbi fericită, se sili să spue o vorbă bună, dar ca o șoaptă usoară a vîntulu ce moare se auzi: „de acum nu mai sunt mamă vitrigă” și recăzu pe perine închizind ochii pentru vecie.

S. C. Tributo

în groapa calicilor fără de nume și semn, a orie.

Vor fi avut și acești oameni, ca ori ce creatură terindă, suspinele și strigătelor lor, snoave și poști în care ei au avut rolul de stăpin și Sparta acel de servitori, proverbe și fabule în cari să răzbune cu ironie și spirit împotriva călăilor tru martiriu îndurat, cîntec de jale, în care plingeau desnădejdea. Dar aceste vibrări ale sunului popular n'a ajuns pînă la noi. Ele au fost de șoptite numai în beciuri și bordee, cînd nu în apropiere spioni spartani. Iloți sunt acu cărora li s'a face procesul în absență și cari nu apară.

Aceasta este poate ceia ce m'a câștigat pentru ei. Aș fi dorit să fiu apărătorul din oficiu al acestor acuzați neapărăți. La o asemănare a soartei cu acea a neamului meu propriu nu m'am gîndit, puțin nu eram convins. Timpurile de copilărie, încă de gimnaziu cad în 1860. Pe atunci nu exista antisemitism pe față, ci se pregătea pretenționă emanciparea evreilor și nu mi-ar fi venit odată în minte, să mă asamân cu un Ilot, să împar soarta mea cu starea desesperată a Iloților.

Alți tineri visează pe bîncile școalei o dramă mană. Eu am visat la prima deșteptare a impul-

sului meu spre literatură o tragedie ilotă. Mă și sale noblețe, cine știe poate că însi și acești scufundat pînă la uitarea de lumea înconjurătoare se grămădeau atunci, ca să fie luat ca model în viața ilotă. Uram pe Mothaci, mîndrii descendenti ai lui Iotă, să intindă învățătură, poate că înghițeau cu nesaț și a mamelor ilote și tatilor lacedemoni, cari nu mai dăceră vinul ce li-se oferea, poate că întindeau rînvoiră să știe nimic de familia mamei, desprețuind, paharul spre a fi umplut din nou, poate că pe Neodamogă, ilotă asimilați cu Spartanii, cari sunt mulți lor gînd înainte ca betia să-l fi luat mintile credea că ceva mai de soț de cît connaționali, căruia Spartanii proști ce sunteți! Nu sunt eu mă și le intorceau spetele; plingeam cu lacrimi de furtună ca voi. Desprețuită-mă, eu, pînă una alta, beau neputincioasă Crypteia, goana anuală împotriva unui vinitor gratuit și-mă fac gustul! "

Ilotilor cu oare-cară devastări, maltratări, omoruri. În această aptitudine, de a trage foloase personalizată de guvern spre a nu se uita niciodată unei din propria lor înjosire și a găsi plăcere în relațunea reciprocă dintre Iotă și Spartanii. Mă și mai degradătoare batjocură, eu vedeam partea sinam de moarte de spectacolul batjocoritor îmbulminantă a groaznicei tragediei a Iotilor. Tarei Iotilor, cari fură amețită cu alcool spre a se lăsa. N' am mai scris, nicăi o dată, tragedia Iotilor. Lăua de la degradarea lor exemplu Spartanii. Afurindu-mă însă în aceste variate stări sufletești și de altă dată pînă ce acesta s'a sters din ce în ajuns într-o zi la o vizionare, atât de groznică, că mă duc din mintea mea, ca un vis din copilărie. Am luat însă păimintase.

Cine știe—poate există și Iotă, cari au fost perfect satisfăcuți cu soarta lor, și găsiră plăceri în mîndru de civilizația german-națională la care mă trînsa; Iotă cărora le plăcea vinul și care luană păpam cu nesaț. Cînd iată că pătrunde într-o zi și-n odaia mea

Cînd marea reprezentăție pedagogică, la care trăiește lucru, strigăte de lupte ale antisemitismului; în buie să fie desonorat Iotul pînă la rangul de bătălie ordinare în contra Evreilor îmi resună la tîie murdară spre a deștepta prin înjosirea acestui pechi, tresări și alergău afară, sperind, cu siguranță, să găsesc pe toate piețele, poporul meu în mintea tînărului Lacedemonean conștiință inaltă, să găsesc pe toate piețele, poporul meu în-

sultat cu arma în mînă. Mi se înfâțișa, însă, cunțul altă priveliște. Cîști-va luptători izolați se arătau cu o mîndră îndrăzneală. Multimea, însă, fața îngrozită și privirea rugătoare, se tărișa bosată pe lingă ziduri.

Dintr-o lovitură, se înfâțoșa înaintea mea, cu toate realitatea ei, întreaga tragedie a Iloților.

Vedeam Kryptenia, goana în contra evreilor în unghiuurile Europei. Vedeam pe Mothacî, evrei înghele amestecat, cări vor să fie luatî drept cel mai curat singe de Arian. Vedeam pe Neodamăsimiliștii, cări imping cinismul pînă la cel veninos și ordinar antisemîatism; și mai vedeam încă o rușine, care nu e de suportat! — vedeam pe evrei, clipind săret din ochi și zimbind cînd împinsî la degradatoarea betie spre a fi datî, apîn spectacol. O da, am văzut scene, în care Evreii bătîndu-se pe buzunar, a zis: „Arienii se tjn. ceva mai bun, și ne neagă ori ce demnitate on nească. Ce ne pasă? Noi suntem cei mai cumidi, căci noi cîstigăm bani din mina lor.“ Injosirea printr profit, o înjosire în care potî parveni și facile, le pare o soartă suportabilă, și ceia ce ie mult, o glumă neînteleasă a providenței.

Năști fi suportat să fiu o rudă a acestor loîngători de bani. Din fericire răsări, atunci,

impul vederei mele, Sionismul, și acoperi imaginea lor. Ideia sionistă apără, înaintea mea, în împări mîndre, și cea mai mîndră încorporare e aici a prietenului meu, Herzl.

La congresele din Basel făcuî cunoștință cu un feliude Judaism, care mă concilia cu mine și neamul meu. De cînd am înaintea ochilor mei cît judaism, nu mă mai gîndesc la tragedia Iloților. Evrei sionisti nu sunt Iloți. Ei sunt Spartani. Sionisti e vie conștiința mîndră că e o mare oare de a fi evreu, căci aceasta împlică mari datorii. Asura valoarei morale a unui barbat, ne o dă însă una datoria, ce ie gata să o ia asupra sa.

Goethe nu cunoaște, pentru om, o inscripție morară mai glorioasă ca:

„Căci a fost un om.

Si astă însamnă a fi un luptător.“

Cum ar fi glorificat el, acum, pe evreul modern, pe evreul sionist? Căci a fi sionist însamnă a fi indoit, un întreit luptător.

Redeșteptare

Era crescut în strămoșeasca-î lege,
Și neamul își clădea în el iluzii ;
Era copilul favorit al Muzii—
Știa simțirea 'n versuri să închege.

Vroia enigma soartei să deslege.....
Dar într'o zi icoana Andaluzii
Cu dulcele-î suris din colțul buzii
L'a'nduplecăt ca neamul să-și renege.

Și-a trecut în tabăra dușmană,
Luptind într'nsa cu măiastra-î pană ;
Dar în curind —l'a apucat regretul.

S'a reîntors la legea lui cea sfintă,
Și astă-ză jalea neamului său cintă,
Ca un evreu inflăcărat, poetul !

M. Osias

משלוח מנות

(Darul de Purim)

SCHITĂ de Brandes

In ziua acea Ana a plecat din prăvălie mai de vreme cu citeva ore. Și în Viena serbează evrei Purim, și dacă sămbetele și cele-late sărbători evreiești nu se prea țin, purimul face însă oare cum excepție și multe prăvălii se inchid cu citeva ceasuri înainte — De petrecut, vor să petreacă și evrei nemți... — și Ana a trecut azi pragul atelierului cu pași mai siguri... Tovarășele sale de muncă din prăvălia și atelierul de rufarie, unde lucra, n'aș mai strigat după dinșa : „privește Ana, aşa că te așteaptă“! Ea singură s'a uitat în toate părțile și mai s'a bucurat, cind a văzut că el nu-i nicăiucrea și că azi, prin excepție, va merge acasă singură fără conducător....

„De sigur că el nu știe, că mă duc azi acasă de vreme, se gindia ea, el va veni cu siguranță mai tâziu și va găsi prăvălia inchisă.... Ha, ha, ha, asta va fi o glumă frumoasă; și voi numai să văd ce făgură va face el la asta“...

Și în gindul său, Ana ar fi voit să vază nu numai figura ce va face sau perplexitatea lui, cind nu-o va găsi, ci chiar, *pe el singur*.... Ea nu-și manifestă aceasta prin vorbe, ea tăgăduia aceasta, ea lupta cu toată putere cu colegele sale contra acestui lucru, dar în interiorul său ea simte, aceasta, —inima-ă bate puternic, singele îi ferbe ca într-un cazan, și toată puterea ei de simțire se pune în mișcare, îndată cel zărește pe dinsul..., pe dinsul, un tinăr frumos și drăguț, bogat și nobil, de care-i se spune că-ă baron. Și ce frumos vorbește, și ce fermecătoare cuvinte îi șoptește el zilnic la urechi.... da zilnic.... deje mai bine de o lună de cind o așteaptă în fiecare seară, cind ese de la prăvălie și o conduce pînă acasă la dinsa (în casă nu i-a ingăduit încă să intre), îi face pe drum declarații infocate de dragoste, o poftește la cite un prinț, ceea ce ea refuză tot-deauna și se desparte de dinsa cu vorbe dulci de dragoste....

„Da, el e frumos, bogat și deștept, se gîndește ea; da, asta e adevărat, dar de unde viu *eu* la asta?“

Și prin minte îi trece amintirile anilor din copilarie,

tablouri vii din viața-ă trecută i-se prezintă tot mai triste, mai dureroase, și Ana visează: își amintește de orașelul de provincie din Galitia unde s'a născut, săracia părintilor, abia ca prin zare își aduce aminte de moartea tatului său, dar în schimb își aduce bine aminte de toate cite le-a indurat în casa tatului său vitreg... își amintește bine ziua cind mătușa sa din Viena—o soră a tatului său—a venit să o ieală dinsa, și cum s'a uitat cu drag la acest inger mintuitor, la acest mesia, care a venit să-o scoată din mizeria chihuitoare ce-o ducea în casa tatului vitreg; apoi iubirea maternă cu care a îngrijit-o această văduvă fără copii, care, deși n'a fost nicăi ea bogată, a căutat totuși să nu-i lipsească nemic *el*, iubitei sale Anușca. Ea a invățat-o cetitul și scrisul și cind a împlinit 12—13 ani i-a spus cu părinteasca-ă iubire: „copilul meu, trebuie să ne gindim și la un scop oare-care; aci la Viena nu pot să-ți treci așa toți ani cu nimic, fie care trebuie să-și caute o ocupație sau să învețe o meserie, aci și fetele trebuie să cîștige“... și-a dat-o la un atelier de rufărie pentru dame... și Ana s'a pus pe lucru cu multă sîrgușă. — Ah! degetele mele au lucrat cu multă pasiune și hărnicie, se gindia ea, și cine știe ce aș fi ajuns, dacă buna mea mătușă, d-zeu să-o erte, nu s'ar fi îngrijit ca să mă pot hrăni singură“; și cu durere își aminti

și de sfîșietoarea zi, cind a condus pe buna-ă mătușă singura-ă iubire, la locașul de veci.....

Ana a scos un oftat adinc și par că trezită din visarea-ă aiurită s-a gindit: „pe stradă.... și încă azi cind e Purim“...

Purim! Alte ginduri, alte amintiri îi umplu mintea.— „Ah, Purim! ce bine, ce plăcut petrecem a ceastă zi? Toată familia la un loc,... מנות שלוח מנות masă mare, măștile și jucătorii, muzica.... și înainte chiar la regretata mea mătușă încă s-a petrecută veselie... și acum?... sărmană și singură pe lume o singură persoană, cine se sinchisește de mine? Că apartin și cine-i al meu?“... „Să ca o scîntenie electrică, ca un fulger îi trecu prin minte figura drăguță a baronului. „Ah, poate să fie asta ceva serios? Oare am macar dreptul să mă gindesc la aceasta?“

„Să iar s-a adîncit în cu totul alte ginduri și iară visat cu totul alte visuri, pînă a ajuns acasă, la cunoscută a mătușei sale, care o îngrijia cu de toate bine intăles pentru banii— și care o asigura mereu că o iubește ca pe un copil propriu.

„Buna seară, Anușca! a întîmpinat-o bătrina pușă. Tot se eunoaște că-ă purim, că aă venit acasă mai de vreme uleacă?“...

„Acasă!... a suspinat Ana, ca și cum ar fi voit să zică: asta se chiamă acasă?“

Haide, nu suspina Anușca, a mingăiat-o bătrina, dacă o vrea d-zeu vei avea și casa ta, și mai bună... vezi și **משלוח מנות** și s-a trimes în ist an...

— Sulăh Munăs?... Da cine mi-a trimes?

— Un comisionar l'a adus...

Ana a remas ca înmărmurită.

— El a spus că un baron tinăr și l'a trimes să cerutsă-l ierți că a trimes așa de puțin... dar a trimes respuns, că poate are să vie singur de seară și are să-ă aducă daruri mai frumoase și mai bogate.

Bătrina i-a înșirat toate aceste intr'o suflare și a condus pe Ana din bucătăria în mica odăită, unde locuia și i-a arătat pe masă un coșuleț frumos cu prăjituri și o sticlă cu vin.

Ana era ca fermecată: „Baronul... mi-a trimes sulăh munăs... și-a zis ea în gînd incet și visător.... Nu, asta nu-o primeșc!“ a zis ea tare.

Bătrina a privit-o plin de milă, a clătinat din cap și a zis:

— Cum să nu primești? Tot nu și-ă alungat încă din cap concepțiile provinciale; la noi la Viena, astă nu-ă ceva nou: un baron îndrăgește o fată din popor și o face fericită... O fată trebuie numai să fie frumoasă și atită îi destul.... și frumoasă doar este ca un inger—observă-ătă numai bine frumoasa ta fată, ochii tăi plini de căldură, mindra ta guriță, talia

ta maiestuoasă,— și ce-i de mirat că un baron să se
indrăgească de tine?...

— Lasă-mă în pace, i-a zis Ana supărată.

— Ai, ai, fetele de azi! ele cred că cu mintea lor
șubredă își vor petrece viața. Lasă, nu-ți nemic, te-am
temut macar să-mi povestești, că aici un baron care
te iubește. Ce te-am temut că am să-ți-l ripesc eu? Ah,
asta mi-ar fi făcut plăcere, să-o fi știut, ca și
cind ar fi fost vorbă de propriul meu copil.

— Te rog, doamnă dragă, să mă lași în pace. Dă-mi
mai bine prințul și uită de asta.

Bătrina a clătinat iar din cap și a mormătit ceva
început printre dinti și s'a dus în bucătărie.

Ana a remas singură și s'a adințit iar în gindurile
sale. Șulăh munăsul i-a deschis într'adevăr o întreagă lume de ginduri noi.

In vremea asta bătrina i-a adus masa și a zis așa
ca și cum ar vorbi cu sine:

„Na, eu așă voi numai să văd ce are să facă cind
a veni baronul singur și are să-ți aducă daruri frumoase...“

— Ce spui? a strigat Ana par că cu voace strâină.

— Comisionarul a spus doară, că se poate să mai
vie azi baronul singur cu daruri.

— Te rog să nu-l primești... să-ți spui că nu-s
acasă... că nu-l pot primi...

— Lasă, lasă, știu eu ce am de făcut, n'ai grija...

— Nu, nu! Nu vreau! a strigat Ana.

— Ei și? De ocamdată măincă și lasă să-ți ticnească mincarea! i-a zis bătrina și s'a dus înapoi în
bucătărie.

Aproape fără să-și dea seamă de ceea ce face a înghitit Ana prințul, adincită în gindurile sale și priind fix la prăjiturile și la sticla cu vin.

Șulăh munăs am... se gindia ea și în minte îi
sau infățosat din nou alte tablouri din anii copilăriei. „Si la noi se trimetea משלוח מנה, imi aduc a-
minte că și părinții mei trimiteau, și primiau șulăh
munăs, dar ce frumos, cit de nevinovat și de priete-
nos se facea asta?... Copil fiind trimiteam și eu
משלח מנה la prietenele mele și alergam singură să-mi
ieau înapoi șulăh munăsul ce aveau să-mi trimeată
ele... dar toate acestea erau atit de familiare, aşa de
prietenesti... dar acum? Baronul mi-a vorbit de ci-
teva ori pe stradă... mi-a vorbit numai prostii...
și poftim משלוח מנה“.

Un moment ea a remas ingindurată, fără să gîndească la ceva, fără să simtă ceva. Apoi ca trezită
dintr'un vis să plimbat de a lungul odăitei, „Sunt
curioasă să știu ce vin mi-a trimes“ și-a zis ea,
dacă a trimes, apoi trebuie să fie bun, foarte bun“
și oprindu-se lîngă masă a luat sticla în mîna și a

privit-o lung.— „Nu, a strigat ea cu o voce hotărătă nu! nu-o deschid, nici n'am să beau dintr'insa. Pentru nemic în lume nu-o fac”!

Și aşa fără să vrea să uitat în lăuntru în coșulețul cu prăjituri. „Așă, o prăjitură două pot să ieau și-a zis ea, și a scos vr'o două bucăți din coșulet. — „Ah, ce bune, ce gustoase sunt!” și iar i-au ramas ochii pe sticla cu vin... „Așă voi să văd numai ce față are vinul... trebue să fie de sigur foarte bun! „Curiozitatea și stăpinea toate simțurile și aproape mecanic apucă sticla cu o mină, racul cu cealaltă și fără să-și dea seamă de ce a făcut, deja ține în mină un păharel plin și-l privește în zare la lumina lămpiei. „Ah, cit e de frumos, ce coloare admirabilă și cum ferbe în pahar!... Trebuie să-l gust macar, chiar numai cîte-va picături, să-mi ud numai buzele”...

Și Ana stă deja iar pe scaunul ei și gustă din cînd în cînd cîte-va picături. Vinul e în adevăr un *Tocai* admirabil, și Ana deșertează cu incetul păhărelul, mai mănică cîte o prăjitură și-și umple deja al doilea pahar. Efectul n'a intărziat; singele a început să se miște mai repede, inima și bătea mai puternic, o căldură molatăcă și cuprinse toate membrele, căptă o poftă nebună pe trupă să băut și mîncat, toate gindurile i-au perit ca prin farmec, și-a răzamat capul de mină și sprijinită pe masă și a rămas aşa un moment adin-

cită în gînduri sau mai bine zis, fără să poată prinde vr'un gînd.

Pst! vine cine-va, bate 'n ușă; și înainte de a se putea hotărî să strige obișnuitul *întră*, baronul a și intrat în odăiu...

„Buna seară, scumpa mea, îți place vinul? Așă-i că-i bun? Bea și să-ți fie de bine...

Si vorbele-î sună acum aşa de dulci, aşa de plăcute. De surprinsă ce-î nici nu știe ce să responză, il privește fix și nu găsește nici un cuvint.

Baronul observă asta și-î spune:

— Te miră de sigur de vizita mea de acum?... Am venit să-ți aduc un frumos **שלוח מנות** ... asta (el arată spre sticla cu vin) a fost numai antemeritorul... un dar tî-am adus eu singur, un dar frumos, are să-ți placă...

Si baronul a scos din buzunar o cutie elegantă, a deschis-o și Ana a fost orbită de strălucirea unei frumoase broșe de aur și de o pereche de cercei cu briante cari îți luau vederea.

— Asta tî-am adus, iubita mea, ca dovdă a iubirii și a stimei ce-ți port...

— Dar, domnule baron, a putut ea abia să îngîne cu buzele-î febrile.

— Un lucru vreau să te rog, iubita mea Ana: să nu-mi spui baron, cînd vorbești cu mine; față de tine nu

vreau să cunosc acum deosebirea dintre nobil și neno-
bil; mie să-mă zici simplu *Adolf*, după cum îți zic
eu Ana...

Ah, a suspinat adînc baronul, dacă aș putea să
te mai numesc „Ana mea” și tu să voești să mă nu-
mești „*Adolf al meu*”...

Baronul a pus între acestea juvaericalele pe masă
și cu o voace dulce i-a zis :

— Iea-le Ana, iubita mea, iea-le și pe mine are să
mă bucure îndoit, cind acestea vor impodobi mindra
ta față... Ana, dacă tu ai ști că se petrece în ini-
ma mea? Ti-am mai spus de cite-va ori că dragoste
mea pentru tine e foarte serioasă, e din inimă¹
pornită, din zi în zi devine tot mai caldă, mai puternică
și fără tine viața mea n'ar mai prețui nemic. Ana! spune-mi că mă iubești și-mă dăruiești o viață nouă...

Ana a stat ca zăpăcitară, aiurată, nebună...

— Și o spui sincer asta? l'a întrebat ea în șoapte
și i-a privit întă în ochi.

— Poți să mai aș v'r'o indoială? Dacă o cred sin-
cer? Ti-o jur pe D-zeu, pe tot ce am mai sfint, pe
iubirea mea...

Și i-a cuprins cu mina mindra-î talie și-și a lăsat
cu încetul capul pe pieptul ei. Ana se simtea fericită
și aproape inconștient și-a plecat capul spre al lui,
buzele lor s'au atins și au cules întâia sărutare.

— Vaî, cit sănt de fericit! a suspinat baronul, asta
a fost sigilul dragosteî noastre.—Ana tu mă iubești!

Și alte sărutări și mai calde au urmat, și alte de-
clarații de dragoste și mai aprinse și-le-au făcut re-
ciproc, și baronul a remas în odăia Anei pînă dimi-
neată...

Și decorurile să schimbă curind: Ea numai stă
în odăia cea mică a bătrinei, ea are acum apartament
frumos în una din cele mai frequentate străzi, trei
odăi elegant mobilate cu tablouri și covoare scumpe,
cu balcon în stradă, servitorii și lacheii îi stau la dis-
poziție, și toate dorințele îi sunt împlinite numai ce
le arată—și-i fericită cum nică un muritor nu poate
dori mai mult.

Și vremea sboară, trec săptămînilor și lunile și *Adolf* devine tot mai rece, vizitele sale se tot răresc,
purtarea lui devine tot mai străină și mai supără-
cioasă...

— Adolf, iubitul meu *Adolf*! îi spune Ana, și mai
să plingă, cind voi putea deja spune fără să roșesc
„*Adolf al meu*”? Tu mi-ai promis doară că ne vom că-
sători curind...

— Ce, uită poziția mea?

— Dar aî jurat pe D-zeu, că tu singur aî să să uiți
de poziție, și cu atit mai mult acum ești dator să-o
faci, dacă nu pentru mine, cel puțin pentru fructul
dragosteî noastre, pentru copilul nostru...

— Tacă; nici un cuvînt despre asta...
 — Dar ista-ă adevărul, Adolf!...
 — Eu sunt baron și nu Adolf, și tu ești...
 — Mizerabile, a strigat Ana cu o voce sălbatică și
 a căzut leșinată pe sofa.
 Căzind s'a lovit cu capul de ceva tare. „Vař“ a strigat ea și s'a trezit...

— Ce este? Unde mă găsesc? Ce s'a întimplat cu mine? Ea își freacă ochii, e tot în odăia ei, paharul cu vin mai stă pe masă pe jumătate deșertat, sticla e alătura, cele cîte-va prăjitură stau în același colț al mesei, ea s'a lovit chiar de masa ei, cînd i-a luncat capul de pe mină,—pe care îl rezemase...

Tot nu-i vine să credă că toate astea au fost numai în vis, tot îi se pare că toate au fost aievea... dar cu incetul și-a revenit în fire, a înțeles că toată pozna a făcut-o păhărelul de vin — șulăh-munăs — al baronului...

„Aşa **משלוֹת מנוֹת** trimeteți voi baronă, s'a gîndit ea, și ista e înțelesul lor; cu totul alt șulăh munăs de căcău își trimeteau părinții nostri...“

Herzl pe muntele Gilboa

— Fantazie —

Pe cînd se ținea al treilea congres la Basel și în timp ce fiecare sionist urmărea cu emoții une stirile venite din acest oraș, studiam într'o seară în liniste și cu interes istoria veche a Evreilor. Incoronarea lui Saul ca primul rege evreu, viața lui, traiul lui de curte îmă dădea mult de gîndit, dar mai cu seamă lupta la „Beis Dugon“, infringerile lui, moartea lui și a fiilor lui făcîră asupra-mi o impresie atât de adîncă, încit rămăseî cuprins de extaz.

...De odată mă simtîi strămutat în țara sfintă; mă aflu în Ierusalim. Da, în Ierusalim. Nu mai e Ierusalimul de odinioară, atît de mult cîntat de poeziî nostri; nu mai e cetatea sfintă cu palate, cu clădiri strălucite, cu faimosul templu scăpînd de aur și argint preste tot. Numai colibe și ruine preste tot;

case de scinduri și, ici-colo, clădiri mai bunisoare; un singur perete a rămas din splendidul templu, un perete gata să se nărue și el. Fug din acest oraș, străbat cetățile Chevron, Beter, mă grăbesc către Muntele Tabor, spre Sinaï și, istovit de drum, cad de oboseală la poalele muntelui Gilboa.

Culmile intunecoase ale munteilor își aruncă umbrele de-asupra văilor verzi. Amurg de seară. Soarele înflăcărat se coboară tot mai mult aruncând supra văii cele din urmă raze.

Aci, la poala muntelui mă odihnesc; aci respirăier curat, aci vreau să-mă fac cortul spre a petrece noaptea toată pe tăpsanul plin de iarba și de flori.

Aci, la poala muntelui Gilboa. Și cum rostesc cu-vîntul acesta, Gilboa, zăresc de-odată înaintea mea un barbat voinic, nalt, cu figura radioasă, împodobită de o barbă frumoasă, urcind muntele cu pasul sigur și grăbit. L-am recunoscut îndată: era ilustrul luptător al judaismului, era Herzl.

Ajuns la jumătatea drumului spre vîrful muntelui, de-odată o voace tunătoare îi strigă: Înlături, înlături!

Un fior îmi străbătu tot trupul, inemă-mă încetă de a mai bate, singele îmi înghetă în vine. Ce misterică voace! Cine e tainicul locuitor al acestor înăltimi? Să fie un spirit sau o ființă vie? Atunci

din nou se auzi aceeași voace „Fugi! fugi din această bală de singe, de pe muntele acesta intunecos, unde și-a găsit moartea un rege uns de profesul lui Dumnezeu. Cum îndrăznești să puști piciorul pe muntele acesta osindit de blestemul lui D-zeu?

O vijerie se revârsă cu zgromot preste munte și vale. La lumina fulgerului care se arată și piere într-o clipă, apare o figură de statură uriașă, îmbrăcată cu mantie regală, cu coif pe cap, cu sabie la briu, stînd ca o statuie în virful muntelui. Furtuna urlă, tunetele bubui, dar mult mai puternic decît bubuitul de tun răsună voacea. Spiritul regelui Saul strigă: „Fugi, fugi!“ Aici pieri cel dintâi rege evreu ales de Dumnezeu, aici căzu jertfă paginilor și adoratorilor de idoli. Cîntec și bucurie, liră și harfă ocolesc acest loc unde se aude numai horcațul muribunzilor, geamătul riniților. Numai moarte și ruină populează acest loc. De aceea fugiți, de aceea fugiți!

Furtuna a trecut, pe cer se arată luna argintie în plină strălucire; o tacere sfintă se întinde împrejur. Într-același loc unde apăruse figura regelui Saul se arată o nouă figură de crainic, cu o trompetă uriașă în mână. Pare bătrîn de zece secole; obrajii sunt vesteji și uscați, din orbitele intunecoase strălucesc două faclii aprinse. Cu mâna uscată a dus trompeta la gură. Sunete line, sfinte, scoate bătrînul

din trompetă și sunetele minunate se revarsă preste văi. Din toate unghurile, din toate orașele se adună oştirii uriașe, cloicotind ca zgomotul furtunii pe mare. Paveze de fier învăluie piepturile războinicilor; sunt înarmați cu săbi și lance. Tot spumegă de furie și strigă: „războiu! războiu!“. Regele Saul în fruntea lor făcu semn cu sabia. Va! Lupta începe, săbile zingănesc, săgetile ūieră, lincile și pistoalele zboară în dreptul urechei mele, lupta e în toiul ei, tipete, plinsete și vaiete umplu văzduhul, moartea a nimicit oştirii întregi, cadavre de luptători zac mormân pe suprafața muntelui. Va! sunt eroi evrei cari au căzut vârsind pînă și cea din urmă picătură de singe pentru patria lor. Tremur, mă infior. Văd bine oare? Dușmanul împresoară pe prințul „Joinisin“? El se luptă ca un leu; cu zecile cad sub ascuțîșul săbiei lui. Dar iată, — Joinisin e atins de o lance dușmană — ; singele curge, luptătorul se clatină, cade cu pumnul strins, va! E mort. Alăturî zac eroii „Avinudof“ și „Malkisoa“, doî vitejî tineri, ambi fi și lui Saul, străpunși în inemă de săgeți înveninate. Regele Saul urmărit de dușmani, prea mindru ca să cadă ucis de sabia pagină, roagă pe sclavul care poartă 'n urma lui săgeți și arc, ca să străpungă. Dar servul nu cutează să se atingă de trupul sacru al Regelui și Saul singur își străpunge

peptul cu sabia și cade la pămînt. Amalikei jubiză, ei poartă ca trofe capetele regale pe vîrfuri de lemn. Plingeți fice ale Sionului, plingeți fecioare în Israel, lepădați podoabele voastre, îmbrăcați-vă în albe de doliu și jeliu cununa smulsă capetelor voastre. Va! cununa celuî dintaiu rege evreu acăzut strivită. Mantia regală zace sfisiată peteci; mîndria noastră, ramul nostru, s'au dus; coroana lui Saul impodobește cum capul păcătos al regelui Amalekeu.

Din toate părțile răsună pe munte glasuri și plinsete. Sunt vaietele filor lui Iacob pe urma Regelui lui. Sunt suspine și glasuri de jale în jurul eroului „Joinisin“ și a fraților lui, Avinudof și Malkisoa, întru poporul ales, pentru copiii lui Israîl, cari au zut prada morții.

David, în haine sfisiate, sta pe coasta muntelui plinse amar, ciud atinse coardele harfei și îngină regia: „Pierdută e mărire Sionului“. Totul împrejur izbucni în plîns; munții vârsau lacuri de lacrimi, lînele se topiră ca prin farmec, stelele se clintiră în locul lor și se întovărășiră la cîntări.

Luna s'a ascuns îndărătul nourilor, stelele și-a scuns strălucirea, noaptea se învăluî în vîl de doliu, toată închîpuirea mea pieri ca un fulger în văzduh. Zăriu pe Herzl stînd într'același loc ca dinioară; de jur împrejur mîi de movile ridicate

pe morminte - și din vîrful muntelui strigă din nou încă. Mai bine să ti-se lipească limba de ceriul gusărit. spiritul lui Saul către Herzl: „fugă, fugă! Parăsești, decit să sorbă un strop din apa ce izvorește a-locul acesta stropit de singe. În locul unde fu moartă ca veninul din cimpile presărate de trupurile morît regale tău vrei tu să cauți odihnă pentru morților voștri. Fugă, fugă! Lasă locurile acestea corpul tău? Ce cauți tu aici? Uite-te! Toată țara înflorătoare.

mea e pustie și desartă; coroana mea e sfârimală. Ca o statuă rămase Herzl nemîscat într'același regatul meu e nimicit. Ce găsești tu dară mea? De-o dată rupse haina de pe dinsul, își zbură țara mea pustită? Numai morminte de regi ucișă și izbucni în hohote de pliniș.

locașuri de odihnă de-a profetilor și preotilor iluști - Ce? strigă spiritul lui Saul, venit-ă să versi cări căzură jertfa săbiei, morminte de ale eroilor crimă la gropile strămoșilor tăi? Frății cări pling Sionului, cări muriră mai bine în chinuri decit să te două miș de ană la „Koisel Maaruv“ folosît-au se lepede de singurul lor Dumnezeu, Iehova. Fie căva? La ce bun atîta plinset? Fapte!“ Da, fapte bucătă din pămîntul meu e stropită de singele străvechi să văd, intoarce-te iar de unde aî venit, lumbunilor tăi nevinovați; de fie-care stîncă s'au stîrnează pe frații tăi, trezește-î din somnul lor de rîmat capetele unor tineri bicisnică, pe fie-ce piatră de 1000 de ani, otelește-î, deschide-le ochii, arată-le sunt pete din singele pruncilor de leagăn. Nu e minina care-ți strălucește dinspre Sion, condu-î cu singură apă aci care să nu poarte în valurile sa mină de fier îndărăt în țara mea. Numai un cu singe din al părintilor tăi, nu e un copac de casă din gura ta, și amortitul, mîhnitul popor evreu să nu fi fost spînzurat un evreu; adierea dulce va urma de pretutindeni. Curagiū, curagiū, Herzl! vîntului poartă gemete și yaiete ale celor riniți victoria e sigură...“

moarte. De aceea fugă, fugă! Nu te bucura de frumusețea trandafirilor ce infloresc în țara mea, nici de Herzl. Si el dispăruse pe neașteptate. Eu mi-am de parfumul lor, căci rădăcina lor e nutrită de sârvenit în fire; fusese un vis.

Jacques Rosenbaum

gele martirilor, iar roua care udă semințele lor este

plînsul celor jefuiti. Fugă! Fugă! Chiar dacări

mori de foame, nu trebuie să gustă din pînea

Moartea Mamei

—Din viața unuia scriitor evreu—
de N. Birnbaum

Ca să nu facă foc pină la cafeaua de seară, bătrîna petrecu toată după amiaza în pat. Acum se pregătia să se scoale, începuse a simți frigul și subogheal. O plăcțisea și intunericul, care se lasa noaptea. Degrăbă, pe căt o lăsau puterile la vîrstă ei, a prinse lampa, apoi făcu focul în sobă cea joasă, puse ulcica de cafea pe jăratec, impinsc scaunul și se așeză la gura sobei. Aștepta să fearbă cafeaua.

Băutura o întremă puțin și bătrîna își mai deschepeni trupul. Fața brună-gâlbie, zbîrcită și uscată se înroși puțin și pără că se descreștește, se mărește; buzele palide se făcură mai multe, nasul umplă; căpătă o linie mai prietenoasă, iar ochii triste și

îmînți străluciră cu vioiciune luminoasă. O spemă nouă se ivi în sufletul ei. Este doară un omnezeu bun colo sus, în ceriuri: numai dacă ea, —într-o singură clipă schimbă tot răul în bine. Trebuie să facă numai ca Samuel al ei să găsească cîstig și considerație; atunci ar putea și dînsa își mai vie în fire. Samuel, negreșit, o să caute să crepe păcatele lui de mai demult față cu dînsa. E om rău la inemă, numai că nu prea are dețete și se gîndește mai mult la străină decit la lui; prea se ocupă mult de aceia care n'au și în clin nici în mîncă cu dînsul. Dar se zice asta o fac oamenii cel aleși; aşa om era și el, înindoaială. Nu-i prezisese fratele ei mai mare, că tatul o să se aleagă mare odată? Dar deocamdată! Ce mizerie grozavă! Si e om cu nevastă și oii. De aceea are părul cărunt la trei zeci de ani. Da, grozav mai suferă. Si de aceea îi și ertă bătrâna din toată înema purtarea ce avea față cu dînsa și atita vreme. De căte ori il privia de-aproape, de căte ori se uita în ochii lui adîncînd în orbite și în razul lui palid un fior îi săgeata înema. Si cu toate aceste toată placerea ei era jumătatea de ceas petrecu în fiecare seară aproape de dînsul. Omul de ceas din o zi întreagă! Nu-i rămînea să steie cu dînsa mai mult. Dar dacă vrea

să meargă la el! Nu, asta nu putea s'o facă, trăgea în cima spre casa lui. Om cu pretenții ca și
sul, mai rar! Dăpolindărătnicia cu care ținea
așa zisele lui idealuri evreiești! Si măcar dacă ar
credincios! Dar așa păgîn ca dinsul! De as-
încă era supărătă destul. Nu, nu se putea să me-
gă la el acasă, mai bine să-l vadă numai jumătate
de ceas, dar la ea în casă. Lui de sigur și jumătate
de ceas îi s'o fi părind prea lungă. Par că
ședea pe ace, — așa era de grăbit tot-deauna;
noștea ea bine... In toate zilele găsea cîte un motiv nou, numai să nu stee două minute mai mult
cu dinsa. Cine știe? Poate nu-l judeca drept; pot
nu se indură să steie din pricina săraciei pe că
o vedea și pe care nu putea s'o îndrepte, după
el singur era de vină. Uneori se părea și el nu
altfel, îndată ce întrezăria undeva vrăo speranță.
Atunci era vorbăret, era în stare să-l făguiască marea cu sare. Cind însă venia de la lucru
mai chinuit, mai trudit și mai frint ca de obicei
nu spunea nică un cuvînt, ci căuta să găsească
privirea ei vrăo mingăiere, vrăo alinare. Dacă găse-
bătrîna vrăo vorbă bună el zăbovea mai mult
plînghea. Dar uneori ea nu găsea nimic de zis,
nu era decît o biată femee și dinsa doară. Triste-
o făcea mută, dar necazul o făcea să-l mustre.

Nu,—nici acum nu s'a indurat Domnul de dinsa. Aceasta o vedea ea din înfățoarea și apucăturile lui muel. Era așa de obicinuită cu el încit cetea în față ca într'o carte de rugăciuni. Ea cunoștea de mult această intrare tăcută, acest „buna seara” înăbușacea greoaie cădere pe scaun, mutenia asta înecată și privirea rătăcitoare împrejur... Tot nimic—zise el după o pauză. Ea tăcu. Oară el căpătase iar paloarea bolnavicioasă; frunse increți și ochii se infundără și nasul luă o șorsătură de minie; buzele îi se zgirciră și privirea pierduse strălucirea toată.

El se uită întă la dinsa. În fința aceasta chidă nu părea să fie cea mai mică urmă de vlagă, nu mai fie oare nici un chip să dăruiască acefemei nenorocite o clipă de mulțumire? Trebuia să moară biata precum a trăit, în cea mai stie desperare, în mizerie și jale! Așa dar ea a uit dreptate cu proorocirea, și acum înaintea oilor ei de muribundă trebuia să-și arăte faliment-moral, lipsa lui de valoare. N'a scoborât-o el

mereu din seară în seară, făgăduindu-i mereu dintr'odată o va înălța, — și acum o vede sfârșită să viată în această mizerabilă odaie întunecoasă. El avea în față lui un cadavru, fără îndoială...

Se sculă de pe scaun și cu pași mari străbătu dinea în lung și în larg. Nu, — tot mai era speranță. Boala ei dură de zeci de ani și de cîte ori nu socotea că și dă sufletul. Avea par'că o misterioasă putere de viață. Si el însuși poate nu era încă un om pierdut. Ziua de astăzi a fost rea, dar... Si fără astăzi mai urma gîndul, zise ceva mai tărișor:

„Nu trebuie să despereză. Cred că pînă în cîteva luni să-mi ajung tînta mea“

— „Luni de zile!... nu mai am vreme de așteptat atîta“ zise ea cu vocea aspră.

Asta-l intărta:

— „Iar cu grijile aceste!“

— „Bine, o să te convingă. Tu n'ai vrut să crezi că sunt bolnavă.“

— „Cine n'a vrut să te creadă?“ strigă el.

— „Nu, nicîndată nu m'ai crezut. Dar o să vezi Eu nu mai ajung să văd vara“.

Tonul sigur și grav cu care rosti vorbele acestea îl amăra:

— „Asta o spui cel puțin de 15 ani“ îngăimă el. În vorbele aceste el exprimă nu numai necazul

dar și scîrba ce-i facea vorba posacă, întristăre, ciudoasă a mamei sale.

Însă tresări și sprijinindu-și capul într'o mînă, cu putere:

— Așa vorbește un copil! De mult așteptă tu să 'nchid ochii?

— Tu-mi sucești cuvintele în gură“ strigă din furios.

— „Lasă, lasă, nu mai așteptat.“

— „Nu mai cobî atita, îți spun. O să-ți arăt eu“

— „Prea tîrziu, prea tîrziu fiule.“

— „Dete din cap. Asta-l supără și mai mult, căci ce va să zică asta și la ce se gîndește ea.“

— „Sî ce vrei să fac? Dacă e cineva de vină, ești numai tu, tu singură.“

— „Eu?“ strigă bătrîna cu voacea șuierătoare - și el mari se căscară și mai mult încă. În glas și în privirea ei nu ieseră uimire, ci ca un blesgrozav, o invocare a cerului și a iadului.

— „Da, tu! cu creșterea ce mi-a dat. Fanatismul pe care mi l'ai trecut și mie; printr'însul am primit de mic încă—pe umeri mei o povoară care mă iesea. Acum mi-a căzut de mult vălul dinaintea lor, dar e prea tîrziu, prea tîrziu!“

„Stii bine amicul meu, îi zisește acesta cu totuști prietenos, cit de mult stimez talentul d-tale...“

Bătrîna nu pricepea toate cite le spunea el, — „Stiu, tocmai de aceea...“ înțelegea că aruncă pe seama ei toată răspunderea. — „Da, da înțeleg; dacă așă mai avea un loc — „Eu sunt de vină! așă dreptate!“ răspunse redacțiunea mea. Dar o publicație periodică cu necaz.

— „Firește că am dreptate. Cele de mai multă vîrstă potă ocupa mulți oameni“. ori de altfel și-a făcut rău tu singură. Spune-mi comandație“. mă, aici ris macar o singură dată în viață ca — „A! dragul meu, bucuros și-așă da însă — aci alt om?“

— „Ce să fac, dacă mi-a trimis Domnul numărul loc vacant“. Se cunoștea după acel însă, că una vroise să suferință și măhnire“.

— „A, dar tot se poate răpi viață un ceas și altă ceva rostise editorul „Epocei“. multumire, dacă are cineva o fire bună. Dar tu...“ — „Înțeleg foarte bine... Credeți că nu pot încă...“

— „Te rog, dă-mă pace. Nu am macar puterea nicăieri, pentru că sunt evreu... să-ți răspund“.

Fața îi se înrosise acum; avea dureri în tot corpul antisemit. Si chiar în cercurile mai liber cumpărat. El tăcu. Intristat sezu o clipă; apoi se scuza că există încă un prejudecător ostil. Portă și cu o grăbită „buna seară“ plecă.

El se rușină de sine insuși. Iar să a pornit și să — „Că am invins judaismul? mi se pare că nu certat. Tot-deauna nervii puneau stăpînire asupra cunoști de loc“.

luî, de cite ori îl amăra o durere. Si așa ajunge — „Articolul d-tale în ziarul meu, știi, cel dintâi să puie pe seama bietei sale mame vina sa prete mi-a plăcut foarte mult, era o evidentă de departe, vina societății, vina popoarelor, a poporului de la superstiții. său, a lumii întregi. Ce exagerări! Dar azi pară — „Foarte bine; dar ce are asta de-a face cu însă a întrecut cu saga.“

Tulburarea lui toată i-o pricinuise con vorbirea astăzi cu editorul „Epocei“

lăturarea judaismului? Judaismul *meu* nu trebuie să-l înving“.

— „Asta n'o înțeleg zise editorul.“

Cu aceasta luă sfîrșit con vorbirea și scrierul se depărta distrus. Nu-i era dară îngăduit între în rîndul luptătorilor pentru liberarea spiritelor și corporilor,—pentru că el a combătut o timă minciună,—minciuna că Evreii nu sunt Evrei. Intru cît dară is mai deștepti, mai emancipați cești oameni noi, decit evreii care-l dezprețuiau pe tru că-si cîstigase lauri pe un cîmp de luptă străin al lor? Spirite de pitici și de-o parte și de alta.

Cind se puse în pat îl urmări povara viselor și fatazilor pocite pe care le urmări cu gîndul fără adoarmă. Abia în spre ziua putu să adoarmă, fu trezit din somn. Era chemat la maică-sa.

Cind intră în cameră, găsi pe bătrîna sezind tr'un jilt, aproape de pat, cu brațele în solduri vînd capul plecat pe piept. Avea ochii închisi nu dormea.

— Ce este? întrebă el supărăt.

Ea ridică ochii; îl privi o clipă și lăsa să-l caiar capul pe piept.

— Ce-a? mai întrebă el cu groază.

— Mi-e rău, îngăimă bătrîna, și mai repetă dată: rău!

— Dar ce te doare?
Ea nu respunse.

— Răspunde! Imbărbătează-te!
— Rău, rău! Si capul se'nclină tot mai mult.

— De ce nu te stăpinești? Ce folosești daca te ei singură și te lași aşa în voia boalei?
Ea tăcu.

— Vrai să te culc în pat?
Ea făcu din cap un semn că da. El o luă încet, puse 'n pat. Ea-si desfăcu șalul, lepădă bluza și neaua. Numaî cămașa-î învălea pieptul și se umerii ca de schelet. Pelea era veștedă și galbănă. El se dădu indărât de spaimă și de milă. Ea să ingînă:

— Osamni, bogadni...“
Medicul chemat în grabă găsi o pneumonie, foarte mejdioasă pentru un organism aşa de bicinic.

După plecarea doctorului, Samuel rămase iar singur cu bolnavă. La fiecare ceas îl schimbă comesele una după alta. N'avea nimeni cine să-l aude. Femeea lui avea copii de îngrijit; gardiană nu putea să plătească. El dădu dovezi de cea mai fragoasă răbdare: nu părăsi patul bolnavei și doctorul găsia două zile o îmbunătățire în starea ei. Să nu fie dar o speranță de îndrepătare? Gîndul asta îl învioră pe Samuel. Cine știe? Dacă ar scăpa, poate n'ar fi încă prea tîrziu. . .

A doua zi însă tabloul era schimbat. Starea bătrînă se înrăutăti. Medicul zise că nu mai e nimic de făcut.

Cu privirea stinsă se așeză Samuel aproape bolnavă ca s'o vadă murind. Auzia horcăind plânsii în care înainta paralizia. Aşa fu toată ziua toată noaptea. Membrele se răciră; numai fruntea era căldă încă. Apoi—se hrabonii de o suflare recăpătată.

Samuel urmăria cu groază această grabă a morții. Vaî, cum se apără sărmanul organism istovit! Ii se rupea inima, văzînd zadarnicele zvîrcolirii a trupului în agonie. Toată dușmânia de odinioară pentru această flință ce-i devenise străină de la vreme, acum dispăru și făcu loc unei duiosii fără margini. El se inclină preste fruntea rece, astădată a bătrînei și o sărută rostind cuvinte alintătoare și mîngăietoare. Vaî dacă ar putea să le audă încă

Ca un gemăt mai răsună odată:

„Bună, dulce mamă !“

Ochi ei se deschiseră; pieptul respiră cu un suspir dinc, apoi o tremurătură de buză. Ea-si detin suflare.

Plingind cu hohot el se înclina preste trupul să-
ghetăt, îl netezi și-l sărută. Apoi se îndreptă, pă-
vîin jurul său cu ochii rătăciuți și părăsind mica odă,
sopti cu tristete:

— „Ai trăit și ai murit în mizerie... Asta mi-mi-o datoriaj!“

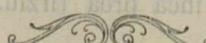
ISIONISMUL SI CULTURA EVREIE

în secolul al 19-lea și al 20-lea

DE RABB. DR. NIEMIROWER-IAŞI.

1

Sionismul este multilateral și îmbracă forme diverse ca toate formațiunile intelectuale ale căror înțeță nu e de apărare trecătoare ci de o existență durabilă. Ideea sionistă poate fi concepută din punctul de vedere politic, național, social și cultural în general. Din ori-ce privință l-am considerat și ori sub ce formă nici nu s-ar prezenta, înrîurarea să e fermecătoare; totuși pentru scopurile agitației se va scoate în relief partea politico-socială, iar în serviciul științei cea național-culturală. Aci atenția noastră se adreseză sionismului, întru cît el reprezintă un moment important în desvoltarea vieții intelectuale poporului evreu.

Tinta reflexiunilor noastre va fi deci de a cum evoluțiunea culturii în secolul al 19-lea îndus la sionism și cum acesta este menit pentru viitor la un rol de căpitenie în regnul spiritului evreiesc. Trebuie să remarcăm că barca rătăcitoare a viații noastre științifice și culturale, care a rezistat luirilor agitate ale situației noastre excepționale intrată cu bine în portul Sionismului și se pregătește urma calea într-o direcție definită. Plecind la faptul că legea cauzei și a efectului are valoare și în lumea inteligențială, că deci sionismul poate fi o creație din nimic, nici opera lui uriaș, fermecătoră, ci testimoniu și un produs ceva mai puțin științific, dar totuși un productul evoluției generale a lui Israel, — ne putem, explorând genesa ideei sioniste și prevăzând efectul ei, să arătăm în trăsătură generale culturalei lui Israel în secolul al 19-lea, care a dat naștere sionismului, și în secolul al 20-lea, care desigur va fi însoțit de spiritul Sionului. Cultura, despre care vom să tratăm, se rezumă în limba, în literatură, istoria și în știința evreilor. Aceste terenuri nu sunt de despărțit prea tare între ele, le va avea în vedere pentru scopul cercetării noastre.

**

Limba lui Israel și Sionismul. Israelitii se servesc de limba țării în care trăiesc, ei servesc limbile

porului în mijlocul căruia sufăr și indură, sau, în cazul cel mai bun, în mijlocul căruia sunt suferiți și tolerați. Ori cît de vitreg ar fi tratamentul față de dinșii, ei tind, și după I. B. Löwysohn ei trebuie să tindă, a face din limba țării limba lor maternă și cu geniul linguistic propriu evreilor, demonstrat de Jellinek și confirmat de experiență, aceasta le reușește mai totdeauna cu desăvârsire.

Limba proprie și oarecum înăscută a lui Israel este însă limba sa primitivă. Cunoșcutul cuvint spiritual: „Țările în care locuiesc evreii sunt patriile lor, dară Palestina le este țara-mumă“ se poate, aplicând-o la limba și schimbând cuvîntul, preforma în următorul dictum: „Limbiile uzitate de evrei în comunicăție obișnuită, sunt limbile lor materne, Ebraica însă rămîne limba lor paternă“. Nu numai organul tatălui lor cerește, al religiunii lor este Ebraica, dar și a tradiționei lor naționale care s-a simbolizat, după modul de gîndire evreiesc, în strămoșii lor.

Vom însă să dăm adevărului tot respectul ce-i se cuvine și să concedem că spre nenorocirea noastră și pe urma destinului nostru istoric, posedăm două limbi naționale. La ebraică se asociază la o mare parte a ovreimelui *jargonul*, așa numitul dialect evreo-german. Se poate deplinge confuziunea babilonică a acestui idiom și influența sa dezastroasă

asupra gîndirei și simțirei, cum și a intregei viațe spirituale a poporului; nu trebuie totuși să mențină bisericile evreiești și a rugăciunilor ei, ea era glasul noaștem importanță acestui dialect și știința trebuie să învețe, al sinagogelor care precum arată numele să cunoască desvoltarea sa.

In reflexiunile noastre vom da însă, bine-intelit, de către cea mai mult de către ideea bisericăscă obișnuită și nu se primul loc limbei ebraice, limba trecutului nostru, care mărginește numai la cei 4 coți ai religiozității, ci glorișă și a marelui nostru viitor. Prin ultimele cîntări a imbrățișa toată lumea cea mare a misiunii. Vîntul am indicat deja ceea ce am vîzat să stabilim: slor culturale evreiești în genere.

Sublima limbă a trecutului nostru, care s'a putut apăra de uitare, în mod atât de minunat, în cursul secolelor rătăcirei noastre prin istorie, a început să devieze o limbă a viitorului și contribuie astfel esențialmente la generea ideei viitorului — sionismul. Aceasta la rîndul său va sprijini însecolul nostru să devie o limbă a viitorului și contribuie astfel esențialmente la generea ideei viitorului — sionismul. Aceasta la rîndul său va sprijini însecolul viitor pe mama sa, limba Sionului în lupta spirituală pentru existență, și o va ajuta spre lruină. — Limba noastră națională n'a părăsit niciodată cimpul activităței. Ea a fost: în casa lui D-zeu limba evlaviei, a înăltării religioase și a călătoriilor profetice; în chilia eruditului, organul spiritual al Legei, un instrument magic, căruia i-se puteau extinge cele mai fine tonuri; în școală, un mijloc de apărare contra analfabetilor; și în casă, o coroană păstrată în dulapul giuvaierelor, care în zile de Simbăta și de serbătoare împodobea pe bătrâni și pe tineri. Nici odată ea n'a fost numai o limbă

Totuși limba ebraică, prea puțin *laică*, a fost însă de dialectul evreo-german în paradisul *sfinției*, în ungherul de onoare al aristocrației *erudite*. În prejurarea că limbele noastre îi-a lipsit în exil țărnei patrii asigurate, a contribuit mult la veștejirea ei. La începutul erei noi, cînd ebraica fu tot mai mult expusă primejdioasei concurențe a limbii laice comerciale, care ciștiga tot mai mult teren, era temut că ea va trebui să se mărginească la sinagogă, vechiul refugiu al religiunii. La începutul perioadei de reformație, în care sinagoga fu tot mai mult spiritualizată și îngrădită, s'a ivit chiar pînă și grija ca vechea și venerabilă noastră limbă de rugăciune, urmînd ordinelor puternice ale noilor profeti să nu fie silită a părăsi pînă și casa lui D-zeu, spre a duce o viață precară numai în căsetele predicatorilor. Alt-fel însă fusese hotarit de Provinția istorică. Pe cind se săpa groapă limbă noastră națională, și i-se cînta cîntecul de moarte,

ea a reînviat spre o nouă viață și spre o vie de
voltare. În concurență cu limbile vîi ea a redevenit
vie, în lupta cu reforma ea a căpătat o nouă forță,
și la îndepărarea din casele lui D-zeu, ea cauță
să pătrundă și în casele de locuință ale Evreilor.

Spiritul timpului modern, care a bătut la porțile lui Israel, a primit la ovreimea Orientului salutul de „bună venire“ în limba Sinaiului, a profetilor Bibliei. Tendința modernă după cunoștință și descoperiri a putut afla satisfacere, la unii evrei, numai în limba strămoșască. Spiritul nou lumesc, fu astfel introdus și împlinitat în Ebraică.

Rezultatul acestei căsătorii spirituale, a alianței culturale moderne cu limba Ebraică, a fost *laicizarea* acestei limbi. Limba noastră căpăta sevă și putere europeană, singe proaspăt modern și deveni iar tineră, visă frumos, cintă voios, se jeli cu tărzie, privi în sus și păși înainte. Cercul activităței se largi și păru a cuprinde toate fenomenele naturei și ale lumii și ale omenirei. Reviste științifice trătară în limba primitivă a judaismului succesele științelor naturale, invențiunile și descoperirile tehnice și mecanice; anuar redau sentințele filosofice despre viață de apoi și replici contra atacurilor de dincioace, durerea universală modernă în limba textelor Hiob și Kohelet. Ziarele descriseră în sfânta

limbă profanele balansări ale politicei, partea frumoasă și cea urită a dezvoltării sociale.

Această dezvoltare a Ebraicelui avu drept urmare și democratizarea sa; ea incetă de a fi bunul particular al citor-va alesii, și începu a deveni bunul comun al multora. Acești mulți, descopărări prin mediul limbii *spiritul ce se întrupează în Ebraică*, geniul lui Israel, și deveniră cu incedul evrei naționali conștienți.

Ceea ce pînă atunci dormită inconștient întrînsi, intră acum în reionul conșientei. Ce e dreptul, psihologia etnică a părăsit de mult teza că unitatea limbii și unitatea națiunii ar fi identice; totuși limba e bine-ințeles un element esențial în formarea conșientei naționale și reinvierea ei a grăbit Renașterea sentimentului național și a făcut sionismul, în sensul socratic al cuvintului, servicii de moașă. Mișcarea sionistă răspălătește acumă cum se cuvine inițiațoarei sale, înscriind pe drapelul ei limba ebraică și sprijinind-o din toate puterile.

Cum că sionismul indirect aduce mari servicii elbraismului, a fost confirmat de Sokolow la congres. Prin agitația noastră Ebraica deveni o *necesitate* pentru școală, devine în același timp proprie ca limbă de *salon*. Societățile fundate de D-r Kahn în Austria, cursurile deschise sub influența sionismului

lui, de potrivnicii noștri din Germania, admirabila activitate a tovărășilor noștri de idei din Rusia, sănătatea unei mari eficacități a ideei sioniste pentru limba Sionului. De abea în secolul al 20-lea această mare misiune va fi indeplinită, limba noastră va deveni bunul cel mai prețios al tuturor israeliștilor, în toate părțile, unde evreii locuiesc strâns la o laltă, în Rusia, Polonia, Palestina, Galitia, și probabil și în România, în templu și în școală, la întruniri și în casă, ea va fi uzitată. Căci atât quantitativ cât și qualitativ limba lui Israel poate profita de la marea mișcare populară evreie. Formele goale vor căpăta conținut, iar osemintele uscate vor căpăta o nouă viață reală.

Ebraismul va cîștiga de sigur în secolul viitor victoria în lupta pentru existență în contra jargonului. Puterea întrebunțată în această luptă va trebui însă să fie mare, de oare ce și idiomul evreogerman capătă întărire din izvorul sionismului. În epoca noastră de renaștere generală și dialectul evreu s'a rădicat cu mari pretenții și limbă *a poporului* el nu poate scoate de cit folos dintr'o mișcare populară. Sionistii se văd siliți a uza de jargon în agitație. Un studiu nepărtinitor al idiomului nostru ar stabili importanța sa etno-psihologică, ar arăta ce expresii puternice, ce sentințe judiciare, ce concentrări ale filosofiei sunt conținute în el,

Sionismul nu va respinge dar jargonul ci-l va *în nobili* căutind a-l pune în serviciul Ebraicel, și de a-l umplea cu spiritul nostru național.

Dacă limba medievală evreie, a fost *nimicită* sau numai *subordonată* de cea veche-ebraică, ne-o va arăta viitorul, a căruia cultură evreie va sta de sigur și în privința limbei sub egida sionismului, sub influența istoriei în mișcare.

el poate observa particularitățile cele mai marcante ale lui Israel și recunoaște astfel pe evreiu ca *discriminare națională*, ajungind ușor la sionism. Dacă evreul cugetător și simțitor își înarmează apoi ochiul intern cu telescopul ideei sioniste, atunci dinaintea lui apar fenomene, ce înainte nu le bănuise și falanga creațiunilor literare se înmulțește cu mult.

In acest mod se poate desemna în *general* relațiunea dintre literatură și sionism în secolul al 19-lea și al 20-lea. In special pricpeștem acest raport, număr intrînd în diferitele secțiuni din lumea literaturii evreie.

A. Descrierea vieții evreiesti în romane și nuvele a serbat importante triufuluri în aşa numita literatură de „ghetto“. Naturi puternice evreiesti și modele de umilință, caractere inflexibile și flinți mlădioase, fanatici ai religiei și ai obiceiurilor și maestri ai toleranței, evrei maccabeici și suflete servile, ni-se aduc înainte; scene sfîșietoare din istoria crudelor suferințe și clipe de deplină fericire din viața internă a lui Israel ni se desfășoară; lupte sufletești emotionante, relații înălțătoare de inimă, interesante victoriile ale minții—ni se descriu. Influenta spiritului străin asupra lui Israel e expusă adesea în toate culorile strălu-

II

Literatura evreie și Sionismul

Detașind în această disertație limba, istoria și știința de istorie generală de literatură, concepută literatura evreie în sensul restrins, ca reprezentarea vieții izraelite individuale și generale prin ceea ce a fost scris.

Acest fel de literatură are de notat în acest veac precum se știe, marți desvoltări. Enumerarea bărbătilor marcanți: Bert. Auerbach, L. Kompet, A. Bernstein, L. A. Frankl, S. Kohn, S. Mosenthal Smolensky, P. Mappe, Lehman, K. E. Franzos, Zangwill, etc. amintește fiecăruia mărețele creațiuni pe acest teren și arată că partea artistică a vieții evreiesti, a ajuns la o înălțime, din care evreul poate privi asupra existenței sale atât ca individ cit și ca membru al omenirei și e în măsură să zari firea reală a lui Israel ca unitate națională, cit și ca verighetă în lanțul popoarelor. Din această perspectivă înălță-

citoare și atrăgătoare ale fantaziei poetice; și ceea ce unii vor să desemne ca amortit, osificat, și pe trificat din Israel, sub atingerea baghetelor magice a poeziei devine iar liquid și volubil. Mai cu seamă trecerea de la *ghetto cel vechiū* la *ghetto cel nou*, de la mizeria ingustei măħālāli jidovești, la mizeria morală a lumei nobile ne este adusă înaintea ochilor. Cetind toate acestea se impune concluzia, că evreul e ceva *deosebit*, că reprezentă o ramură străină pe copacul omenirei. Cei mai mulți dintre nuveliștii evrei, cari apără asimilarea, au voit adesea să ne reprezinte alt-feliu de cum suntem. Ceea ce dinși au vrut, și ceea ce au putut și *cum* au lucrat, ceea ce în scrisorile lor a răsărit de pe terenul fizionomiei evreie și ceea ce e numai produsul fantaziei asimilătoare, vor arăta studiile critice din punctul de vedere sionist. Ca începuturi ale unor atari studiilor putem considera lucrările lui Lublinsky, pe acest tărîm. Atât în critica celor existente, cit și în producerea unor noi forme literare, sionismul va exercita o influență decizivă. Poetului evreu-național i-se vor deschide terenuri de activitate, pînă acum foarte puțin călcate.

a) Epoca *biblică*, în care națiunea evreie, s'a format, s'a constituit în țară, spre a o uita apoi, va putea fi tratată în marginile evoluției sioniste, în

modul cel mai potrivit. Ceea ce ne este transcris prin scrisorile anticității, e în realitate o colecție de *hieroglife* ale vieții biblice.

Modul nostru de a gîndi și de a vorbi e atît de diferit de cel al timpului vechiului ebraic, că raporturile biblice sunt scrise pentru noi într-o limbă de *semne*. Cheea la această criptografie ne-o va da în viitor *propriul nostru* sentiment național, inspirîndu-ne gîndire *neo-ebraică* și sentimente *neo-biblice*. Luptele, căderile și victoriile noastre ne vor invăța să gîcăm trecutul.

b. Epoca *talmudică*, asupra căreia ignoranța reformatorică a pronunțat un verdict de condamnare, fiind în ea neglijată reprezentarea artistică a vieții. Va fi atrasă de sigur în viitor tot mai mult în reionul naratiunilor. Blindele figurî hilleiane, severele caractere şammaice și toate acele interesante tipuri talmudice vor găsi înțelegători printre poetii naționali. Toate acele întîmplări și episode ale Halachei babilonice și palestiniene și ale vieții hagadice, vor afla atențunea din partea poeziei sioniste.

c. „*Ghetto sufletesc*”, „*Camera chassidimilor*”, aceea lume atît de răspîndită a chassidismului, puțin cunoscută și cu totul necunoscută de către apostolii asimilismului, va afla o puternică expresie în viitoarea literatură sionistă.

In uriașul și mărețul labirint al chassidismului arta reproductivă sionistă va opera cu ajutorul filului ariadic al *tradițiunel naționale*, care e direcțiva sionismului ca și a chassidismului.

B. Descrierea rolului lui Israel în teatrul omenirei, a înăltimilor și prăpăstilor vieței evreie, într-o formă *vie, activă, dramatică*, încă n'a înaintat departe. În scripturile vechi se găsesc *inceputuri* de dramatică, în literatura medievală sunt de însemnat încercări și fragmente dramatice, și în tipurile noastre s'au scris cîteva drame evreo-germane, cără sint legate de numele *Goldfaden*.

Torrentul de sentimente evreiești ese la iveală în renumita lirică evreie. Chivotul acestui torrent, miezul, acțiunea, se poate numări cu greu menținea, se topește într'o mare de sentimente.

Evreul suferitor se transformă cu greu în erou "activ." Această dificultate se poate însă înălțătura; înaltele tipuri teatrale evreiești, de la Shylok al lui Shakespeare și Nathan al lui Lessing, pînă la figurile formate de Herzl și Nordau, o dovedesc.

Este speranță că cu cit se va multiplica viața activă națională a lui Israel cu atit mai mult și drama evreie se va putea înălța. Se poate nutri nădejdea că secolul al 20-lea va desvolta *drama evreie* în jargonul popular, în limba noastră primi-

tivă, ebraica, și în limbile de comunicație ale celor mai mulți evrei: germană, engleză, spaniolă și rusă.

C. Viața lui Israel se oglindește literar și în presa lui, care a ajuns la mare dezvoltare. Actualmente apar vre-o 150 ziară și reviste evreie în deosebite limbă. Si la noi jurnalistica este o putere și anume o putere a binelui. Intr'insa e înmagazinată opera culturală a veacului ce se sfîrșește și ea va culege succesele culturale ale viitorului și le va răspindi. Si în această oglindă a literaturei se va vedea fălfâind drapelul sionismului.

tru istorie. Mărturisirea lui Moses Mendelsohn, că istoria nu poate interesa, e atribuită și națiunei, ca al cărei dinsul e considerat. Încercarea lui Ioel Müller de a aduce pioasa conservare a amintirilor vechi și a tradițiunii personalităților în Israel,—ceea ce se manifestă și în rugăciunile noastre—ca dovadă a unui simț istoric limpede și just, nu e de luat în serios. Căci, precum a observat-o deja prof. L. Geiger, adorarea eroilor și credința în strămoși sunt produse ale recunoștinței, și nici de cum ale avântului pentru cercetări istorice. În realitate va trebui să se conceadă—în vederea timpului dămola ce-l urmează cercetarea culturii și literaturii noastre, istoria formațiunii instituțiunilor noastre spirituale și sociale,—că o atare lipsă de pricepere istorică la evrei a existat în vremurile trecute într-o măsură mult mai restrinsă. Cauzele acestui fenomen am căutat a le expune în revista vieneză „Neuzit.” Totmai în *religiozitatea* lui Israel, care formează mindria și gloria noastră, am găsit *cauza* lipsă de pricepere istorică. Căci omul religios e numai arareori apt la o examinare obiectivă și fără prejudecată a istoriei. Omul religios e idealist, vede naturalmente toate lucrurile mărite prin ochiul idealurilor sale, pe cind istoricul trebuie să priviască faptele în toată goliciunea și micimea lor. Religio-

III

Istoria și Sionismul

Oră cit de interesant e de a scrie un studiu—care să corespundă *în total* acestui titlu—despre deosebitele *încercări* sioniste din istoria noastră în general și despre tot ce în istoria evreie a veacului ce se sfîrșește tinde spre sionism în special, trebuie însă ca cercul cercetării noastre să-l mărginim la stabilirea faptului că pe de o parte simțul *istoric* al evreilor, afirmat în secolul al 19-lea a rădicat istoria noastră de la cronică la știință, determinând astfel poporul nostru la o activă continuare a istoriei sale spre sionism; că pe de altă parte în viitor, în era vieții istorice azi în formățune, știință și concepția istoriei vor lua o puternică desvoltare.

Evrailor li-se face adesea, mai cu seamă de către Treitschke, imputarea, că le lipsește înțelegerea pen-

sul e de obicei optimist, chiar dacă dintr'întii el a fost adus la religie de desperare :— istoricul din contra trebuie să poseadă și o anumită doză de pessimism pentru a putea trata cu dreptate și părțile intunecate din icoana lumei. Religiosul, prin sublima credință în *Providența*, nu e ușor în stare de a recunoaște pe deplin legea cauzalităței în istorie și la aprecierea evenimentelor istorice e adesea silit a-l juca pe Leibinz și de a uza de o teodicee în serviciul convingerii sale intime. Știința istorică în sensul modern însă, operează numai cu legea cauzalităței și lasă afară din joc ori-ce alte noțiuni mărete.

La acest motiv se mai adăugă incă altele pe care nu le cercetezi aice, și cără au făcut ca înțelegerea istorică să slăbească în Israel. Din punctul de vedere sionist se poate susținea că un popor care înglezeste, de parte de patria sa națională, printre străini, și care face istorie politică numai în formă *pasivă* și nu în cea *activă*, trebuie să peاردă simțul său istoric.

In secolul nostru care merge spre sfîrșit, regretabila micșorare și slabire a religiozităței evreiești, de-o parte în urma civilizației superficiale, pe de alta prin intrarea emancipațiilor lui Israel în viața politică a popoarelor, a provocat o mare schimbare în

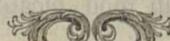
privința științei noastre istorice. Israel se lăsă de cama cuțitului disecătoriū al criticel, care fără milă liviză un tot fermecătoriū, și începu uriașa mună pentru pătrundere în adîncile gangură ale istoriei sale, pentru cercetarea tuturor instituțiunilor spirituale și lumești spre aflarea originei și evoluției lor. Multă invățătări au furnisat materialul, Raport, Zunz, Krochmal etc., au dat pietrele angurare pentru clădirea turnului istoriei noastre și istoriografi Jost și Grätz s-au arătat ca maestri în tehnica istorică modernă. De sigur că trebuie notate aci razele soarelui *general* al progresului științific. Precum în lumea cercetărilor a răzbătut viciuos acea școală istorică, care căuta în fenomene sigile și conexiunea lor, și precum în expunerea istorică nu ajunge povestirea simplului *ce*, ci se încreabă cu tot dinadinsul *pentru ce*? — tot astfel și în cele științe istorice ale lui Israel.

Acest moment al desvoltării unit cu rezultatele stetice ale evreilor perioadei noastre, cu arta exponerilor tâlmăcitoare și idealizătoare, a produs renumitele și lăudabilele noastre opere istorice. Conținutul acestor cărți adesea predicatorul modern îl rostește solemn de pe tribună, oratorul popular vulgarizat în întruniri, pedagogul-adoptat pentru copiii în școală, jurnalistul în mod picant sau umoristic

în presă. Multele „societăți pentru istorie evreie” din Germania, favorizează împrăștierea și catedrele de la universitățile și seminariile evreiești ajută la adincirea cunoștinților despre trecutul nostru.

Aceste cunoștințe însă duc la *putere națională*, la o însemnată creștere a sentimentului național și a voinei poporului. Cine pricepe trecutul, capătă curajul pentru a clădi un pod peste prăpastia lată a prezentului, care să conducă spre viitor. Istoria noastră așa dar prin progresul ei ne-a ajutat să ne înăltăm la piscul sionismului și merită ca ideea sionistă să devie o locomotivă a progresului ei ulterior pe calea apucată. Mai poate fi ca în secolul viitor bătaile de puls ale istoriei noastre să se succedă mai sigur, mai constante și mai curate ca acumă, ca urmare a aerului sănătos pe care sionismul îl va da de respirat istoricilor săi. Din istoria *ce va fi* va veni fluid vital în istoria *ce a fost*. Se vor mai ivi opere, pe baza solidă a ideei naționale, de natură curat științifică.

In tot cazul *cunoștința* istoriei la evrei va crește tot mai mult prin propaganda sionistă, în palat ca și în colibă. Sionismul în secolul al 20-lea va clădi altare istoriei noastre.

IV

Știința evreie și Sionismul

Erudițiunea a strălucit în Israel chiar în vremurile intunericului. Reprezentanți ai științei, ai cugetării sistematice, au existat și în evul mediu. O știință a judaismului însă, care să aplique metodele gândirei moderne în cercetarea modernă, s'a format de abia în veacul acesta. A expune aci mersul ei evolutiv și rezultatele ei, nu-mi este permis.

Ajunge ca să caracterizez această știință ca un important *semn de viață* al lui Israel, pentru a putea susține că cea mai mare manifestație vitală a geniuului evreu—sionismul, stă în legătură cu știința judaismului. Această știință a justificat mindria evreului pentru eul său superior și adevărata evaluare a eului intelectual superior al judaismului este sionismul. Raportul între *conștiința* națională și între știința națională se va arăta mai tîrziu. Nu nu

mai că aceasta din urmă din pricina celei dintii va afla tot mai mult interes la evrei, dar și știința și gindirea noastră, în unele privinți, vor căpăta o expresie strict națională. Precum oamenii în unele privinți se aseamănă între dinșii, în altele însă se deosebesc, asa și știința. Există o știință a omenirei în general și o știință, care ia diferențele popoare iea o formă diferență. Precum după Politica lui Aristotel, Tom. 2, cap. 8, morala, prin diferențele variațiunii ale tipului uman, devine un *multiplu*, asa, într'o *anume* privință, și *știința*. A trata partea *națională* a științei noastre, filosofia și etica evreilor, din punctul de vedere specific al lui Israel, va fi o sarcină a sionismului. Psihologia popoarelor, care nu din întâmplare a fost fundată de evreii Lazarus și Steinthal, va da mai cu seamă uneltele pentru această operă culturală.

Precum în privința științei a trebuit să mă mărginesc la simple *indicații*, asa și în privința „Artei” voiv să exprim numai dorința că armata de mințuire a idealului sionist, prin cuvintul creator al activității naționale, va da avint și artei evreie. Căci precum cultura evreie a secolului al 19-lea și-a creat un monument în sionism, tot astfel și cultura secolului al 20-lea se va clădi pe temelia ideei Sionului.

Dr. Theodor Herzl

Sionismul este însușit poporul evreu în drum către lara sa. Dar drumul e încă lung de străbătut; căminul nostru e încă departe de noi. Am început călătoria susținăscă, — suntem pe drum. E vreme să ne uităm îndărăpt, să privim ce lăsăm în urmă, ce luăm cu noi. Avem drept la aceasta, pentru că nu fugim pe ascuns noaptea, pe vreme întunecată, nici nu dumec cu noi bunurile altora,

Ce lăsăm în urmă? Multe! Mormintele părinților noștri, orașele unde cu singele nostru am însemnat judeaismul nostru, toate visurile și amăgiile noastre speranțe, ţările, pentru cucerirea și ocrotirea căroră am stat într'un ajutor, suma nemăsurată de energie și de muncă, pe care am cheltuit-o ca să obținem iubire, stimă, recunoștință — și, la urmă, toleranță măcar, toată vлага poporului nostru în răstimp de

două mii de ani. Toate aceste aparțin amintirei. Cu jale, dar fără ură, ne gîndim la ele. În ziua cînd ne-am restrîns la o lăltă—și ne-am întors privirile către Răsărit, am așezat un semn prește tot locul, de unde am început a-ne depărta, ura care ne-a gînit în exil am îngropat-o adînc în pămînt și de acolo nu se mai scoală. Cu iubire și prietenie vroim să ne despărțim de popoare; pace și stimă vom găsi din clipa cînd nu vom sta sub popoare ci alături de dinsele. Iar pe piatra de temelie însfundată adînc în pămînt adunăm bunurile grele și imaginare pe cari trebuie să le lăsăm în urma noastră.

Semnul acesta va fi mare, va fi un monument colosal pe care-l vom privi din înălțimea munțiilor Libanon și din valea Iordanului, căci multe lăsăm aici,—plecăm aproape fără corp, și numai cu susțelul.

Dar în susțelul acesta sună cuprinse gîndurile care au condus progresul uman, învățările și cuceririle care au dat naștere culturii omenești. Nu nedreptățim și nu păgubim pe nimeni. Prin faptul că luăm cu noi o cultură europenească, aceasta nu se micșurează întru nimic pentru cei rămași. Din potrivă, ea poate numai să ciștige, căci dintr'însa, ca și din aer, se poate sorbi mereu, pînă'n ziua cea de pe urmă: ea se face mai delicală, mai fină, mai străvezie, dar de secat nu seacă niciodată.

Noi luăm dară cu noi susțelul nostru întreg și tare.

Dacă popoarele sufăr printr'aceasta vr'o pierdere în-sămnală, asta nu vom discuta-noi, dar că susțelul nostru e într'adevăr mare și puternic, de asta ne putem lăudă.

Nu vroim să învoacăm trecutul,—lăsăm prezentul să vorbească pentru noi.

Dr. Theodor Herzl! Cine e barbatul acesta? Un evreu și totuși conducătorul unei națiuni! Ce e mare și superior într'însul? Numele? Situația? Averea? Mințea? Cunoștințele? Nu; sunt oameni mai bogăți, cu cunoștință mai înalte, cu situații sociale mai în-sămnate, și cu toate aceste ei nu sunt printre oamenii mari pe pămînt. Așa dar ce este mare și superior în el? Voința lui, voința tare, neîndupăcală, îndărâtnică. Este voința lui puternică, cea care s'a încordat acum patru ani și deja a izbutit să facă lucruri mari. El a primit-o de la aceia care au luptat și au căzut pe pămîntul lui Iuda. O străveche mărire se arată în el. Poporul nostru cere o nouă viață. Trebuie să vie odată vremea ca Israel să-și regăsească puterea, voința de fier de odinioară. Herzl este un fiu adevărat al acestei vremi.

Dr. Herzl nu este creatorul ideei sioniste.

Dar mai întîiu—este ideea aceasta a cuiva? Ceea ce trăiește în gîndirea noastră, ceea ce umplă visurile noastre, ceea ce bate în inimile noastre și ne străbate

te 'n susțit pînă 'n colțul cel mai adinc, — nu po fi o descoperire a unui singur om.

Sion era cea din urmă foaie în combinația voiajului circular pentru care Dumnezeu ne dăde bilet în cînd Romanii au prăbușit zidurile Sionului.

Herzl a înteles acest lucru; el a știut să prezinte străvechea nostalgie în fapt adevarat. Au fost drept sioniști înaintea lui Herzl, buni și curagiosi niști, cari și-au jertfit singele lor pentru evrei. Nu iera un partid sionist, sau mai drept, o misiune de partid. Traiau stîngheri în orașele lor oamenii gîndeau în sens sionist, care scriau, vorbiau și în operele lor, în revistele și societățile lor, având jur un cerc mic, îngust de tovarăși în idee. În acelăsă cercuș trăia sionismul și aci înfloria cu mîndă. Dar în afară de acele cercuri nimeni nu lănuiau. Așa era în Apusul Europei. În Răsăritul său, locuiesc masele națiunii noastre, prizonirile și linștele îngrozitoare treziră cu aprindere vechiul de reîntoarcere. În tăcere luă naștere «Frăția a Sion» — și ea cuprinse aproape tot poporul. Fie că dădea obolul. Se intemeiară colonii în Erez Israel și coloniile fură sprijinite. Mulți și reamintiră linșele și de tradițiile poporului. Literatura neo-hebreică avu o epocă de înflorire, sentimentul național împăternici, poporul se redeșteptă. Această sumă

măsurată de înșufletire, de suferință, de speranță și de energie nu dăde însă rezultatul cerut de o a'are strădânuință. Nu era economie în lucru. Fiecare cum credea el mai bine, se muncia mult, dar to'aliata nu se folosea cu nimic. Lipsea conduceatorul.

Acest conduceator s'a ivit în persoana lui Theodor Herzl.

El s'a născut la Budapesta în anul 1860; studiat dreptul la Viena unde și luă doctoratul în drept. După o scurtă practică în magistratură la Salzburg părăsi cariera juridică dedîndu-se la literatură și jurnalistică. Prin cîteva lucrări atrase asupra și atenția lumii literare. Între altele scrise cîteva piese de teatru, care fură reprezentate pe cele mai cu rază scene din Austria. În calitate de corespondent al ziarului „Neue Freie Presse“ a asistat în 1894 la procesul Dreyfus și sentința în acest proces îl du nult de gîndit. Cînd, în 1896, se întoarse la Viena aluse cu sine manuscrisul cărții sale — celebră astăzi — „Statul evreu“. Lucrarea aceasta se numără între cele mai strălucite opere ale literaturii evrești. Limbiul clasic și totuși simplu, stilul clar și totuși convingător și pe lîngă aceasta dragostea fierbință ce țină de sine din fiecare rînd, toate aceste avură un răsunet senzational.

Cînd Herzl scriise opera sa, nu se gîndeau atingă de politica evreiască. Dar urmarea fu altor nice organizații. Toți singurăteci, stinherii, Din toate părțile fu îndemnat să iee el în suș, și flegmaticii fură închiși într'același cerc tiunea pe mînă și să pornească pe calea pe care-i înlanțui pentru tot-deauna înjurul unei indicătoare. De prete tot locul se arătară Sioniste și aiași acțiuni. Abia atunci se arăta că e de mare cuprinsul misioniste. Se parea că era așteptat cu nerăbdare congresul din 1897 fu urmat de acele din 1898 și 1899. Din 117 grupe cîte erau reprezentate la congresul întâi, se săcuse 943 la cel de al doilea și 1300 semnal de redeșteptare.

Si așa începu Herzl să-si preschimbe cuvințele și faptele. Un hohot puternic îl întimpină atunci. Că ce a desfășurat Herzl și amicul lui pe care raci cu duhul, cei seci la simțire găsiră prăsitigat în acest răstimp. Odată cu această dezglumă. El cîrtiră opera lui și bîrsîră întreprindere a organizației, Herzl mai săcu și alte încercări. Asta însă lăsă rece pe Herzl. În liniște el își propunea îmbinarea sionismului. Așa, el a creat Bancaleaua și adună oștirea sionistă. În curînd hoții au amuți și săcu loc lătratului furios.

Că se discutau în public chestiuni evreiescă și era pe plac celor bogăți și sus puși între ei. Discuție publică avea să le curme liniștea și oamenii potrivă acestei piedecăti Herzl fu ajutat de peramentul său înfocat și de voința lui de fier amestec de rabinii, profesorii, avocații și doctorii bogăților cu banii străini. Este o bancă populară. Bine de 100,000 acționari au partea lor în acțiunile băncii.

Meritul său mare și nemuritor este congresul de la Basel. În zilele de 29, 30, 31 August 1897 se înfășură și tinta sionistă a băncii. Dunară pentru întâia dată sionistii din toată lumea și împreună împreună cu răsăritul conservator al tradițiunilor; cu toții numai cine știe că subcriitorii au fost boicotati conlucrat alături. Aceasta fu începutul unei înțeleasă activitate singură însă nu era de ajuns

pentru hărîrea lui neclintită de a strămuta deea sa de pe terenul visului și al doctrinarismului. El a început călătoria morală, — tot el sperăm pe acel al faptelor reale. De aceea el întreprindea să intereseze puterile, Europa, opinia publică pentru Sionism. N'a sosit poate momentul încă unde el a cucerit oamenii de stat, savanți și toată opinia publică în favoarea Sionismului și un adevăr perniciu, mai cel mai înverșunat nu-l poate gădui. Iacăi a izbutit să convingă autoritățile competente despre folosul Sionismului, e o întrebare pre care s'a vorbit mult în anul trecut — și care a declarat că lăsă Herzl la congresul al treilea din sel trebuie întăleasă mai mult afirmativ. În tot ceea ce de ajuns că Impăratul Wilhelm II, la 2 Noiembrie 1898, a primit la Ierusalim în audiență o delegație sionistă, — nu o simplă delegație evreie.

Nu pătem pretinde a schița aici întreaga activitate sionistă a lui Herzl, căci ea ar ocupa volumuri mari. Dar adunarea la olaltă a tuturor elementelor pentru un mare înreg, întemeierea organizației, realizarea congresului din Basel, înființarea băncii coloniale evreiescă, cucernirea opiniei publice a Europei, obținerea încrederei din partea respectivelor autorități perioare — sujuț indicii însămnate pentru ziua de

deja aproape de noi. Si calea aceasta a bătut-o pe acel al faptelor reale. Doctorul Herzl nu mai aparține numai poporului evreiesc, el aparține istoriei. Pentru că cine croiește un drum prin pădurea deasă și nestribătută, acela dăstează un drum tuturor oamenilor. Herzl a tăiat calea în mijlocul urei pustii și a baljocurei. Ie-acumătem în lumină — unde ne vom întâlni în dragoste cele-lalte popoare. Sionismul e împăcarea judais- pre care cu dușmanii lui de odioioară. Noi adăogăm această modestă foaie la mirea cu- pe care o impletește lui Herzl — poporul evreu.

Din gloria trecutului

SIMON BAR GIORA*

Un uriaș, nu alta. Inalt de stat, cu ochi și plini de viață, cu pletele lungi și neregulate, mon bar Giora, sălbatecul patriot, cum il numea istoria, era menit pentru o viață de erou.

Pe vremea aceea Iudea era în plină revoluție. Numărătoarele pînă în dinți, cohortele de revoluționari cunoscute în provinciile și îndemnau — și la nevoie siliau — populația rescoală.

Partidul revoluționarilor, zeloții, fondat de enorimii din Iudea Galileul, nutrit de ura contra Romei și de iubirea pentru neam, dădu Romanilor mai mult de lucru decît Gali și Germanii. Copil eroic al rasei sale.

El cunoștea bine și pulsul poporului său. „Ar cără pentru legea domnului, dacă ne-am supune autorilor romani. Dumnezeu e singurul stăpîn și el poate cere supunere. Trebuie să ne înmormătoarele, să ne jertfim avearea, familia și viața și să alungăm pe usuratori, cără preințara domnului supunere de la Iudei. Statul trebuie să fie republican, al căruia singur stăpîn să fie dumnezeu, și care trebuie organizat nu după legile sale.“ Aceste principii cără tindeau la o deplină libertate au electrizat multimea și aleas pe cei tineri, vecinie plină de entuziasm și zeloții de fapte mari. Zeloții devenise o putere și o populație din Iudea. În Ierusalim, deși exista partidul păcăi, era însă prea slab ca să se opui revoluționarilor, cără ciștagau tot mai mult teren. În cei, zeloții strîngau mereu trupe și le trimiteau întratorul Ierusalimului. Aceia ce nu voiau să scuadă jugul erau loviți fără milă. Scenele cele mai sinistrase s-au petrecut pe acele vremuri în Iudea. Isus a păstrat multe din aceste scene care-ți sfîșiează inima, cind treci numai cu gîndul lingă dinsele; un st. Bartolomey antic, nu se poate trece cu ochi. Populațile barbare din cetatea Bethsau, înaintate de cohortele revoluționare, cără se apropiau, s-au luptat cu Iudei din cetate cerindu-li să-i ajute în con-

* Faptele istorice sunt luate după istoria drului Graetz.

tra năvălitorilor și în schimb au să trăiască cu dinșii în cea mai bună prietenie. Iudei încovoindu-se să distină în această luptă contra fraților lor sub conducea lui *Simon ben Saul*, un voinic de o puternică rgerită și de un curaj fără seamă.

Zelotii alungați, barbarii devenire agresivi și într-o noapte pe cind Iudei se așteptau mai puțin la oaspeție, năvăliră asupra lor și îi uciseră în număr aproape 13000. *Simon ben Saul* cu familia sa și-a păstrat în respect și la distanță pe ucigași. Imputindu-i cărărea către frații săi pentru niște barbarii fără înimă, eroicul barbat nu voia să moară decit prin propria mină. După ce și înjunghia singur pe bătrinii săi, părinții, și soția și copiii, își vîră sabia în piept și căzu fără suflare pe gramada de cadavre alor său.

Si jugul roman apăsa tot mai greu pe grumazul chinuitului Israel. Regele Agripa, care stetea în fruntea partidului păcăi, fugă și atunci sicarienii săi să le conducea unuia Menachem — o rudă a lui Iuda Galileul — intră în scenă, atacă și ocupă fortăreața *Mesada*, lungă de cu totul de acolo trupele romane și luindu-și munițiile. De acum luptele de nimicire ale trupelor romane se urmăresc cu repeziciune. După Masa sada cei păzitori zelotii, sub Eleazar, *Antonia* și trupele romane și acele ale lui Agripa întărindu-se în palatul Herodan, sicarienii și zelotii își dau mină pentru o

împreună și după 18 zile de asediul și lupte neîntrerupte trupele romane și cele ale lui Agripa capătă. Trupele acestuia din urmă se retrag, iar cele romane fiindu-le rușine de a cere grătie se refugiază în turnurile Hippicos, Marianne și Phasael. Aci sunt maritii și sdobiți de sicarienii.

După această victorie neîntelegerii se ivesc între sicarienii și zelotii, o luptă fratricidă se începe din lăstare, năvăliră asupra lor și îi uciseră în număr mult mai înverșunate, sicarienii sunt distruiți și șeful lor *Menachem* executat. De acum zelotii sunt singurii care vor conduce momentan insurecția și lupta de trădarea către frații săi pentru niște barbarii fără înimă și intuire.

Mișcarea condusă de Eleazar ben Anania luă prospătia uriașă. Revoluția primise botezul singelui și acum mai cunoștea nicăi o margine. Ea prinse în virtează fără suflare pe gramada de cadavre alor său și pe cei mai nepăsători; aproape întreaga națiune se transformă în zelotii. În acest timp sosiră la Ierusalem trei eroi cari au ridicat o întreagă armată: *Niger*, de dincolo de Iordan, *Silas*, babiloneanul și *Simon bar Giora*, patriotul fără seamă, care de la prima sa cincuire cu Romanii și pînă la sfîrșitul razboiului fusese spaimă trupelor lor.

Cestius Gallus, guvernatorul Siriei, căruia îi incumbă datoria de a apăra onoarea armelor romane pornindu-se asupra Ierusalimului cu peste trei zeci de mii de oameni. Toate provinciile Iudeei, pe unde au trecut

Romanii, fură devastate, orașele date prada flăcărilor și zeci de mii de Iudei uciși fără milă. Regele Agripa, sperind să mai recapete tronul Iudeei, era între dușmani servindu-le de călăuză. Scene de cea mai îngrozitoare sălbătacie s-au petrecut în timpul acestei înaintări a trupelor romane asupra Ierusalimului. O poșta de Ierusalem, lingă *Gabaot*, Cestius se opri. Zelotii afînd de apropierea dușmanilor apucără armele, deși era într-o sămbătă, făcîră o năvăliră afară din cetate și puseră pe dușmani pe fugă (26 Tișri-Octombrie). Cestius se retrase spre *Bethoron*, dar fu ajuns de Simon Bar Giora cu ai săi, care îi nimici arier-garda și se întoarse încărcat cu prăzi și trofee la Ierusalem.

A doua zi Cestius se apropiâ de Ierusalim. Zelotii se întărîră în partea lăuntrică a cetăței și Romanii, distrugînd suburbia Bezeta, își așezară lagărul în punctul dinspre vest, în fața Sionului (30 Tișri). Cinci zile de arîndul Romanii au făcut sfîrșitările cele mai uriașe, dar față cu eroica impotrivire a zelotilor și a atacurilor inversunate ce-li dedeau zilnic, abia reușîră a șesea zi să submineze în parte zidul nordic dinspre templu. Față cu aceste succese atît de scump obținute, Cestius s'a gîndit că e o nebunie să continue în aşa condiții lupta cu acești entuziaști, hotărît să duca lupta la extrem. Vremea ploioasă a toamnei care in-

cepuse, greutatea de a se aproviziona și teama de a nu fi înconjurat în aceste locuri muntoase din toate părțile de Iudei hotărîră pe Cestius la retragere. Grecoie și plină de perderi a fost această retragere a lui Cestius, care era mai mult o fugă. Urmărit de aproape și lovit mereu de Judei, Cestius a întrebuităt toate mijloacele pentru a salva cît mai mult trupele sale. Șese mii de Romani, mai toată muniția și aprovizionarea și un vultur roman a perdit totușii guvernatorul Siriei în această intîia campanie în contra disprețuitului popor al Iudeilor.

Acum entuziasmul Zelotilor nu mai cunoștea hotare. S'au bătut monede noi cu inscripția *"Intiul an pentru mintuirea lui Izrael"*, tot orașul s'a transformat într'un mare arsenal, peste tot locul se fabricau arme și instrumente de atac și aparare, zidurile cetăței s'au întărit puternic, mai cu seamă zidul din spre nord în jurul suburbiei Bezeta; s'au instituit comitete provizori ca să facă pregătirile pentru lupta uriașă de desăvîrșită mintuire. O activitate febrilă și fără seamin s'a destăsurat în acest timp de entuziasm și de cele mai frumoase speranțe.

Paginele cele mai mărețe din istoria Iudeilor se pot scrie asupra acestor timpuri de renăstere națională și de lupte nespus de eroice.

Dacă trădarea n'ar fi fost un aliat puternic al Ro-

manilor, de sigur că omenirea ar fi fost scutită de toate crimele pe care le-a făptuit în cursul vremurilor în contra urmașilor vrednicului popor din Chanaan. Galilea singură, dacă ar mai fi avut cîță-va conducătorii ca Iohanes din Ghischala ar fi fost în stare să respingă oră cite armate ar fi adus Româniîn luptă. E destul să amintesc că un singur oraș, *Iotapata*, a ținut în loc 40 de zile trupele romane. Cu toate nenumăratele instrumente de atac—între cari și șese zeci de mașini de asediu—Româniîn n'ar fi putut lua cetatea, dacă nu li s'ar fi tradat un punct ocupat numai de un post mic. Faptele de sălbăticeă vitezie săvîrsite de Iotapatenzi sunt uimitoare. Asediatiîn au luptat cu atita înverșunare și dispreț de moarte, că au obosit pe Români. Erau zile cind se părea că nu Iudeiîn ei Vespasian cu numeroasele sale trupe era cel asediat. Eșirile eroice ale Iotapatenzilor sunt aproape fără seamă în istoria asediilor. *Eleazar ben Sames* din Saab a sărit de pe zid, a sfârmat berbecele de fer îndrepătat asupra zidului, căruia i-a luat capul și s'a acătat înapoi de zid ca să-l suie, dar fu străpuns și sdrobit de săgețile dușmane. Doi frați din Ruma, *Netira* și *Philip*, au sărit de asemenea de pe ziduri și singuri ei au atacat cu atita putere o diviziune romană că au făcut-o să șovâiască. Lipsa de apă i-a adus în cele din urmă la desnaidejde; și ar fi rezistat totuși, dacă Româniîn n'ar fi năvălit printre punct mic care li a fost trădat.

Si Iotapata doar n'a fost singură care s'a impotrivat cu atita vrednicie. După dinsa a venit rindul ofei, apoî muntele Tabor și Ghischala. Si cruzimile sălbatice ale Românilor nu i-au inspăimîntat.

Luptau pentru libertate, și singele virsat cu atita cruzime de Români striga răzbunare.

Ajunge să amintesc un singur fapt, care să fie restul de eloquent, pentru că să-și poată face ori-cine idee de sălbătăciile la cari s'au dedat Româniîn contra celor căzuți. După căderea *Gamalei*, din nouă mii de Iudei n'au rămas în viață de cit două fete, cari au stat ascunse cit-va timp și fiind înrudite cu Filip Babilonianul, invignerul li-a dăruit viața. 4000 de Iudei au fost gituiți de Români, restul de aproape 3000 și-au curmat singuri zilele.

La asediul Ghischalei, Iohanes obținu de la Titus un armistițiu de o zi și în acest timp s'a retras din cetate cu citeva mii de voiniți, și cu toate urmăririle de aproape ale lui Titus a sosit la Ierusalim la timp pentru a nu fi ajuns de Români.

Zelotii din toate părțile, minați de dorul libertăței, de patriotism, de răzbunare și desperare au fugit la Ierusalim, ca să cerce pentru cea din urmă dată no-rocul armelor, ca să facă ultima sforțare omenească pentru patrie. Viața lor nu mai putea fi de nicăi un folos patriei, sperau că poate prin moartea lor să-i redea viață.

In Ierusalim războiul civil era în plină furie. Bătălia se împărțise în trei partide, acel al *Sinhedrilor*, cără voiau supunere, acel al *Sicarienilor* care ocupase Mesada și acel al *Zelotilor*. În urma unor lupte fratricide, în cără au căzut multe mii de victime. Zelotii au devenit stăpini absoluchi și un regim de roare din cele mai crude se stabili în cetatea dominului.

Sălbaticul Bar Giora, patriotul setos de fapte mari și de glorie n'a putut să remăle mult printre soldații și răniți în Mesada. El a părăsit această fortăreață și, scurt timp, a reușit să-și atragă o ceată de vrăjitori de mii, în mare parte sclavi, căroruia li-a făgăduit libertatea, și scăpatați de tot felul.

Cu aceștia Bar Giora a cucerit toată regiunea dinspre vest de marea moartă și străbătuse și spre nord pînă la orașul *Ain*, spre sud de muntele *Hebron*, unde se întări.

Tinta lui era să pătrundă în Ierusalim, să facă colo pe a tot puternicul stăpinit și să însămânțeze pe Romanii prin îndrăzneala sa vitejie și disciplina telor sale. Muntele *Hebron* căzind în puterea sa, se cobori cu trupele sale pînă aproape de Ierusalim.

Zelotii din Ierusalim cunoscind intențiile lui, și l-au învinsă să-l facă nevătămat. Într-o luptă deschisă, se incumetau să se măsoare cu eroul, care cel

îndrăznit să urmărească și să lovească trupele romane ale lui Cestius — în retragere. Dar căutau să-l strângă la retragere prin alte mijloace. El pîndîră moment prielnic și primseră pe nevasta și o parte din trabanții lui Simon, pe cără îi luara prizonieri de stată.

Femeea pe care atâtă prinse-o în chip laș, a respuns celor ce veniră să-i propună eliberarea soției sale: „Condiția să se retragă, este nevasta mea și ea șiție n-am venit aici să facem dragoste. Alte doruri ne-au adus într-oacă. Nu voim ca cetatea domnului să răbănească de barbari; nu voim ca mișeii și lașii să predeee urgieă Romanilor. Noi am venit să-o arătăm în contra sălbătecilor năvălitorii și cine va voi să jingă la templu va trebui să treacă întîi peste lăvrele noastre. Noi am venit aici să luptăm pentru patrie și libertate. Prea ne-au înjosit pînă acum; a greu a apăsat jugul sclavieei pe grumajul nostru". În cetatea domnului nu voim să cunoaștem pe nici un alt stăpin; pentru asta am venit. Cei cără ișii sunt neamul și țara să vie cu noi, mișeii și lașii în ură".

Pe nevasta mea de voită să-o țineți ca ostace, țără; de voită, omorită; dacă o chinuită n'are de să-și curme singură zilele — că acum nu-i vreme plins și stat pe ginduri — altfel nu-i demnă să se

numească nevasta mea. Dar Simon Bar Giora știe pe cine și-a ales de nevastă, are el toată incredere în vrednicia ei, și-i bine incredintat, că ea nu se va face nedemnă de numele ce-l poartă“.

„Și acum plecați, ca furia oamenilor mei să nu vă ajungă.“

A vorbit eroul aşa cum i-a dictat ambiția și iubirea de patrie. Dar în sufletul său se petreceea o luptă chinuioare. Femeea care i-să-a jertfit cu totul, părăsindu-și pentru totdeauna părintii, pe cari îi adora, pentru a-l urma pe el pe calea spinosă spre glorie, cum să-o lese prada furiei zelotilor? Frumoasă cum nu mai era alta, să a îndrăgit de faptele lui eroice. Abia l-a zărit și s-a dat îndată lui cu trup și suflet: „Simon bar Giora, fiibine venit, că de mult te aștept. Iea-mă cu tine, vreau să iau și eu parte la sfîntul războiu pentru libertate. Dacă nu ți-o să putea fi de alt folos, voi și macar să te mîngâie cind vei avea nevoie de asta. Nu-ți cer nemic, Simon, nu-ți cer să mă ridici pînă la tine, dar vreau să-ți fiu sclavă, numai să te pot admira mai de aproape“.

De atunci de cit folos nu-ă a fost această vrednică femee! De cite ori n'a mers ea travestită să cercete forțele dușmanilor, de cite ori nu i-a ridicat ea curajul, cind mai era să cadă.

Și cite chinuri n'a indurat, și cite n'a suferit ală-

trea de el! Si acum să-o părăsească? Si Simon se hotărî să cedeze. Omul invins pe erou!

Dar tocmai atunci unul din trabanții prizonieri reușî să fugă din cetate, și-i aduse o veste de la eroica lui *Tobia*. „Simon, viteazul meu, aibi curagiu și incredere, și d-zeu va fi cu tine. Nu gîndi de loc la mine, că eu cu soarta mea mă mulțumesc; de va fi să mor, mor bucuros. Tu gîndește-te numai că aî venit aici să luptî pentru patrie, neam și libertate“.

De acum furia lui Bar Giora a devenit de o cruce nefărmată. Nimeni nu mai îndrăznea să iasă din întărîtură pentru lemne sau provizii.

A doua zi *Tobia* mingăia capul eroicului Simon, îl incuragea și-l îndemna la răbdare. Ceî din cetate i-au dat drumul neputind rezista mai mult furiei sălbătacului patriot.

Simon Bar Giora n'a așteptat mult la porțile Ierusalimului. Partidul aristocraților pentru a slăbi atot puternicia zelotilor, îl chemă în cetate și-i deschise porțile. Cu intrarea lui în Ierusalim războiul civil luă proporțiile cele mai groaznice. Fie care partid voia pentru sine comanda supremă. Dar în tot acest timp de sfîșieră interne nici unul din partide nu uită un moment sfînta să chemare. Si toți, par că ar fi fost în cea mai desăvîrșită înțelegere, lucrau pentru întă-

rirea cetăței, pentru înarmarea cătăi mai puternică a poporului și pregătirea pentru lupta cea mare îngăzduită Ierusalimului.

Doi ani a dăinuit această nenorocită stare de lucruri; doi ani Vespasian și Titus, ocupăți cu regularea succesiunii la Tronul Romei, s-au ținut departe de Ierusalim și au lucrat cu incetul pentru desăvîrșita supunere a provinciei. Dar războiul amenința să nu mai iească sfîrșit.

Titus fu însărcinat cu comanda supremă a trupelor în Iudea și cu supunerea cu oră ce preț a Ierusalimului.

El înaintă cu incetul asupra Ierusalimului și-și stabili, în cele din urmă, trupele, — vîr'o 80.000 la număr — la *Scopos*, 1300 de metri spre nordul cetății. De aci începură luptele de apropiere, lupte aprige în care Titus într-un moment, izolat de Iudei, era cătăi pe ce să cadă în miinele lor. În Martie 70 începură în sfîrșit lucrările pentru asediul.

Sase luni aproape Iudei au luptat cu foamea, boala și trădarea, — aliate puternice ale asediatorilor — cu o resemnare fără seamin.

Toate propunerile de pace ale lui Titus, — grăbit să se întoarcă la Roma, — fură respinse cu dispreț. Niciodată nu vorăia să audă de supunere. Totuși aveau ferma convingere că domnul nu-și va da cetatea pradă barbarilor năvălitori.

Și așa pierduți de foame cum erau Iudei au uimit atâtă pe Romani prin luptele lor înverșunate și disprețul suveran de moarte, că începură și el să desnădăjduiască de a mai putea lucea cetatea. Un mare număr dintr-inși, uimită de atită vitejie și putere de impotrivire, părăsiră *Vulturul roman* și trecură în rîndurile zeloșilor imbrătașind judaismul.

Cruzimile Romanilor contra celor ce cădeau în mîinile lor și scenele sfîșietor de dureroase, cari se petrecău în cetate din cauza foamei, intrec oră ce imaginea. Trădătorii și fugarii se înmulțiră tot mai mult de groaza foamei.

Făcindu-se stăpinii pe suburbia Bezeta, Romani luptă greu 17 zile pînă ce ridicări patru întărituri în fața Antoniei; dar în momentul cînd se pregăteau să înainteze sub protecția acestor întărituri Iohanes din Ghischala făcu o năvălire și le puse în flacări. Două zile după această eroică esire numai trei bărbați din trupele lui Bar Giora — *Tephai*, *Megassar*, și *Chagira* făcăru o nouă esire și aprinseră și restul întăriturilor romane.

Și luptele desperate ale lui Bar Giora și Iohanes nu mai conteneau.

După perderi fără număr Romani se făcură în sfîrșit stăpinii pe *Antonia* (17 *Tamuz* Iunie).

Acum Titus, văzind îndărătnica impotrivire a zelo-

tilor, li ceru din nou să se supuie făgăduindu-le să cruce templul. „Cetatea Domnului, i-a respuns Iohannes nu poate să piară și sfîrșitul apartine lui D-zeu“.

Și lupta reincepu aprigă și nemiloasă în fața zidurilor templului. O trupă întreagă de Romani care reincepu lupta în timpul noptei fu respinsă numai de o mină de vitejii – *Iuda ben Merton, Simon ben Iosias, Jacob și Simon ben Kathla, Iacob ben Sosa, Gyphtai, Alexas și Simon ben Iaîr*.

Iudeii intrebuițără stratagemele cele mai istește și făcüră sforțările cele mai uriașe pentru apărarea templului.

Ultima esire eroică o făcüră zeloții la 10 Ab (August) cind fură respinși și urmăriți. În aceeași zi templul fu dat pradă flacărilor.

Templul căzut, apărătorii lui tot nu desnădăjuiră, ci tot așteptau ca să se întimplă o minune, ei tot nădăjuiau că în ultimul moment D-zeu va nimici pe invingători. Și Simon Bar Giora și Iohanes Ghischala cu ai lor se retrăseră spre Sion unde mai rezistăru pină la 8 Elul (Septembrie).

Ultimele trei fortărețe, cari se mai impotrívă, *Herodium, Machärus și Mesada* fură supuse rînd pe rînd de *Basus*, însarcinat de *Vespasian* cu aceasta. Basus a avut și el mult de luptat pînă s'a făcut stăpin peste dinsele. Mai cu seamă i-au dat mult

de lucru cei 1000 de zeloți, cari apărau *Mesada*; și cind se făcu în sfîrșit stăpin și peste aceasta și voia să se dedea la cruzimile obiceinuite, nu găsi acolo de cit două femei și cinci băetăi. Toți, cu femei și copii, după indemnul șefului lor *Eleasar ben Iaîr*, își curmară singuri zilele pentru a nu cădea în mîinele invingătorilor sălbateci.

Iohanes Ghischala de un fizic slab, pierdut de foame și de atitea uriașe sforțări, s'a predat singur Romanilor.

Simon bar Giora, cu o ceată de ai săi, reuși să fugă printr'o aleă subterană. Dar acolo dădură de o stincă uriașă și pierdută ori ce nădejde. Bar Giora hotărî să moară așa cum a trăit. El se predete singur în mîinele Romanilor.

La eșirea sa diu subterană inflăcăratul patriot a mai putut să imbrățoșeze pentru cea din urmă dată pe vrednică sa *Tobia*. Dar de astă dată n'a mai imbrățosat decit un cadavră. Nenorocita femeie, care pierduse din ochi pe Simon după căderea Sionului, se dusese spre aleă unde știa că el s'ar fi refugiat. Pe locul unde Simon a găsit-o, ea fusese străpunsă de săbiile unei cete de Romani.

Simon bar Giora și Iohanes Ghischala fură trimiși la Roma, ca să însoțiască carul de triumf al lui Titus.

Iohanes muri în închisoare. Simon, legat cu o frin-

ghie de carul triumfal, fu tirit prin tot orașul și apoi aruncat de pe stînca Tarpeiană.

Intr'însii Sionul a pierdut pe cei mai eroici, cei mai credincioși din fiți săi. Cu dinsău au pierit și ultimele speranțe ale nenorocitului Izrael. Un timp de întuneric înaintea zilelor de lumină ce aveau să mai vie, mai tirziu.

August 1899

Daphnis

REGULAMENT PENTRU ȘCOALELE PRIVATE

CAPITOLUL I

DISPOZIȚIUNI GENERALE

Art. 1. Școalele private, de orî ce natură, sunt puse sub privighierea și controlul ministerului instrucției publice.

Art. 2. Nimeni nu va putea deschide o școală privată, de orî ce natură, de căt cu invoarea prealabilă a ministerului instrucției, care o va acorda în conformitate cu prescrierile prezentului regulament.

Art. 3. Orî cine dorește să deschidă o școală privată va adresa ministerului o cerere în care va arăta:

a) Numele persoanei însărcinate cu direcțunea școalei;

b) Categoria școalei, conform prescrierilor prezentului regulament;

- c) Programa și regulamentele școalei;
- d) Lista corpului didactic preparator sau privighetoare;
- e) Schița localului în care va fi instalată școală și numărul maxim de elevi externi, interni și seminterni ce aici și primiți în școală.

Art. 4. Directorii școalelor private trebuie să trunească următoarele condiții:

- a) Să posedeze titluri academice asemenea cu titlurile ce se cer de la directorii școalelor publice și aceeași natură;
- b) Să nu fi fost supus la o condamnare judecătorească pentru crimele sau delictele prevăzute în art. 74 al legei invățământului primar;
- c) Să nu fi fost pedepsit ca profesor public cu deapsa suspensiunei sau destituirei;
- d) Să poseadă un certificat de bună conduită din partea autorităței comunale unde a locuit în cei din urmă trei ani;
- e) Străinii trebuie să producă un certificat din partea autorităței scolare a țării lor, că întrunesc cărătatile cerute în acea țară pentru a dirige un stabiliment de instrucție analog.

Art. 5. Directorul unei școale de fete trebuie să fie o femeie și al unei școale de băieți un barbat.

Art. 6. Ori ce director trebuie să prezinte ministerului, o dată cu cererea de a-l recunoaște, o expunere sumară a trecutului în care va arăta:

- a) Studiile tăcute;
- b) Lucrările științifice sau didactice;
- c) Ocupațiunile ce a avut;
- d) Funcțiunile ce a ocupat și cauzele din cari le a părăsit.

Art. 7. Programele și regulamentele, cind vor fi diferite de acele ale Statului, trebuie să fie întocmite după cerințele pedagogice și să nu coprindă nimic contra moralei sau contra legilor fundamentale ale Statului.

Art. 8. Profesorii, privighetorii și repetitorii din școalele private trebuie să arăte ministerului studiile ce au făcut, ocupățiunile ce au avut sau mai au, funcțiunile ce au ocupat sau mai ocupă.

Ei trebuie să îndeplinească condițiunile ce se cer de la directori în aliniările b, c, d și e ale art. 4.

Art. 9. În schița localului trebuie să se arăte cu precizie:

- a) Destinațiunea și căreia camere, precum și dimensiunile ei;

b) Mărimea curței sau a grădinei.

Art. 10. Localul unei școale private trebuie să fie igienic și suficient pentru numărul școlarilor ce este destinat să primească. La ori ce cerere de autorizare sau de schimbare de local, ministerul va numi o comisie compusă cel puțin din un delegat al inspec-

toratului și din un medic, care, după ce va inspecționa localul, își va da avisul motivat.

Art. 11. Nică o școală privată nu poate fi înființată în o localitate a cărei vecinătate va fi recunoscută ca periculoasă pentru moralitatea și sănătatea elevilor.

Art. 13. Ori-ce schimbare, în condițiunile în care a fost dată autorizarea, nu se poate face fără o nouă autorizare.

Art. 14. Ori-ce școală privată trebuie să fie în trată cu materialul didactic necesar învățămîntului ce se predă într'insa.

Art. 15. Săinul care voiește să dirigă o școală privată, sau să funcționeze într'insa ca profesor, titutor, repetitor, privighetor, maistru, trebuie să dreseze ministerului instrucțiunii o cerere de autorizare de a-și exercita profesiunea sa alăturînd:

- 1) *Actul său de naștere,*
- 2) *Titlurile sale,*

3) Arătarea locurilor unde a rezidat și a predat învățămîntul său și a locurilor pe care le-a exercitat. Această arătare trebuie să fie sprijinită prin certificate date de autoritățile căreia aparține postulantul, sau a autorităților române și dovedind sinceritatea declaratiunilor său.

Art. 18. Directorii școalelor publice de învățămînt primar sau secundar nu vor putea funcționa, sub un titlu, într'o școală privată.

Art. 20. La finele fie-cărui an școlar toate școalele private sunt datoare să întâinze ministerului:

- a) Un tablou de situațiunea corpului didactic, și
- b) Un tablou de situațiunea elevilor după formularea ce li-se vor trimite de minister.

Art. 21. Școalele private pot fi:

- a) Aziluri și școale pentru copii mai mici de 7 ani;
- b) *Școale cu programă proprie;*
- c) Internate;
- d) *Școale cu programa Statului.*

CAPITOLUL II

AZILURI ȘI ȘCOALE PENTRU COPII MAI MICI DE 7 ANI

Aziluri confesionale

Art. 36. Azilurile confesionale sunt școale în cari se dă înstrucțiunea religioasă, în special cea mozaică, primele cunoștințe de scriere și cetire.

Art. 37. Persoanele însărcinate cu conducerea și redarea înstrucțiunii în aceste aziluri trebuie să fie române și să dovedească următoarele condiții:

- a) Să posedeză un certificat din partea autorităților religioase că sunt apte a preda cunoștințele ce sunt însărcinate să propună copiilor;

b) Să producă un certificat din partea primăriei că în tot timpul acesta a avut o conduită bună și a exercitat nică o meserie incompatibilă cu misiunea de invățător al copiilor;

c) Să probeze prin un examen sumar, trecut înaintea revizorului, că cunoaște limba română.

Art. 38. Localul unuia azil trebuie să fie sănătos prevăzut cu un sistem de ventilație și îndestul spațios pentru ca să aibă cel puțin 4 m. c. volum pentru un copil. Localul trebuie întreținut curat.

Art 39. Nică un copil nu va putea fi primit în azil fără certificatul medicului comunei, constată că copilul nu este atins de veri-o boală contagioasă și că a fost vaccinat.

Art. 40. În fiecare azil se vor ține următoare registre, vizate și parafate de revizorul școlar:

1) Un registru matricol în care se vor inscrie: numele copilului, data și locul nașterei, numărul din extractul stării civile, data certificatului medical, numele medicului care l-a eliberat, data intrării a eișirei copilului, numele, locuința, profesiunea, date și locul nașterei cu numărul extractului din actele stării civile a părintilor;

2) Un registru pentru inspecțiunile școlare și medicale

CAPITOLUL IV

ȘCOALE CU PROGRAMĂ PROPRIE

Art. 53. Scoalele cu programa proprie sunt scoale învățămînt primar sau secundar, avînd o programă diferită de aceea a Statului.

Art. 54. Învățămîntul în aceste școli poate fi prezent în orice limbă.

în cazul cînd ele vor avea și elevi români învățători în limbei romane și al istoriei Românilor în limba română sunt obligatorii.

Art. 55. Programele ce aceste școli vor prezenta Ministerului, o dată cu cererea de aprobare (art. 3) trebuie să fie analitice.

într-o schimbare nu se poate introduce în programă o autorizație prealabilă.

Art. 56. În caz cînd studiile se fac în o limbă altă, cărțile de școală vor fi prezentate ministerului de aprobare. Este absolut interzis de a se întreține în școală o carte care nu a fost aprobată.

Art. 57. Fie-care școală cu program propriu, trebuie să aibă următoarele registre ținute în limba română:

Registru-matricol în care se va inscrie: numele lor, data și locul nașterei, numărul din extractul stării civile și autoritatea care a eliberat extractul;

tul, naționalitatea, religiunea, data intrării copilului în institut, matul notelor obținute în școală în cursul anului examen, numele, locuința, profesiunea părinților.

2) Un registru de prezență a profesorilor, în profesorii vor însemna materia predată în fiecare lecție;

3) Un registru pentru inspecțiunile școlare și medie-

CAPITOLUL V ȘCOALE CU PROGRAMA STATULUI

Art. 58. Școalele private cu programa Statului pot coprinde ori-ce învățătură: primară, secundară sau specială.

Ele vor avea în mod obligatoriu aceleași programe și aceleași regulamente ca și școalele similare din Statul.

Art. 59. Este interzis școalelor private de a organiza examenul de înscriere din Septembrie, de a examina elevii preparați în particular, precum și de a organiza examenul de corigere la elevii cărui rămaseni să se învețe în alte școli publice sau private de către proprietari.

Art. 60. Limba de învățămînt va fi limba română.

Art. 61. Atât directorul cât și profesorii vor

să aibă aceleași titluri ca și directorii și profesorii școalelor similare ale Statului.

Art. 62. Școalele private cu programa Statului pot obține autorizația ca examenul de fine de an al elevilor din clasa I, II și III primară să se țină în data d'inaintea unei delegații numite de minister.

Însemenea autorizație se va da pe baza raportului unui inspector, care prin inspecțiunea școalei constata:

- 1) Că școala are un curs primar complet;
- 2) Că programele și regulamentele Statului se aplică cu exactitate;
- 3) Că matricolele și archiva școalei este ținută în ordine;
- 4) Că în clase nu sunt inseriști de cît elevi regulat într-o săptămână;
- 5) Că lecțiunile sunt făcute de institutori autorizați de minister, conform art. 8 din prezentul regulament.

Art. 63. Cererile de delegații, examenele și eliberarea certificatelor se va face conform prescrierilor art. 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 și 22 din regulamentul din 27 Maiu 1896 pentru examenele de învățămînt primar ale copiilor pregătiți în familie, etc.

Art. 64. Școalele private cu programul Statului, care se fac cursuri secundare, pot obține autorizarea ca elevii lor de curs secundar să treacă examenele de finalizare.

menele de fine de an în școală, dinaintea unei delegațiuni numite de minister.

O asemenea autorizație se va da pe baza raportului unui inspector, care prin inspecția școalei va constata:

a) Că școala posedă un curs secundar complet (liceu, gimnaziu, externat secundar, școală profesională etc.), care funcționează de cel puțin două ani;

b) Că programele și regulamentele Statului se aplică cu exactitate;

c) Că matricolele și archiva școalei este ținută regulă;

d) Că în clase nu sunt înscriși de căt elevi regula promovați;

e) Că lecțiunile sunt făcute de profesori autorizați de minister, conform art. 8 din prezentul regulament.

Art. 65. Școalele cără posedă autorizarea prezentă la articolul precedent vor adresa ministerului cererea de delegați cel mai târziu pînă la 31 Mai.

Cererea va fi însoțită de lista elevilor ce urmează să fie examinați, cu indicarea clasei pentru care se prezintă fie-care și a paginei din matricolă în care este execut, precum și de recepțile de taxa examinării, care va fi de 30 lei de elev.

Art. 66. Ministerul va numi pentru fie-care școală un număr de delegați variabil, după materiile de examinat și după numărul elevilor.

Art. 67. Dilele și orele de examen se vor fixa în înțelegere între delegați și direcția școalei.

Art. 68. Înainte de a se incepe examenele, delegații vor controla matricola școlarilor și, dacă aceasta nu se va găsi în regulă, dacă se vor găsi înscriși școlari cără nu au fost regulat promovați, examenul va fi suspendat și cazul va fi raportat de urgență ministerului.

Ministerul poate decide că examenul să nu se țină și taxele plătite să fie perdute. Pe lîngă aceasta directorul școalei va primi un avvertisment public, punindu-i-se în vedere că la o nouă abatere i-se retrage autorizația.

Art. 69. Examenul se face la fie-care obiect de profesorul respectiv și de unul din delegați, după regulile stabilite în regulamentul școalelor Statului.

Notele puse de delegați vor fi trecute în matricolă la rubrica „nota de examen”.

Mediile se vor calcula și promovațiile se vor face după regulile stabilite în regulamentul școalelor publice.

Delegații vor vizualiza partida matriculară a fiecărui elev examinat, notind rezultatul prin cuvintele: promovat, corigent sau repetent.

Art. 70. Examenele de corrigere se țin tot dinaintea unei delegații numite de minister.

Cererea de delegație va fi însoțită de lista elevi-

lor de examinat, cu indicațiunea clasei în care se află, a materiilor la cără au rămas corigenți; se vor alătura totodată recepțele taxelor de examen, cără sunt de 20 lei de elev.

Examenul de corigere se va face după regulile stabilite în articolele precedente, pentru examenele de fine de an, combinate cu dispozițiile relative la examenele de corigere din regulamentul școalelor Statului.

Art. 71. Elevii promovați, sau după examenul de fine de an sau după examenul de corigere, vor primi o copie a foaiei matriculare, subsemnată de directorul școalei și de delegații ministerului și purtind sigilul școalei.

Pentru fiecare copie se va anula o coală de timbru de un leu.

Această copie va servi ca certificat de promoție.

Art. 72. Certificatul de promoție dă drept școlarului

- Să fie înscris în orice școală privată;
- Să fie admis la examenul de înscriere din Septembrie la o școală a Statului;

c) Să fie înscris la examenul de bacalaureat.

Art. 73. După terminarea examenului de fine de an sau de corigere, delegații ministerului vor adresa acestuia un raport asupra lucrărilor săvîrșite, cu observațiuni asupra mersului instrucțiunii, și a.

Raportul va fi însoțit de un catalog al elevilor e-

xaminații, cu rezultatul relativ la fiecare elev, după un formular dat de minister.

Art. 74. O parte din taxele plătite pentru examinare se va întrebuința la remunerarea examinatorilor, iar restul va servi pentru plata cheltuielilor ce ministerul va face cu controlul invățământului privat.

SERIȘORI ORDINARE

Taxa unei foile de reclamație în toată țara 25 bani.

Corespondențele trebuie să fie francate cu timbre de ale Statului de unde se expediază corespondența; altfel ele se consideră ca nefrancate.

Scrisorile căzute în rebut, în caz de a nu se fi putut preda la destinație se vor restituî expeditorului, iar în caz de nefrancare expeditorul e îndatorit a plăti taxele cu carlău fost incârcate.

CĂRȚILE POSTALE

Cărțile poștale sunt de două feluri: deschise și închise. Cărțile poștale deschise trebuie să conțină corespondență nevătămătoare ordinei publice sau bunelor moravură, căci la din contră cad în rebut.

— Taxa cărților poștale deschise la prezentarea în țară, este 5 bani pentru cele simple și 10 bani pentru cele cu răspuns plătit. Taxa celor pentru uniunea poștală universală e de 10 bani pentru o carte simplă și 20 bani cu răspuns plătit.

Taxa cărților poștale *inchise* în interiorul localității e de 5 bani, în țară de 15 bani și afară din țară de 25 bani.

Cărțile poștale insuficiente francate se taxează cu taxa dublă.

PROBĂ DE MÂRFURI

Probele de mărfuri sunt supuse la o taxă internă de 3 bani pentru fie-care 50 gr. sau fractiune, însă taxa primă nu poate fi mai mică de 6 bani, chiar dacă greutatea lor ar fi mai mică ca 10 grame. Pentru interiorul Uniunii 10 bani pînă la 100 grame, d'aci pînă la 250 grame cite 5 bani de fie-care 50 grame.

TARIFA SERVICIILOR POSTALE

SCRISORI ORDINARE

Taxa unei scrisori 15 gr. ***locu francată*** 5 bani, ***nefrancată*** 10 bani.

Idem, idem în ***toată țara, francată*** 15 bani, ***nefrancată*** 30 bani. Idem, idem pentru localitățile ***limitrofe*** Bucovina, Bulgaria etc., ca și cele interne.

Idem, idem în ***țările uniunei poștale,²⁾ francată*** 25 bani ***nefrancată*** 50 bani.

1). Pusă în aplicare d ^{a 1 Ianuarie 1899 în conformitate cu dispozi-}

țiile convenției de la Washington.

2). Țările care compun uniunea poștală internațională sunt:

Statele unite, Argentina, Austro-Ungaria, Belgia, Bolivia, Brasilia, Bulgaria, Britania-Mare cu Australia, Canada, India și diversele colonii britanice, Chili, China, Columbia, Congo, Corea, Costa Rica, Danemarca și coloniile Daneze, S. Domingo, Egiptul, Equatorul, Elveția, Franția și Colonile Franceze, Germania cu coloniile, Grecia, Guatema, Haiti, Havai, Honduras, Ispania și Colonile Ispaniole, Italia, Japonia, Liberia, Luxemburg, Mexic, Montenegro, Nicaragua, Norvegia, Olanda și Colonile Olandeze, Orange, Paraguay, Peru, Persia, Portugalia și Colonile Portugese, România, Rusia, Salvador, Serbia, Siam, Sud-africană, Suedia, Tunisul, Turcia, Uruguaî și Venezuela.

probele trebuie să fie francate cel puțin în mod parțial, restul pînă la deplina francare se îndoește întocmai ca și la imprimate.

Greutatea lor este limitată la 250 grame; dimensiunile lor sunt: 25 cm. lungime, 10 lărgime și 5 grosime. Pentru uniuene poștală dimensiunile pachetelor cu probe nu vor fi mai mari de 30 cm. lungime, 20 lărgime și 10 grosime. Ele nu pot avea o valoare comercială.

HÎRTII DE AFACERI

Sunt considerate ca hîrtii de afaceri următoarele:

1. Actele adresate de autorități, avocați, ingineri, portări, etc.
2. Politele și contractele societăților de asigurare;
3. Registrele comerciale;
4. Textele școlare, sau ori ce alte scrisori manuscrise;
5. Planuri, desenuri, modeluri de pictură sau alte lucrări de mină;
6. Afisele scrise de mină parțial sau în total;
7. Scrisorile de trăsură (lettres de voiture) sau facturi de drum de fer (Frachtbriefe);
8. Politele de cărico, de navul ale corăbioriilor sau societăților de navigație;
9. Orl-ce lucărare făcută de mină pe hîrtie, pinză, pergamant sau carton; și
10. Foile de muzică scrise cu mină.

Greutatea lor este limitată la 2 kilogr.; dimensiunile sunt nelimitate. Taxa hîrtiilor de afaceri în țeară este de 3 bani pentru fie-care 50 grame sau fractiune, taxa primă însă este de: 15 bani pînă la 250 gr.; pentru Uniune 25 bani pentru 25 gr. sau fractiune din această greutate; iar d'aci cîte 5 bani pentru fie-care 50 gr. Francarea e obligatorie cel puțin în parte.

R A M B U R S

Scrisorile, obiectele sau cutiile cu valoare declarată pot fi încărcate cu o plată de ramburs pînă la maximum 1000 lei, cu facultatea pentru fie-care administrație din Uniunea

poștală d'a mieșora acel maximum la 500 lei, sau de a nu introduce de loc rambursul poștal.

Taxa pentru operația de ramburs este de 10 bani, plus 25 bani pentru fie-care 25 lei pînă la prima 100 de lei și de 25 bani la 50 lei sau fractiune de 50 lei de la a doua sută în sus, întocmai ca la mandatele ordinare, sumă care se scade din valoarea rambursului spre a servi pentru transmiterea banilor prin mandat poștal de ramburs, cu care se acoperă rambursul.

CORESPONDENȚE RECOMANDATE

Ori-ce obiect de corespondență, precum: scrisori, cărți de poștă, jurnale, imprimate, probe de mărfuri, hîrtii de afaceri, se pot trimite recomandate, atât în țeară cit și în interiorul Uniunet și chiar afară din Uniune numai pentru unele localități.

Pentru înregistrarea acestor obiecte se plătește o taxă fixă de 25 de bani, ori-care ar fi greutatea sau felul lor peste acela cu care se taxează acel obiect ca ordinar francat.

Este obligatoare francarea la prezentarea obiectelor recomandate.

Trămiterile recomandate nu pot conține valori, nici în hîrtii, nici în monede sau alte obiecte avind o valoare reală. Ele pot fi sigilate, nesigilate, inchise sau deschise.

Expeditorul unui obiect recomandat simplu, poate cere un avis de primire (*retour recipisă*) atât la prezentarea scrisorei sau obiectului recomandat, cit și mai tîrziu după ce a depus obiectul la poșta. Taxa unei retour-recipise e de 25 bani.

MANDATE POȘTALE INTERNE

Toate oficile telegrafo-poștale complete sunt autorizate prin legea telegrafo-poștală, a emite și achita mandate pînă la suma de 500 lei.

Cînd un expeditor dorește a trimite sume mai mari de 500 lei, atunci ele se repartizează în mai multe mandate.

Sumele ce se depun pentru România, se plătesc în moneda țărei.

MANDATE POȘTALE INTERNATIONALE

Se schimbă între România și Germania, Argentina, Austro-Ungaria, Belgia, Brasilia, Bulgaria, Chili, Costa-Rica, Danemarca cu Coloniile daneze, Egiptul, Elveția, Francia cu Coloniile franceze, Italia, Japonia, Liberia, Luxemburg, Norvegia, Olanda, cu coloniile olandeze, Portugalia cu coloniile portugize, Salvador, Siam, Suedia. Statele Unite prin intermediul Elveției, Tunis și Turcia mandate poștale pînă la valoarea de 500 lei în aur; iar pentru Britania mare în baza unei convenții speciale pînă la 375 lei.

Valoarea mandatului se depune în aur cu un curs legal în țară și se plătește tot în aur sau equivalentul său după cursul zilei.

Taxa mandatelor poștale interne și externe este de 25 bani pentru 25 lei sau fractiune din 25 lei, adică de un leu pentru prima sută de lei, iar de la prima sută de lei în sus, la 25 bani pentru 50 lei sau fractiune de 50 lei, adică 50 bani la fiecare sută de lei peste prima sută.

Pe cuponul mandatului este permis a se schimba cu destinatorul corespondența privitoare la acel mandat.

Reclamațiunile privitoare la mandatele poștale internaționale trebuie să fie prezentate prin petiție Direcției generale a Telegrafelor și Poștelor. În petiție trebuie să arate distinct și lămurit cazul pentru care se face reclamația.

MANDATE TELEGRAFICE

Pentru statele unde serviciul telegrafic aparține statului poate emite și mandate telegrafice, plătind peste taxa stată și taxa telegrafică de transmitere, care variază după stat.

SERVICIUL DE INCASAREA VALORILOR

Între România, Austro-Ungaria, Belgia, Brasilia, Costa-Rică, Elveția, Egiptul, Francia, Germania, Italia, Liberia, Luxemburg, Norvegia, Olanda, Indiile orientale olandeze, Portugalia coloniile sale, Salvador, Tunis și Turcia sunt admise spre incasare prin poșta quitație, facturi, bilete de ordine, trăsări și în genere toate valorile comerciale sau altele, plătite fără cheltuială pînă la valoarea de 1000 lei efectiv de către trămitere. Sunt asemenea admise numai cu unele trăsări și cupoane de interes și dividende, precum și titluri admisibile.

Valoarea trebuie să fie exprimată în valoarea țărei care va incasa.

Se expediază ca ori-ce scrisoare recomandată, al cărei se procură de la oficiul expeditor și se adresează de punător biouroului destinator care va încasa fondurile.

Într-un plic se pot pune de un singur expeditor cel mult trei efecte a se încasa de același oficiu de la diferite perioade.

De la fie-care efect de incasat, se percep din suma casată 10 centime, pentru Franta 20 centime, la suma de 20 lei cu un maximum de 50 lei, apoi taxa de 10 lei pentru akit după legile ţărei care face incasarea; restul rămâne se transformă într'un mandat postal, după ce a reținut taxa pentru incasare și pentru mandat, care este dat se transmite pe numele creditorului.

Taxa poștală a unei trămiteri de asemenea efecte de casat e de 25 banii pentru 15 gr. sau frație, plus 25% drept taxă fixă de recomandație.

Restituirea efectelor, care nu s-au putut incasa, se face de postă către posesorul lor, fără nici o cheltuială.

Efectele, după prezentare, se țin la dispoziția debitorului săptă dîle; după acest termen, dacă nu le achită, se poiază creditorului.

SERVICIUL COLETELOR POȘTALE IN SCHIMB CU STRĂINĂTATEA

Sunt admise în schimb între România cu Argentina, Cile, Meksico, Uruguai, Brazilia, Perzia, Portugalia și coloniile sale, Spania, Costa Rica, Danemarca și coloniile sale, Egiptul, Elveția, Franța și coloniile sale, Germania, Grecia, Indiile Britanice, Italia, Liberia, Luxemburg, Muntenegru, Norvegia, Paraguay, Olanda și coloniile sale, Persia, Portugalia și coloniile sale, Rusia, Săvador, Serbia, Siam, Suedia, Tunis, Turcia, Uruguay, și Venezuela, colete poștale pînă la greutatea de 5 maximum 10 kilograme în unele state, în cele mai multe fără valoare declarată, bine înțeles că în asemenea caz de sprijin se vor spori în proporție atît taxele cit și răspunderea pentru caz de perdere. Unele din aceste state primesc excludere de colete cu ramburs pînă la 500 lei, altele pînă la 1000 lei.

În unele state se primesc și colete în dimensiuni mari marți, într-un rambursament se percep de la destinator cite banii pentru fie-care 20 lei; în tot cazul taxa nu va fi mai mare decît de 10 banii.

Într-o predare de pachete se poate libera retour recipisind 25 banii.

Imetările care vor conține materii explozibile, inflamabile sau periculoase, nu se vor mai înapoia la originea; ele vor distruge pe loc prin îngrijirea administrației care le dovedit.

Lărimea coletelor nu va trece de 60 centimetri cubice. Într-o care expediuție de colete poștale trebuie să fie înșătită de un buletin de expediuție pe care se aplică similar cu ceară pus și la colete. Va mai fi însoțită și de o declarație vamale cite state parcurge.

În casă de pierdere sau spolierea unui colet poștal, fără valoare declarată, de ori-ce greutate pînă la 5 kilograme, acordă o indemnizație de 25 lei, iar pentru coletele cu valoare, o sumă egală cu valoarea declarată, afară însă de sururile cînd paguba ar fi fost cauzată din greșeala sau neglijența expeditorului, sau ar fi provenit de la natura obiectului.

Pe lîngă aceasta expeditorul mai are dreptul și la restituirea taxelor ce a plătit, afară de dreptul de asigurare, restul rămîne cîștigat administrației poștale.

SERVICIUL VALORILOR (MESAGERI)

Toate obiectele voluminoase cu sau fără valoare declarată, grupurile cu banii sau obiecte prețioase, scrisori cu valori declarate, compun serviciul de mesageri.

Greutatea trămiterilor de mesageri nu poate trece peste

50 kilograme, valoarea depinde de țara unde sunt adăpostite. Impachetarea obiectelor de mesagerii se va face de către postor, astfel ca conținutul să fie asigurat atât contrteriorării, cit și contra spoliațiunilor.

Scrisorile de valoare vor fi puse în cuverte de pinză și obiectele fragile, adică: rochiile, pălăriile etc., în cutii de lemn sau carton.

Lichidele vor fi puse în butoaie solid legate și însuflare. Banii în gropuri pînă la greutatea de 15 kilograme, încă în lăzi sau butoaie legate cu cercuri de fier.

Se va sigila pe toate incheieturile, astfel că dacă se va deschide, se va vedea că obiectul nu este în valoare.

La toate obiectele de mesagerii avind valoare, trebuie declarate valorile lor; consecința declarațiunilor în cadință în sarcina prezentatorului.

Taxele mesagerilor interne se compun astfel:

Pentru obiectele fără valoare declarată pînă la 500 grame, taxa este de 1 leu, tot interiorul României. Pe obiectele cu o greutate mai mare ca un chilogram, se sporește numai cu 20 bani de fiecare chilogram. Pe obiectele cu valoare declarată deosebit de taxe pe greutatea lor sunt supuse și la taxe de 20 bani p. 500 lei, 30 p. 501-1000 lei, 30 b. pentru fiecare mie de la 1001-10000 lei, 20 b. pentru fiecare mie de la 10,001 la 20,000 lei, și 10 b. pentru fiecare mie de la 20,000 în sus.

Se exceptează de la această regulă scrisorile cu valoare declarată, pînă la suma de 5000 lei, care se vor taxă în ceea ce privește greutatea după tarifa scrisorilor recomandate, iar în ceea ce privește valoarea, după tarifa de mesagerii.

SCRISORI ȘI CUTII CU VALOARE DECLARATĂ

Sunt admise pînă la valoarea maximum de 10,000 lei scrisori și cutii cu valoare declarată; cutile nu pot fi mai grele de 1 kilogram.

Scrisorile pot conține numai hirti de valoare cu valoare declarată, iar cutile numai medalii de colecții, monede vechi, bijuterii și obiecte precioase declarate cu asigurarea costului declarației.

Monedele sunătoare, obiectele supuse la drepturi vamale și materii de aur și de argint, pietre prețioase, bijuterii etc., nu sunt permise a se pune în scrisorii cu valoare declarată.

Pentru scrisorii taxa transportului pe greutate este ca pentru scrisorile recomandate, iar a cutiilor pentru transportul teritorial, 50 bani de cutie și pentru cel maritim 1 leu pentru fiecare administrație care participă la transmittere.

Taxa pe valoare este pentru transportul teritorial de 5 centime, iar pentru cel maritim de 10 ct. pentru fiecare 300 lei sau fractiuni de 300 lei, și pentru fiecare țeară parcursă.

Cutile trebuie să fie de lemn, cu peretei de cel puțin 8 milimetru grosime și în dimensiuni care să nu treacă peste 30 centimetru lungime, 10 lățime și 10 înălțime, legate cruciș cu sfără fără noduri, ale căror capătătă trebuie să fie pecetuite pe cutie cu ceară fină pe cîte patru fețe. La incheieturi să se aplică sigiluri cu ceară; fețele superioare și inferioare trebuie să fie acoperite cu hirtie albă, pe care se scrie adresa, declarația valoarei și aplicația unei timbrelor de serviciu.

"RĂSĂRITUL"

Organ sionist săptăminal

— 8 pagini format mare —

Cuprind o bogată și aleasă materie interesând mișcarea sionistă. Fie-care număr conține: actualități, cronică literară, revista evenimentelor din toată lumea, corespondențe din țără precum și două foiletoane.

"RĂSĂRITUL"

Grupează în jurul său un număr de scriitori din străinătate și din țară și urmăreste în primul loc redescoperirea și cultivarea sentimentului național evreesc prin literatură și artă.

ABONAMENTUL

In țară

Pe 3 luni 2 lei	Pe 3 luni 3 lei
Pe 6 luni 4 lei	Pe 6 luni 6 lei
Pe un an 6 lei	Pe un an 10 lei

Redacția și Adm. Iași str. Păcurari 37

MASINE DE CUSUT

"Originale Singer"

G. Neidlinger
Iași

Broderia artistică modernă.

Mașinele de cusut "Originale Singer" Central Bobin și Improved pentru familie, sunt singurele și cele mai proprii pentru

Broderia artistică modernă precum și pentru ajururi și pictură de ac.

Instrucțiuni temeinice se dă gratuit clientilor de către firma

G. NEIDLINGER
Furnizorul Curțel Regale
Iași, — Str. Lăpușneanu №. 37.

Moritz Wachtel

PRIMA FABRICA

MECANICA CU ABURI

DE FRĂNGHERIE STOFERIE SI TESETORIE
Ocupă 200 lucrători, 100 C. putere

SPECIALITATI

Odgone de Cănepă, Manila și Bumbac
pentru

Vapoare Transmisuni, Puturi și Sondajuri de

Păcură, albe și gudronate.

Sfоară de legat, de cusut și dres saci.

Sfоară colorată și sfоară pescărească.

Șnururi pentru transpuente și Rulouri.

Chingi pentru Tapiseri și Curelari,

Capestri, strenguri, guri de ham etc.

Garnitură pentru Mașini, de Cănepă și Jută.

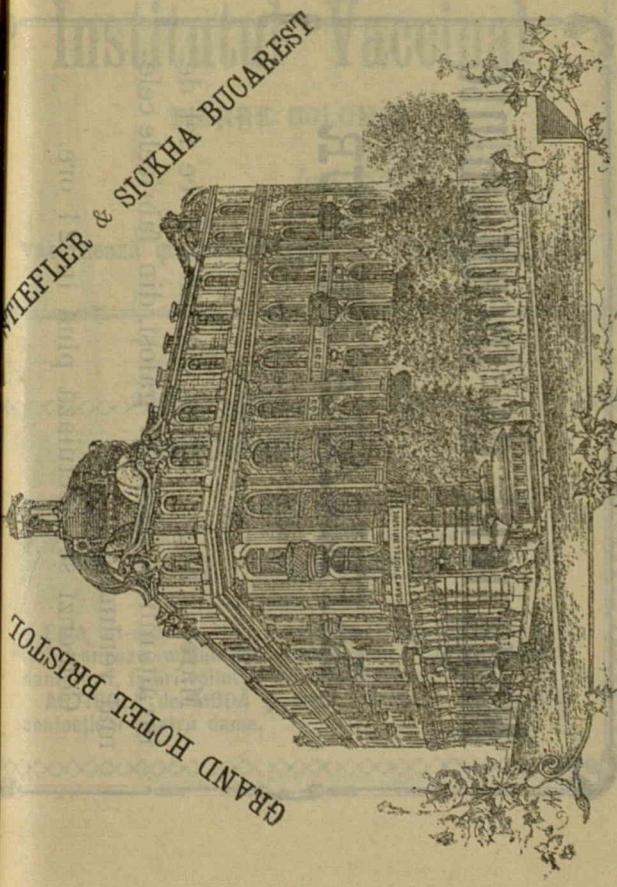
Fitil (limbă) de scapară și Fitil pentru luminări,

Saci de Tescuit vin etc. etc.

CUMPĂR

Mărci poștale uzate
pentru colecțiuni. Plă-
tesc prețurile cele mai
bune.

A se adresa la Că-
prioara de Aur, Stra-
da Lipscani 41, Bu-
curești.

Casă de primul rang. În centrul orașului, sălăne numerose și camere de culcare 3 lei în sus

Magazinul de Încăltăminte

I.A

CĂPРИОARA DE AUR

București, Strada Lipscani 41

Mare și bogat assortiment de ori ce fel de încăltăminte, șoșoni și galosi, din fabricile cele mai renumite.

Comenzi se efectuiază pînă în 24 ore.

Institutul Vaccinal

PIERRE SOLOMON

Iași, Strada Frecău

Vaccinează și revaccinează cu limfă animală.

RENUMITUL MAGASIN

„LA VULTUR”
S. H. WALDMAN

— Iași, str. STEFAN CEL MARE 23 —

Este totdeauna bine assortat cu specialități de mărfuri franceze, mătăserie, pasmenterie, catifele, panglici, dantelării, tuluri-voilette, mănuși, parfumerii etc.

ARTICOLE de MODĂ și toate furniturile necesare la confectionări pentru dame.

I A S I

Katz & Bernstein

Aceasta fabrică efectuează
Perii de Haine
DE CAP, DE BARBA
DE MUSTETI
DE DINTI
DE PĂLARIIL
etc. etc.
MONTATE PE LEMN
OS, fildeș, celluloid
AURITE ARGINTATE,
BRONZATE
precum și tot ce se atinge
de această industrie.

Aceasta fabrică efectuează
Pensioane, Patronișe
BIDINELE
in lemn și smoala
Valuri pentru frizeri
PERII DE CAF, DE
VACS, DE NOROU,
DE FRECAT PODENE
MĂTURI ETC.
*Pensioane pentru Photographi
Pictori și Zingrari,
precum și tot ce se atinge
de această industrie*

„RĂSĂRITUL“

Depozit pentru București str. Lipscani 41 la D-l M. Rosenbaum, unde se găsește de cumpărat cu No, se primesc abonamente și anunțuri și e asortat cu o colecție alesă de broșuri și tablouri sioniste, note pentru cîntec sioniste, cărți poștale cu vederi din Palestina precum și fotografii cu vederi din colonile israelite.

Toate cu prețurile cele mai moderate.

Pentru orî ce cerere sau reclamație se poate adresa la D-l M. Rosenbaum, str. Lipscani 41, reprezentantul nostru.

Administrația

Locuri de vînzare în rate

CU PREȚURI REDUSE

Proprietatea Schick & Paneth, (foasta Cioflau) de pe cheiul stîng al Dâmboviței, alături de Lemaître, cu străzi noi pavate, canalizate și iluminate se vinde în loturi convenabile, liber de ori-ce sarcină, cu acte în bună regulă pentru creditul funciar Urban. Poziția cea mai sănătoasă, aer curat, aproape de centru, avînd legături cu tramway. Scutire de taxă de clădiri.

Prețurile locurilor sunt următoarele:

Pentru parcele avînd adîncime de 50-60 metri leî 7-8 m. p. Pentru parcele avînd adîncime de 25-30 metri leî 10-12 m. p.

Schick & Paneth

Str. Decebal. 5 Buc.

Pentru ori-ce alte informațiuni a se adresa la proprietarii.

Libraria, Papeterie și Legătorie
de cărți

D. P. ORNSTEIN

Iași, Str. Lăpușneanu No. 2

Libraria este tot-deauna bine asortată cu toate cărțile necesare pentru scoalele primare și secundare, articole de papeterie, obiecte pentru birou, precum și un variat asortiment de jucării pentru copii.

In atelierul meu de legătorie se efectuează ori-ce lucrări atingătoare de această artă, prompt și cu prețuri reduse. Asemenea încadrez ori-ce fel de tablouri în privazuri de lemn și plus.

MAGASINUL CONSERVATORULUI SOL. KAUFFMANN

Iași, strada Golia 54, Iași

FILIALA:

Galați, str. Domnească 57, Galați

MARE DEPOSIT

DE

PIANE SI PIANINE

Violine, Viole, Violon-Celle, Guitare Mandoline, Cobze, Titere, Flute, Clarinete, Picoline, Ocarine, Coarde Harmonice, Fis-Harmonice, Aristone, Phönixe, Ariose, Simphönione, și în fine ori-ce fel de Instrumente musicale, Muzici de Masă cu și fără manivele etc., etc.

Editură și bogat Asortiment

DE ORI-CE FEL DE

NOTE DE MUSICA

PENTRU

STUDIU și AMUSEMENT

străine, clasice, moderne și naționale.

PREȚURI EFTINE

J. LOUIS KLINGER

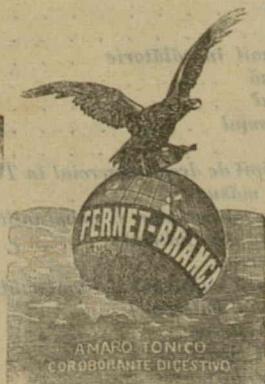
CASA DE AGENTURA și COMISSION

Fondată în anul 1879 BUCURESCI și IAȘI Fondată în anul 1879

STRADA CALOMFIRESCU No. 7

Recomandă pe lângă alte articole de coloniale și băuturi franceze;

Chocolata și cacao de la renumit fab Kohler Lausanne Untelemin de lux «Vierge» «Sublime» de la casa GARCON & FILS, Salon.

Cognac indigen fabricațiunea d-lui Dr. Peride din Vaslui. Vin de Malaga, Madera și Xeres. Fejurite Ceaiuri. Champagne de la renunțata casă MINET JEUNE Reims. Scrobaelă veritabile marca „CHIOT ZZA“ etc. etc.

FERNET BRANCA

DE LA CASA

FRATELLI BRANCA (Milano)

Feriti-vă de contra-facere.

Sumar

	Pag.
Iehuda Halevi	5
Daphnis	11
M. Kišinieff	21
A. S.	28
S. C. Tributo	29
Imitație	37
M. Nora-Rosen	46
A. Axelrad	58
I. H. Ellman	60
A. Steuerman	88
A. D. Rosen	102
M. K.	116
D-r Solomovică	117
Proles	126
D-r Gaster	132
C. S. Tributo	134
Max Nordau	142
M. Osias	147
Braudes	166
J. Rosenbaum	172
N. Birnbaum	173
D-r Niemerover	185
Biografie :	192
Daphnis	203
Sion (trad. A. S.)	225
<i>Din durerile trecutului</i>	230
<i>Un sfîrșit</i>	252
<i>Paria</i>	265
<i>Viața</i>	
<i>Un moil în călătorie</i>	
<i>Odihnă</i>	
<i>Evreul</i>	
<i>Sionismul</i>	
<i>Ideal</i>	
<i>Principii de drept comercial în Talmud</i>	
<i>Două măsuri</i>	
<i>Tăerea animalelor și criminalitatea</i>	
<i>Curinte din Bătrîni</i>	
<i>Mintuirea</i>	
<i>Misiunea culturală a Sionismului</i>	
<i>Geografia Palestinei</i>	
<i>Mamă vitregă</i>	
<i>Noți și Spartani</i>	
<i>Redeșteptare</i>	
<i>Şulăh munăs</i>	
<i>Herzl pe muntele Gilboa.</i>	
<i>Moartea mamei</i>	
<i>Sionismul și cultura evree</i>	
<i>D-r Theodor Herzl</i>	
<i>Simon bar Giora</i>	
<i>Regulament pentru școalele private</i>	
<i>Tarifa serviciilor poștale</i>	

ברא尼克.

5659	מבריאות העילם,
4003	טפבול
3603	מכיאת אבותינו למצוים
3474	מלדה משה רבנו ע'ח.
2364	טיציאת מזדרים.
3354	מכיאת הארץ
3098	מבנה בית ראשון
2622	מנחות עשרה השבטים.
2686	בחרכן בית ראשון
2436	מחילה מלכות פרט.
2416	מבנה בית שני.
2374	מנס פורים.
2416	מןין השטרות.
2064	מנס חנוכה.
2040	מלךות השמונהים.
1937	מלךות בית הורדוס.
1830	בחרכן בית שני טוב"ב.

אמן בן יהי רצון.

טול אלול בתולה כ"ט יומ. — טול אלול בתולה כ"ט יומ. —

Sept. st. n.	Aug. st. v.	L	28	ז	Sept. st. n.	Aug. st. n.	D	13	ז	רָאשׁ חֹדֶשׁ
11 Ion	O	M	29	בְּ				L	14	אַנְטָבֵל
12		M	30	בְּ				M	15	גַּבְעָה
13		J	31	בְּ				M	16	גַּבְעָה
14 Sept. st. v.	V	1		בְּ				J	17	גַּבְעָה
15	S	2		בְּ	כִּי	בְּ		V	18	שׁוֹפְטִים
16	D	3		בְּ	כִּי	בְּ	בְּ	S	19	פְּרָקָן
17	L	4	€	בְּ	כִּי	בְּ	בְּ	D	20	פְּרָקָן
18	M	5		בְּ	כִּי	בְּ		L	21	בְּ
19	M	6		בְּ	כִּי	בְּ		M	22	בְּ
20	J	7		בְּ	כִּי	בְּ		M	23	בְּ
21 Nașt. M. D.	V	8		בְּ	כִּי	בְּ		J	24	בְּ
22	S	9		בְּ	כִּי	בְּ		V	25	בְּ
23 Ioachim și An.	D	10	₪	בְּ	כִּי	בְּ		S	26	בְּ
				עֲבִים	עֲבִים			D	27	עֲבִים
				עֲבָרָה "שְׁהַבָּעַל"	עֲבָרָה "שְׁהַבָּעַל"					ס'ז'ק'יל

הוביל ביום שב"ק לע"ר, בשעה ד: ט"ז מינוטה' חלקית, ואנטסטאג

בבענדר 16 מיניט אונדר 8 חלקיים גאר 4 אורה.

שקיית החמה

37	2	6	2
24	"	6	"
12	"	6	"
58	"	5	"

זריזות חכמה יונתא

תבאי	22	5	5
תבאי	31	"	5
נכבים	58	"	5
	47	"	5

שופטים
תצא
תבא
בנחים

מִלְאָכָרָה לְיֻמָּן — 31 אַוגָּוסְטָו 1900.

המפולד ביום ו' בבקר בשעה ג' ל'יב מיניות ז' חלקיים, פרויזטאג פריה מיניות ז' חלקיים נארך 3 אורה.

זריחת החם

ש.	ט	ט	ט
ט	ט	ט	ט
ט	ט	ט	ט
ט	ט	ט	ט
ט	ט	ט	ט

La 22 Iulie zi de post (Dăramarea Templului)

מطنות מ"ס
דברים
ואתחנן
עקב
ראיה

מול תבוז סרטן כט יומם — 1900 Iulie 31 zile

Julie st. n.	13	Julie st. v. 12 A.	V	30	ז	בלק פרק ז'
post.					ו	ענשו יי' תבון גנחו
14	Iulie st. v.	S	1		ז	ענשו יי' תבון גנחו
15		D	2		ח	
16		L	3		ט	
17		M	4		כ	
18		M	5		ג	
19		J	6		ה	
20		V	7	€	ו	פנחס מובה"ח פ"א
21		S	8		ז	
22		D	9		א	
23		L	10		ב	
24		M	11		ג	
25		M	12		ה	
26	Arh. Gabr.	J	13	₪	ו	ערב ראש חורש זבון נט

שקיית החמה

47	מ.	ש	7	בלק
46	"	נ	7	פנחס
41	"	נ	7	בלק
36	"	נ	7	פנחס

La 1 Iulie zi de post.

מול תבוז סרטן כט יומם — 1900 Iulie 31 zile

Iunie st. n.	28	Iunie st. v.	J	15	ז	ב' דר"ח יתקין אטה
	29		V	16	ו	
	30		S	17	ח	
Iulie st. n.	1		D	18	ט	קרח פרק ד'
	2		L	19	כ	
	3		M	20	ג	
	4		M	21	ה	
	5		J	22	ו	תקת, תקופת פ"ה
	6		V	23	ז	
	7	Nășl. Ion Bot.	O	S	א	תכלת תלולה ס'ז'ק
	8		D	24	ב	
	9		L	25	ג	
	10		M	26	ה	
	11		M	27	ו	
12	Petr. și Pav.	O	J	28	ז	
				29	ט	

המולך ביום ד' אחר חצאת בשעה ב' מ"ח מינוט. ו' חלקיים. מיטווארך
נאך מיטמאג 48 דקות אונדר 6 חלקיים נאך 2 אוחה.

וירחת החמה

19	מ	4	בלק
23	"	4	פנחס
29	"	4	בלק
35	"	4	פנחס

מול סִוִּין תָּאוּמִים ל' יֹם — יומָן 30 zile. — Mol Sion taumim l' yom. —

ראש חודש		ספירה	
Junie st. n.	13	mai st. v.	M 31
Junie st. v.	14	J 1	העלותך פ"ב
	15	V 2	ונעשית כ" סין
	16	S 3	האריך ימיה
St. treime 0	17	D 4	ו-א-בָּנָה
Lăsat de sec.	18	L 5	ו-א-בָּנָה
	19	M 6	ו-א-בָּנָה
	20	M 7	ו-א-בָּנָה
	21	J 8	ו-א-בָּנָה
	22	V 9	ו-א-בָּנָה
	23	S 10	ו-א-בָּנָה
	24	D 11	ו-א-בָּנָה
	25	L 12	ו-א-בָּנָה
	26	M 13	ו-א-בָּנָה
	27	M 14	ו-א-בָּנָה
Junie st. n.	29	mai st. v.	M 16
	30		M 17
	31	mai. Domnul 0	J 18
	1		V 19
	2		S 20
	3	Const. și Elena 0	*D 21
	4		*L 22
	5		M 23
	6	Ion Botesc 0	M 24
	7		J 25
	8		V 26
	9		S 27
	10	Rusaliile 0	D 28
	11		L 29
	12		M 30

המולד ביום ג' בוקר בשעה ב', ר' מינוט, ה' חלקים, דיענסטאג פאר-
טאג 4 מינוט אונד 5 חלקים נאך 2 אורה.

שקיית החמה

36	ט	ז	במדבר
46	ו	ז	שׁא'
45	ו	ז	בְּהַעֲלֹתָךְ
47	ו	ז	לְמַלֵּךְ

זריחת החמה

במבר גשא בהעלותך שלח La 21 și 22 Mai Serbătoarea septămînilor

מול איר שור ב'ט יומ. — Mai 31 zile

Mai st. n.	15	Mai st. v.	M	2	ג' ט	31	ס"מ
16		M	3	ד' ט	32		
17		J	4	ה' ח	33		
18		V	5	ו' ט	34	ל"ג בעומר	
19		S	6	ז' כ	35		
20		D	7	א' נ	36	ב'ר פרקי'	
21	Ion Teol.	(L	8	ב' ככ	37		
22		M	9	ג' ככ	38		
23	Serb. Nation.	M	10	ד' ככ	39		
24		J	11	ה' כה	40		
25		V	12	ו' כו	41		
26		S	13	ז' כו	42	תקנות מטבח זיקת	
27		D	14	א' כח	43		
28		L	15	ב' כט	44	ערב ר' ח	

מול איר שור ב'ט יומ. — Mai 31 zile.

Apr. st. n.	30	April st. v.	L	17	ב' דר"ח	16
Mai st. n.	1		M	18	ב' ג' ב	17
	2		M	19	ב' ד' ג	18
	3		J	20	ב' ה' ה	19
	4		V	21	ב' ג' ה	20
	5		S	22	ב' ג' נ	21
	6	St. Gheorg.()	D	23	ב' א'	22
	7	Sava	L	24	ב' ב'	23
	8		M	25	ב' ג' ט	24
	9		M	26	ב' ד' י	25
	10		J	27	ב' ה' יא'	26
	11		V	28	ב' י'	27
	12		S	29	ב' ג' ג'	28
	13		D	30	ב' ג' י'	29
	14	Mai st. v.	L	1	ב' ג' צ'	30

המוליך ביום א' בשעה א', ב' מינוט, ד' חלקם, וגנטאגן.
בי"א מתג 20 מינוט 4 חלקים נארך 1 אחר.

שיעור החמה

ש	מ.
6	7
14	" 7 "
22	" 7 "
29	" 7 "

וריית החמה

קדושים	48	ש.	4	מ.
אמור	38	"	4	"
ברר	31	"	4	"
בחוקותי	25	"	4	"

קדושים
אמור
ברר
בחוקותי

מול ניסן טלה ל' יום. — 1899 Aprilie 30 zile. — מול ניסן טלה ל' יום. — 1900 Aprilie 30 zile.

אפריל סט. נ	15 אפריל	פלוריאלי * ד	2 ☽	ספירה	ב' דפסח	Mart st. n.	31 Mart. st. v.	S 18 ☽	ראש השנה תרנ"ז
									צ'רנ'ז עיר טבריה קיימת
16	L	3	2 ☽	2	חול המועד	Apr. st. n.	1	D 19	צ'רנ'ז עיר טבריה קיימת
17	M	4	3 ☽	3			2	L 20	צ'רנ'ז עיר טבריה קיימת
18	M	5	4 ☽	4			3	M 21	צ'רנ'ז עיר טבריה קיימת
19	J	6	5 ☽	5			4	M 22	צ'רנ'ז עיר טבריה קיימת
20	*V	7	6 ☽	6	י"ל צה"ק שור חסידים		5	J 23	צ'רנ'ז עיר טבריה קיימת
21	*ס	8	7 ☽	7	אחרון של פסח		6	V 24	צ'רנ'ז עיר טבריה קיימת
22	Pasť 0 D	9	8 ☽	8	אסרו חג		7 Buna-Vestire 0	S 25 ☽	מצורע. שבת הגדלה קיימת
23	. . 0 L	10	9 ☽	9			8	D 26	
24	. . 0 M	11	10 ☽	10			9	L 27	
25	M	12	11 ☽	11			10	M 28	
26	J	13	12 ☽	12			11	M 29	
27	V	14	13 ☽	13			12	J 30	בורקן חמץ יין עיר טבריה קיימת
28	S	15	14 ☽	14	אחריו סכחה'ין עיר טבריה קיימת		13	V 31	ערב פסחים יין עיר טבריה קיימת
29	D	16 ☽	15 ☽	15	יום אדר"ח		14 April st. v.	*S 1 ☽	א' דפסח.

המולד בליל יום ו', בשעה יב, ל'ז מינוט ג' חלקים, פרויטאג ביא נאכט 36 מינוט אונד 3 חלקים נאך 12 אוחר,

שקיעת החכמה

24	n	6	•w
32	"	6	"
41	"	6	"
49	"	6	"
7	"	6	"

La 7 și 8 Aprilie ultimele zile de Paști

וריתת החכמה

הזריע	46	מ. מ.	5	ש.
מצורע	34	"	5	"
א דפסח	21	"	5	"
אחרון ישפ"	10	"	5	"
אחריו	59	"	5	"

Lă 1 și 2 Aprilie primele 2 zile de Paștă.

תורי
מצורע
א' דפסח
אחרון ש"פ
אחרי.

1900 Mart. 31 z. — אדר שני דנין ל' יומן — 1900 Mart. 31 zil. מול אדר שני דנין כ"ט יומן

Mart. st. n.	Mart. st. v.	S	4	הפסיקה ב'	הפסיקה ב'
18	D	5	②	ז' טו	ז' טו
19	L	6		אַתְּנָתָן	אַתְּנָתָן
20	M	7		צְבָא	צְבָא
21	M	8		צְבָא	צְבָא
22	40 Mucen.	(J)	9	יְהִי יְמֵינוּ זְמִינָה	יְהִי יְמֵינוּ זְמִינָה
23	V	10		לְלוֹתָה פְּרִילִינָה	לְלוֹתָה פְּרִילִינָה
24	S	11	④	מִנְיָן שְׁמָה... מִנְיָן זְמִינָה	מִנְיָן שְׁמָה... מִנְיָן זְמִינָה
25	D	12		אַתְּנָתָן	אַתְּנָתָן
26	L	13		צְבָא	צְבָא
27	M	14		צְבָא	צְבָא
28	M	15		צְבָא	צְבָא
29	J	16		רְבָבָרָח	רְבָבָרָח
30	V	17	④	רְבָבָרָח	רְבָבָרָח

Mart. st. n.	Mart. st. v.	V	2	Febr. st. v.	V	18	יומן ב' דר' ח
			3		S	19	פְּקוּדֵי הַפְּסָקָה א'
			4		D	20	אַתְּנָתָן
			5		L	21	צְבָא
			6		M	22	צְבָא
			7		M	23	צְבָא
			8	Ion Botez.	J	24	וַיָּקָרָא פ"ז בָּרוּךְ
			9		V	25	אַתְּנָתָן
			10		S	26	צְבָא
			11		D	27	צְבָא
			12	Teodor	L	28	אַתְּנָתָן
			13		M	29	צְבָא
			14	Mart. st. v.	*M	1	הענית אַסְתָּרָה
			15		*J	2	פּוֹרָם ס"ק
			16		V	3	שְׂוִיצְנָן פּוֹרָם

המולד ביום "ה" ב' צעה י"א. נ"ב בינוי ב' הלקים. דאנערסטאג
ב' יא טאג 52 מינוט. 2 הלקים נאר 11 אורה.

שקיית החמה

49	ט	5	ט.
58	"	5	"
6	"	5	"
14	"	5	"

ויזחת החמה

קוּרוֹן	ט	36	ט
וַיָּקָרָא	"	24	"
צ'	"	13	"
שְׁמִינִי	"	0	"

La 1 Mart. Postul Esterey.
La 2 Mart. Purim. (Haman)

פְּקוּדוֹן
וַיָּקָרָא
צ'

שְׁמִינִי

1900 Febr. 29 z. — **אל אדר ראשון דנימ ל' יומ** — 1900 Febr. 29 z. — **מל אדר ראשון דנימ ל' יומ**

Febr. st. n.	Febr. st. v.	J	3 (ז)	ה' ש'	תשא	Jan. st. n.	Jan. st. v.	M 19 (ז)	ד' א'	ה' ג'	ו' ג'	ו' ג'	תרומה
15		V 4		ג' ג'		31	Eftimie (J 20					
16		S 5		ב' ב'				V 21					
17		D 6		א' א'				S 22					
18		L 7		ת' ת'				D 23					
19		M 8		כ' כ'				5 Serb. Nat.	L 24				
20		M 9		ל' ל'				6 Grig. Th.	(M 25	ג' ג'	ג' ג'	ג' ג'	
21		J 10 (ז)		ט' ט'					M 26 (ז)	ד' ד'	ד' ד'	ד' ד'	
22		V 11		י' י'				8 Ion g. de Aur	J 27				
23		S 12		כ' כ'					V 28				
24		D 13		ל' ל'	טל שוקטן מה' כה'			9					
25 Las. de carne		L 14		ט' ט'				10	S 29	ז' ז'	ז' ז'	ז' ז'	תזכות
26		M 15		ו' ו'				11	Tref Erarhi (0)	D 30			
27		M 16		ז' ז'				12	L 31 (ז)	א' א'	א' א'	א' א'	
28		J 17 (ז)		ח' ח'				13	Febr. st. v. M 1				
Mart. st. n 1				ד' ר'ח				14	Intim. Dom. (0) M 2 (ז)				

שיעור החמה

10	מ' 5	ש' 5
20	" 5 "	
31	" 5 "	
40	" 5 "	

המולד ביום ג' בערב, בשעה יא, ה' מינוט א' חלום. דיענסטאג
בי' נאכט 8 מינוט 1 חלק נאך 11 אחרה.

וריתת החם

19	מ' 7	ש' 7
	ז' ז'	
	10 "	7 "
	59 "	6 "
	48 "	6 "

תרומה
תזכות
תשא
ויקהיל

מול שבט דלי ליום — 31 Ian. 1900 Jan. 31 zile. — 1900 Ianuarie 31 zile

			ט'ל שבט דלי ליום
Ian. st. n. 16	Ian. st. v. M	4 Ⓛ	
17	M	5	
18 Botez D.	J	6	
19 Ion Bot.	V	7	
20	S	8	
21	D	9	
22	L	10	
23	M	11 Ⓛ	
24	M	12	
25	J	13	
26	V	14	
27	S	15	dispesim נכה"ה
28	D	16	
29 Antoniu	L	17	ערב ר"ח
30 Anașt. Ghir	M	18 Ⓛ	יום אדר"ה

ראש חודש	ט'ל שבט דלי ליום	ט'ל שבט דלי ליום	ט'ל שבט דלי ליום
Ian. 1900 st. n.	1 Dec. st. v.	L 20 Ⓛ	
	2	M 21	
	3	M 22	
	4	J 23	
	5	V 24	
	6 Crăciun	S 25	
	7 . . . 0	D 26	
	8 . . . 0	L 27 Ⓛ	
	9	M 28	
	10	M 29	
	11	J 30	
	12	V 31	
	13 Ian. 1900 St. Vasile	S 1	בשליח שבת שורה זיינע
	14	D 2	כל הלילה ס"ז קל איזידר
	15	L 3 Ⓛ	חמשה עשר בשבת גראט

שקיית החמה

ש.	מ.	ש.
34	4	
42 "	4 "	
52 "	4 "	
1 "	5 "	

המוליך ביום ב' בעשרה יוד, כד' מינוט, מאננטאג
24 מיניות נאך 10 אחריה.

זריחת החמה	בשליח	בשליח	ירטו	ירטו
	ש. 7 מ.	39 "		
	"	36 "	7 "	
	"	32 "	7 "	
	"	26 "	7 "	משפטים

מול טבת נדי כ"ט יומ. — 31 zile. — 1899 Decem. 31 zile. — מיל טבת נדי כ"ט יומ.

Decemvrie st. n.	18 Dec. st. v. Necula I 0	L 6 Ⓡ	ט' ג' ינואר	Decem. st. n.	3 Noem. st. v. Intr. in Bis. 0	D 21 Ⓡ	ז' א' דצמבר
19	M 7	ט' ג' ינואר		4	L 22	ט' ג' דצמבר	זאת חנוכה
20	M 8	ט' ג' ינואר		5	M 23	ט' ג' דצמבר	
21 Ana	J 9	ט' ג' ינואר	יום הקצר	6	M 24	ט' ג' דצמבר	
22	V 10	ט' ג' ינואר		7 Ecater.	J 25	ט' ג' דצמבר	
23	S 11	ט' ג' ינואר	שנות	8	V 26	ט' ג' דצמבר	
24 Spiridon	D 12 Ⓡ	ט' ג' ינואר		9	S 27	ט' ג' דצמבר	וינש
25	L 13	ט' ג' ינואר		10	D 28 Ⓡ	ט' ג' דצמבר	
26	M 14	ט' ג' ינואר		11	L 29	ט' ג' דצמבר	
27	M 15	ט' ג' ינואר		12 Andrej (*M 30	ט' ג' דצמבר	עשרה בטבת
28	J 16	ט' ג' ינואר		13 Decem. st. v.	M 1	ט' ג' דצמבר	
29	V 17	ט' ג' ינואר		14	J 2	ט' ג' דצמבר	
30	S 18	ט' ג' ינואר	ארא מב"ה	15	V 3	ט' ג' דצמבר	
31	D 19 Ⓡ	ט' ג' ינואר	ארא מב"ה	16 Barbara (S 4	ט' ג' דצמבר	ויהי, ס"ק' ל.
				17 Sava (D 5 Ⓡ	ט' ג' דצמבר	ליקוי לבנה

המולד ביום ז' בערב בשעה ט' ל'ט מינוט י"ז חלקיים. שבת
בייא נאכט 39 מינוט אונד 17 חלקיים נאך 9 אורה.

שקיית החמה

ש. מ. 4	19.
" 4 "	20
" 4 "	23
" 4 "	27

זריחת החמה

ינש	ש. מ. 7	וינש
ויהי	" 7 "	ויהי
שנות	" 7 "	שנות
ארא	" 7 "	וארא

שאלה יומם ב' בערב, ג' בטבת.

מן פאננט אין טל ומטר איינזופיגען אין תפלה ערבית פאן מאנטאג
(23 noem.) אבענד צו מעריב.

La 30 Noem. zi de post.

כפלן קשת ל' ים. — 1899 Noem. 30 zile.

Noem. st. n.	18	Noem. st. v.	6	S	(2)
	19		7	D	
	20	Mihail G. (8	L	
	21		9	M	
	22		10	M	
	23		11	J	
	24		12	V	(E)
	25	Ion. g. de a.(13	S	
	26		14	D	
	27		15	*L	
	28		16	M	
	29		17	M	
	30		18	J	
	1		19	V	
Decem stn.	2		20	S	(2)

מִזְלָה בְּסֶלֶוּ קַשְׁתֵּלִי יֹם — 99 Noem, 30 zile.

em. st. n.	3	Oct.	st.	v.	V	22	וְאֶשׁ חֹרֶשׁ
	4				S	23	זַעֲמָנָה
	5				D	24	לִבְנָה
	6				L	25	לִבְנָה
	7	St.	Dum.	0	M	26	לִבְנָה
	8				M	27	לִבְנָה
	9				J	28	לִבְנָה
	10				V	29	לִבְנָה
	11				S	30	לִבְנָה
	12				D	31	לִבְנָה
	13	Noem.	st.	v.	L	1	לִבְנָה
	14	Cozma	și	Dam.	M	2	לִבְנָה
	15				M	3	לִבְנָה
	16				J	4	לִבְנָה
	17				V	5	לִבְנָה

שקיית החמיה

44	ט	4	שׁ
35	"	4	"
29	"	4	"
23	"	4	"
20	"	4	"

אלרנות

זְרִיחָה הַחֲמִילָה

22	43	5	6	2
17	52	"	6	"
	1	"	6	"
11	"	7	"	
19	"	7	"	

De la 15 Noem. incep 8 zile Târnosirea Templului.

זמן חפלת ערבית
משירא. ג' כוכבים קטנים

רָאשׁ הַ
תּוֹלְדוֹר

וַיֵּצֵא

תחלמתה

תולדות
ויצא
וישלח
וישב
מקץ

מול חמשון עקרב כ"ט יומם. — 899 Oct. 31 zile. מול חמשון עקרב. כ"ט יומם. — 1899 Oct. 31 zile.

Oct. st. n.	20	Ap. Jacob (V	8	②	ירא.	Octom. st. n.	5	Ión. Botez (J	23	ז	יום ב" דר"ח ז
	21		S	9				6		V	24	ה	נח מברכין ב"ה"ב ז
	22	Filip (D	10				7		S	25	ג	תקופה ז
	23		L	11				8	Ión. Evangh.	D	26	ח	תענית' ראשן ז
	24		M	12				9		L	27	ו	הענית' חמישי ז
	25	St. Paras.	M	13				10		M	28	י	לד.
	26		J	14	€			11		M	29	ט	הענית' חמישי ז
	27		V	15				12		J	30	ו	לד.
	28		S	16		חי שרה, מב"ה"ה ז נק		13	Oct. st. v.	V	1	ב	הענית' ב', שני. ז נק
	29		D	17				14		S	2	ז	בערב ס"ז"קל ז נק
	30		L	18				15		D	3	א	
	31		M	19				16		L	4	ב	
Noem. st.n.	1		M	20		צנה		17		M	5	ג	
	2		J	21	ז	ערב ראש חודש ח בט		18	Toma (M	6	ך	
								19		J	7	ט	

הפלוד ביום ד' בערב בשעה ח', י"א מינוט טו' הילקם, מיטוואך
בייא נאכט 11 מינוט אמבר 15 הילקם נאך אכט אורה.

שקיית החמתה

ש, מ. 5

17 " 5 "

5 " 5 "

54 " 4 "

וְמִן תְּפִלָּה מִנְחָה

ספ' שעות ומחזה על היום ורמלה

נח

לך

ירא

חי שרה

וְרִיחַת החמתה

ש, מ. 6

14 " 6 "

24 " 6 "

33 " 6 "

וְמִן תְּפִלָּה שְׁחֹרוֹת
מִן החמתה עד שליש היום

נח

לך

ירא

חי שרה

בְּרֵאשֶׁת
בְּרֵאשֶׁת
בְּרֵאשֶׁת

1899 Sept. 30 zile. — **אל תשרי מאונים ל' יומ.** — 1899 Sep. 30 zile. — **mol תשרי מאונים ל' יומ.**

Sept. st. n.	20	Sept. st. v. Nașt. M. Dom	*M 8	(2)	ב' דסוכות ד טו	Sept. st. n.	5	Aug. st. v. *M 24	(2)	יום א' דר'ה ג א
	21		J 9		ל' המועד ג עט		6		*M 25	יום בדר'ה ד ב
	22	Ioachim și A.	V 10		ל' המועד ג עט		7		J 26	יום גדרליה ח ג
	23		S 11		ל' המועד ג עט		8		V 27	יום ר' ר
	24		D 12		א' כ		9		S 28	וילך שבת ז ח
	25		L 13		חושענא רבבה ח' כא		10	Ion Botez.	D 29	א'
	26	Mălărea Crucet ()	*M 14	(4)	טני עצרת. קלחג'כב		11		L 30	ת' ח
	27		*M 15		מחתתורה הוואטה ח' כג		12		M 31	ג' ח
	28		J 16		אסרו חג ח' כד		13	Sept. st. v.	M 1	ערב יום כיפור ח' ב
	29		V 17		ו' כה		14		*J 2	יום כפור ח' ב
	30		S 18		ראשית סבත' ט' ט		15		V 3	ר' יא
Octom. st. n.	1		D 19		ט' ט		16		S 4	אהוינו ח' ב
	2		L 20		ז' כה		17		D 5	א' ג
	3		M 21		ערב ר'ח ג' כט		18		L 6	שוב הסוכות, ס' זוקט' א' ב
	4		M 22	(2)	ס' א' דר'ח ד' כט		19		*M 7	יום א' דסוכות ג' וטו (ט)

שקיית החמה

שעה 6 מין	{	מושג'א שבת מ' שבועות ג' בocabim קשנין	{
8 "	6 "		
55 "	5 "		
42 "	5 "		

La 7 și 8 Sept. : Serbătoarea corturilor.
La 14 Sept. . : Incheerea serbator.
La 15 Sep. . : Zi de veselie a legel.

זריחת החמה

דר羞ית	שעה 5 מיניט	3
	0 "	5 "
	9 "	5 "
	7 "	5 "

המוליך ביום ג' בבקר בשעה ז', ב"ז מיניט ו'ר חלקיים.
דוענסטאג פריה 27 דקות אונד 14 הילקם נאך 7 אודהר,

וילך
האוינו
חו"ם
בראשית

La 24 și 25 August: Anul nou.
La 2 Septembrie: Ziua reconcilierei.

ארבע תקופות השנה

קופת תשרי נופלת בليل יום וא"ז שעה ט". ג" חשוון
ר' ייטאג אבענד אום 9 אוחר, 3 טאנגע אין מאנאט חישוין,

קופת טבת נופلت ביום ז" בבker שעה ד" ומכחזה, ו"או שבט,
ובת פאר טאנגעס אונברוך האלבער 5, 6 טאנגע אין שבט,

קופת ניסן נופلت ביום ז" שעה י"ב, ח" ניטן,
ובת מיטטאג אום 12 אוחר 8 טאג אין ניסן,

קופת תמוז נופلت ביום ז" שעה ז" ומכחזה, יו"ד תמוז,
ובת נאך מיטטאג האלבער 8, 10 טאג אין תמוז.

בעמיערקבונג:

רב פסח מארגענס אום 9 אוחר הערע מאן אויף חמץ צי עסן

עראיינגערונג:

בדוקת חמץ פינדעט בערייטם אם דאנגערטטאג נאכמייטטאג

פאר פסח שטאטטם.

לוֹחַ

לשנת תר"ס לפ"ק

הקביעות ג"ב"ז מעוברת. י"ז למחוזר קטן

ד"ל מחוזר גדול

.....
← CALENDAR →

pe anul 5660 (1899-1900)

De la 24 Aug. 1899 pînă la 10 Septem. 1900

יאסמי

שטיין אונד בוכדרוקטורי, געברידער שאראגא עט לייבאוויטש
— 1899 —

